

TÜRKİYE'NİN ÖZEL EĞİTİM KONULU E-DERGİSİ

E-DERGI

ÖÇED

Özel Çocuklar Eğitim ve Dayanışma Derneği

TEMMUZ-AĞUSTOS-EYLÜL 2023 | SAYI 30 | WWW.OCED.ORG.TR

Şişli Rehberlik ve Araştırma Merkezi

Müdürü Recep USTA:

**"Bizim birinci önceliğimiz
öğrencinin menfaati"**

**OTİZMLİ ÇOCUKLARDA OYUN
NEDEN ÖNEMLİ?**

Uzm. Kln. Psk. Dilara SAVAŞ

**ÇOCUKLARA YAZ TATLILARI
ÖNERİLERİ**

ABA Program Koordinatörü

Kln. Psk. İsmail BIYIKLI

*"Eskiden Engelliler Neden Evlere
Saklanırdı?"*

CP'li Eda GÜZELSOY yazdı.

ÖZEL GEREKSİNİMLİ BİREYLERİN

SOSYAL HAKLARI

Avukat Cansu KORKMAZ

**PSİKIYATRİ YANSIZ, YÖNSÜZ
VE YARGISIZ OLMALI**

Çocuk ve Ergen Psikiyatristi

Dr. Ömer UÇUR

**BİZ BÜYÜK BİR AİLEYİZ,
NEDEN BİR ARAYA GELEMİYORUZ?**

ÖÇED Başkanı Parin YAKUPYAN

Süreyya Ülkü Güler:

"Hepimiz sevdiğimiz işleri yapmıyoruz, bazen mecbur kaldığımız şeyleri yapmak zorunda kalıyoruz."

11. DÖNEM ONLINE

Ayrıntılı Bilgi ve Kayıt İçin
+90 507 923 7859

ABA TERAPİ EĞİTİM SERİSİ

APPLIED BEHAVIOR ANALYSIS (UDA)

1. MODÜL | 14-15 EKİM 2023
2. MODÜL | 02-03 ARALIK 2023
3. MODÜL | 10-11 ŞUBAT 2024
4. MODÜL | 06-07 NİSAN 2024
5. MODÜL | 08-09 HAZİRAN 2024
6. MODÜL | AĞUSTOS AYI
SÜPERVİZYON

20 yılı aşkın ABA tecrübesi ile...

Siz de Uygulamalı Davranış Analizi UDA (ABA) konusunda çalışmalar yapıyor ya da yapmayı planlıyor, bu konuda daha fazla bilgi edinmeyi amaçlıyor, Amerika Birleşik Devletlerinde kullanılan son teknikleri tanımak ve öğrenmek istiyorsanız; teorik eğitimin yanı sıra gözlem ve süpervizyon çalışmalarını içeren bu eğitim serisini kaçırmayın.

Nicky Nükte ALTİKULAÇ
DAVRANIŞ TERAPİSİ UZMANI
MS., BCBA, EI, ABA UZMANI

KÜNYE

İMTİYAZ SAHİBİ

Özel Çocuklar Eğitim ve
Dayanışma Derneği

Genel Yayın Yönetmeni:

Parin YAKUPYAN
parin@oced.org.tr

Yazı İşleri Müdürü (Gönüllü):

Rana Zeynep ÇÖMLEKÇİ
rana@oced.org.tr

Katkıda Bulunanlar

Garen YAKUPYAN
Ayşe ONAT TAVİLOĞLU
Zaven Manavyan

Grafik Tasarım

Lara TİMUR

Dernek Bağış:

bilgi@oced.org.tr

Abonelik:

bilgi@oced.org.tr

Yayın Tarihi:

Temmuz -Ağustos-Eylül 2023

Yönetim Yeri:

Özel Çocuklar Eğitim ve Dayanışma
Derneği

* Kapak Görseli freepik.com
adresinden alınmıştır.

* 5846 Sayılı Fikir Ve Sanat Eserleri
Kanunu ("FİSEK") kapsamında
düzenlenen eser sahibinin hakları
çerçevesinde eser sahibi sıfatına haiz
derneğimizin, ÖCED E-Dergi üzerindeki
tüm hakları saklı ve bakidir.

Rana Zeynep ÇÖMLEKÇİ
Yazı İşleri Müdürü
rana@oced.org.tr

Toplum, çeşitliliğin ve farklılıkların bir mozaik gibi bir araya geldiği bir yapıdır. Her birey, özgün yeteneklere, bakış açılarına ve potansiyellere sahiptir. Otizmlili bireyler de toplumun mozaiklerindedir. Ancak, otizmlili bireylerin bazıları, sosyal etkileşim ve iletişimde yaşadıkları zorluklar nedeniyle topluma entegre olmada çeşitli engellerle karşılaşmıyorlar. Bu noktada, sosyal entegrasyonun ne kadar önemli olduğu ve otizmlili bireylerin toplum içinde daha güçlü bir şekilde yer almalarını nasıl sağlayabileceğimiz üzerine düşünmeliyiz.

Sosyal entegrasyon, otizmlili bireylerin toplumun aktif bir parçası olarak kabul edilmesi ve katılımının desteklenmesi anlamına gelir. Bu, onların eşit fırsatlara, eğitime, istihdama ve sosyal etkinliklere erişimini içerir. Otizm spektrum bozukluğu, iletişim becerileri, duyuşsal algılamaları ve rutinlere olan duyarlılıkları gibi alanlarda farklılık gösterebilir. Ancak bu farklılıklar, otizmlili bireylerin topluma katkıda bulunma potansiyelini engellemez, sadece farklı yaklaşımlar ve destekler gerektirir.

Sosyal entegrasyon, başta aileler olmak üzere, eğitimciler, sağlık profesyonelleri, toplum liderleri ve her bireyin katkılarıyla mümkün olabilir.

Toplum liderleri ve yerel yönetimler, engelleri kaldırmak ve otizmlili bireylerin toplumsal yaşama tam katılımını sağlamak için politika ve programlar geliştirmelidir.

Sosyal entegrasyonun bir diğer önemli yönü, iş dünyasında eşitlik ve fırsat eşitliğini sağlamaktır. Otizmlili bireylerin yetenekleri ve potansiyelleri, işverenler tarafından fark edilmeli ve iş ortamları buna göre şekillendirilmelidir. Uyum sağlama ve iş yerinde sosyal etkileşim becerilerini geliştirme için destek mekanizmaları oluşturulmalıdır.

Otizmlili bireylerin topluma sosyal entegrasyonunu sağlamak, onları hayata bir adım daha yakınlaştırma anlamına gelir. Bu süreç, empati, anlayış, farkındalık ve çaba gerektirir. Her bireyin toplumsal yaşama tam ve eşit katılımını desteklemek, toplumun zenginliğini ve gücünü artıracaktır. Unutmayalım ki, her mozaik taşı, bütünüün önemli bir parçasını oluşturur.

www.oced.org.tr

/ocedorgtr

Bir topluluk, bireyin uzamış gölgesidir.
- Emerson

**BİZ BÜYÜK BİR AİLEYİZ...
NEDEN BİR ARAYA
GELEMİYORUZ?**
ÖÇED Yönetim Kurulu
Başkanı Parin YAKUPYAN
yazdı.

6

**YOLUNUZA GÜLNAZ'LAR
ÇIKSIN**Down sendromlu birey
annesi Süreyya ÜLKÜ GÜLER yazdı.

10

**Şişli Rehberlik ve Araştırma
Merkezi Müdürü Recep USTA:**
"Bizim birinci önceliğimiz
öğrencinin menfaati"

12

**BÜTÜNCÜL
PERSPEKTİFTEN ÖZEL
EĞİTİM**

Aslı Sorkun Gözde ile
Şişli İlçe Milli Eğitim
Müdürlüğü desteğiyle
Şişli RAM 'in düzenlediği
"1. Özel Eğitim Zirvesi"
etkinliğini konuştuk.

20

**PERDELER ARASINDAN IŞIĞI
SIZAN TANIM: OTİZM**
Psikolog ve Aile Danışmanı
Amine Nadide ERGÜN yazdı.

24

**Fransa'dan Ağrı'ya Bir Otizm
Yolculuğu**
Otizmlili annesi Mehtap Hanım
anlatıyor.

28

**OTİZMLİ ÇOCUKLARDA OYUN
NEDEN ÖNEMLİ?**
Uzm. Kln. Psk. Dilara SAVAŞ ile
konuştuk.

30

34

**ÇOCUKLARA YAZ TATİLİ
ÖNERİLERİ** ABA Program
Koordinatörü Aile Danışmanı/
Klinik Psikolog İsmail BIYIKLI

**Özel Sporcular Antrenörü
Darika ADATOVNA ACAR:**
"Zaman hiçbir zaman gelmez.
Zamanın tek bir görevi vardır, sadece
geçer. Oysa şimdinin gücü var."

38

**"Eskiden Engelliler
Neden Evlere
Saklanırdı?"
CP'li Eda GÜZELSOY
yazdı.**

42

MÜZİK ANCAK SEVİLİRSE ÖĞRENİLİR

Müzik Öğretmeni Necdet Kuru ile konuştuk.

44

**DEPREM BÖLGESİNDEKİ OTİZMLİ
ÇOCUKLAR Malatya'da orta beden
eğitimi öğretmeni Ali KARACA ile
konuştuk.**

48

**ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMENİ OLMAM,
BİLİNÇLİ ŞEKİLDE ALINMIŞ BİR
KARARDI**

Özel eğitim öğretmeni Sema Köse
ŞEPİTÇİ anlatıyor.

52

**ÖZEL GEREKSİNİMLİ BİREYLERİN
SOSYAL HAKLARI**

Avukat Cansu KORKMAZ yazdı.

58

**AZ GÖREN BİR MUCİZENİN ANNESİ
ANLATIYOR**

Nazire COŞKUN KOÇ'un kızı ile
yaşadıkları zor günlerden müziğe
uzanan yolculuklarını konuştuk.

64

**GÖLGE ÖĞRETMENLİK BAKICILIK
KAVRAMIYLA KARIŞTIRILYOR**
Gölge öğretmen Aslıhan ÇAĞAN
anlattı.

68

**OTİZME GÖNÜL
VERENLER...**

Yıllardır gönüllülük esası
ile bizi destekleyenler

72

**PSİKİYATRİ YANSIZ, YÖNSÜZ VE YARGISIZ
OLMALI**

Çocuk ve Ergen Psikiyatristi Dr. Ömer UÇUR.

78

**ÇOCUKLARDA BAŞ
AĞRISINDA 5 ÖNEMLİ SİNYAL!**
Doç. Dr. Hepsen Mine Serin

82

BİZ BÜYÜK BİR AİLEYİZ... NEDEN BİR ARAYA GELEMİYORUZ?

ÖÇED Başkanı Parin Yakupyan: "Daha önceki yazılarımın birinde ufak da olsa bu konuya değinmiştim. Aileler olarak en büyük sorunumuz birleşemememizdir. Birlikte hareket edemememizdir. Hep birilerinin bizlere, çocuklarımıza haklarımızı sunmasını, bizim yerimize konuşmasını, bizim yerimize düşünmesini, bizim adımıza karar almasını bekliyoruz. Derneklere üye olmaktan, çocuklarımızın haklarını savunmaktan kaçıyoruz... Ama neden?"

Kimse çocuklarımızın geleceklerini bize altın tepsilerde sunmayacak. "Miş" eki kullanılarak anlatılan hiçbir olay, bizim yaşadığımız gibi olmayacak. Yaşadıklarımızı başkası anlatacaksa, yaşadığımız duygular o konuşmaya yansımaya-
cak...
Söylediklerim, dün ve bugün alana hizmet eden, hizmet etmeye devam eden arkadaşlarımızı in-

citmesin lütfen. Onların emeklerini yok sayamayız. Onlar olmasaydı, bugün sahip olduğumuz hakları da elde etmiş olmazdık. Fakat bugün, çocuklarımızın geleceklerini teminat altına almak için ailemizin büyüklüğünü göstermeliyiz. Sesimizin ne kadar gür çıktığını işittirmeliyiz. Şu an her platformda, gecesini gündüzüne katan arkadaşlarımızın yalnız olmadığını, onların yanlarında

olduğumuzu hissettirmeliyiz. Çocuklarımız ve ailelerimiz olumsuzluk yaşamaları diye gücümüzü birleştirmeliyiz.

Zamanım yok demeyin, dün bugün bizler için çabalayanlar da zamanımız yok deselerdi, bugün aldığımız yolun binde birini alamamış olurduk. Onlarında vakit ayırmaları gereken çocukları, aileleri vardı, var olmaya da devam ediyorlar. Bugün yaşanan bir olumsuzlukta, bir basın açıklaması yapıldığında büyük kitlelerle birleşemiyoruz. En fazla sosyal medya üzerinden bir araya geliniyor ve oradaki ses de o kadar cılız kalıyor ki :- (Özveri, fedakârlık olmadığı sürece; istediğimiz, düşlediğimiz yarınlara ulaşmamız çok zor olacak. Bugün koşmazsak, yorulmazsak yarınlara kavuşamayız.

Hakkımızda karar alanların birçoğu yaşadıklarımızdan bihaberler. İnsanlar sadece olumsuzluklarda ses çıkarılacağını düşünüyorlar. Aslında olumsuzluklar yaşanmasın diye, alınacak tedbirler için bir araya gelmemiz, birlikte mücadele etmemiz gerekiyor. Dün koşanlarla önce birlikte koşup sonrasında bayrağı devralıp, onların bilgi ve birikimleri ile geleceği inşa etmemiz gerekiyor. Yarın neden ve niye sorularıyla baş başa kalmamak için bugün çabalamak gerekiyor.

Sessizliğin sesi olacak birini beklemektense, sessizlerin ses vermesi gerekiyor. Zaman akıp gidiyor. Bugün olan enerjiniz belki yarın olmayacak. Bugünün bebekleri yarın çocuk, çocukları ergen, ergenleri genç olacak. Benden sonra ne olacak dememek için birlikte olmak, birlikte hareket etmek şart sevgili aileler.

Kimse çocuklarımızın geleceklerini bize altın tepşilerde sunmayacak. "Miş" eki kullanılarak anlatılan hiçbir olay, bizim yaşadığımız gibi olmayacak. Yaşadıklarımızı başkası anlatacaksa, yaşadığımız duygular o konuşmaya yansımayacak...

STK'lara üye olmak, çalışmak hala ülkemizde öcü statüsünde bir kavram. Birlikte hareket etme becerisine ne yazık ki hala sahip değiliz. Bireysel olarak fikirlerimizi ancak sohbet ortamında beyan ediyoruz. Ve genelde de bu ses hep birilerini eleştirmekten ibaret maalesef. Bir arada çalışıp fikir üretmekten, çözüm bulmaktan kaçıyoruz. Herkesin bu yolda yapabileceği bir şey mutlaka vardır. Yeter ki yapmak istesin... Özel gereksinimli bir çocuğunuz varsa bir şeyler yapmak ve yaşamak için bir nedeniniz var demektir zaten. Bugün ailelerimizin çoğu hala daha çocuklarının tüm haklarından haberdar değiller. Karanlıkta el yordamıyla anahtarın yerini arayıp, ışığa ulaşmaya çalışanlar gibi, sağa-sola sorarak ya da birilerinin onlara söylemesi ile haberdar oluyorlar. Bizler aileler olarak her gün gelişmeli ve donan-

"Zamanım yok demeyin, dün bugün bizler için çabalayanlar da zamanımız yok deselerdi, bugün aldığımız yolun binde birini alamamış olurduk."

Çoğuz ama çokluğumuzu gösteremiyoruz. Olması gerekenden belki onlarca kat aşağısıyla yetinmek zorunda bırakılıyor. Sonra "Neden böyle?" diye kendimize soruyoruz. Çocuklarının hakkı için çalışan kişilerin sayısı az oldukça bu iş başka kişilere kalıyor ve istediğimiz sonuçlar ortaya çıkmıyor.

malıyız, hem kendi çocuklarımız için hem başkalarının çocukları için öğrenmeli ve hakkımızı aramalıyız. Bu da ancak birlikte hareket etmekle olur.

"Benden sonra ne olacak?" diyoruz, bakımevlerinin durumunu eleştiriyoruz ama ne yapıyoruz? Rehabilitasyon merkezlerindeki eğitimi beğenmiyoruz, söyleniyoruz ama ne yapıyoruz? Okullar çocuklarımızı almıyor, üzülüyoruz kahroluyoruz bağıyoruz ama ne yapıyoruz? Çocuğun tanısını erken yaşta fark edemeyen uzmanlara kızıyor üzülüyoruz ama ne yapıyoruz? Sosyal alanlarda çocuklarımız dışlanıyor, isten-

miyor, üzülüyoruz ağlıyoruz ama ne yapıyoruz?

Ailelerin Birleşmesinin Önemi

Sevgili aileler, gerçekten bu hususlar kanayan yaralardır. **Çoğuz ama çokluğumuzu gösteremiyoruz.** Olması gerekenden belki onlarca kat aşağısıyla yetinmek zorunda bırakılıyor. Sonra "Neden böyle?" diye kendimize soruyoruz. Çocuklarının hakkı için çalışan kişilerin sayısı az oldukça bu iş başka kişilere kalıyor ve istediğimiz sonuçlar ortaya çıkmıyor. Biz aileler ancak gerçekten çocuklarımızın hakları için çalışırız gerisi fasa fiso bana göre.

Ailelerin bir araya gelme ve kolektif eylemler gerçekleştirilmesine ihtiyacımız var. Bu birleşme pek çok nedenden dolayı önem taşıyor. Bir araya gelen aileler, daha güçlü ve etkili bir ses oluşturabilirler. Ortak taleplerini yetkililere daha etkili bir şekilde iletebilirler ve değişimi başlatma potansiyelimiz artar. Birlikte hareket etmemiz daha köklü ve kalıcı çözümlerin bulmamıza yardımcı olur. Bunu hem kendimiz hem de çocuklarımız için yapmalıyız.

Geleceği Şekillendirmek

Hiçbir şey için geç değil sevgili aileler. Bir derneğe kaydolmak için geç değil. Beraber yürümek için geç değil. Haklarımızı elde etmek için geç değil. Yeter ki ertelemeyelim ve ötelemeyelim. Hep birlikte güzel işler başarabiliriz. Yarını ancak el birliği ile kurabiliriz. Ben ne yapabilirim demeyin, yapabileceğinize inanın yeter ki. Fiziki varlığınızın katkısı olacağını da unutmayın.

Çocuklarımız için güzel yarınları hep birlikte inşa edebilmek ümidi ile...

I. ÖZEL EĞİTİM ZİRVESİ

Şişli Rehberlik ve Araştırma Merkezi tarafından düzenlenen I. Özel Eğitim Zirvesi'ne katıldık.

Şişli İlçe Milli Eğitim Müdürü Sevgi YÜCEL, Şişli Rehberlik ve Araştırma Merkezi Recep Ali USTA ve kendisi de özel gereksinimli birey annesi olan İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü Özel Eğitimden Sorumlu Şube Müdürü Gülşen ÖZER'in açılış konuşmalarını yaptığı zirvede ÖÇED Başkanı Parin Yakupyan ilk konuşmacı olarak söz aldı.

ÖÇED Başkanı Parin Yakupyan Anne, STK Başkanı ve Yönetici olarak deneyimlerini paylaştı. Yoğun katılımı gerçekleşen zirvede alanının sorunları ele alındı.

Bu alandaki 20 yılı aşkın deneyimini paylaşan Parin Yakupyan ailelerin bakış açısına yer verildiği için zirveyi düzenleyenlere özellikle teşekkür etti. Sınıf öğretmenleri, özel eğitimciler, aileler ve alanın uzmanlarından oluşan katılımcılar zirveyi ilgi ile takip etti.

Parin Yakupyan konuşması sonrasında İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü Özel Eğitimden Sorumlu Şube Müdürü Gülşen Özer'den çiçek ve plaketini aldı.

YOLUNUZA GÜLNAZ'LAR ÇIKSIN

“Bir işi gönülden yapmanın öneminden bahsetmek istiyorum biraz. Hepimiz sevdiğimiz işleri yapmıyoruz, bazen mecbur kaldığımız şeyleri yapmak zorunda kalıyoruz. Eğer bu bir meslek ise durum çok başka boyuta geçebiliyor,” diyen Süreyya Ülkü GÜLER yazdı.

Konfüçyüs ne demişti, “sevdiğiniz işi yaparsanız bir gün bile çalışmış sayılmazsınız.” ,

Bu cümleye en çok uyan mesleklerden biri de öğretmenlik bence. Daha 6-7 yaşında evinden çıkıp sizin kucağınızda kendine yer arayan çocuklarla çalışmak bu dünyanın en zor mesleklerinden biri. Ama sizin kucağınız o çocukları sarmaya hazırsa bu bir iş olmaktan çıkıyor. Tüm branşların arasında da sınıf öğretmenliğini çok ayrı bir yere koyuyorum zihnimde. Çünkü sizden önce neler yaşandığını bilmediğiniz 6 yıllık bir geçmiş var ve siz üzerine eğitim öğretimi inşa etmeye çalışacaksınız. Büyük emekler, büyük sabırlar gerektiren bir dönem. Ama dokunduğunuz

her bir çocuğun benim gibi 36 yaşına geldiğinde bile hafızasından silinmeyecek olmak paha biçilemez.

Geçen gün kızım İnci oyun odasında bebeklerini konuşarak oynarken kulağıma çalınan cümlelerle, öğretmenini ve okulunu değiştirerek ona nasıl büyük bir iyilik yaptığımı anladım. Eski okulunda 1 ay geçmesine rağmen ödev yaparken kriz yaşadığımız, sınıfta onun konuşabildiğini bilmeyen arkadaşlarının olduğunu gözlemlediğim bir süre geçirmişti. Okulunu değiştirdikten sonra ise ödevlerini bir sorumluluk olarak gören, okulda öğretmenine ödevleri göstermek için sıraya giren, aferin almanın büyük bir mutluluk sebebi olduğunu

gözlerinden anlayan bir evlat oluverdi.

Birkaç gün önce odasından aynen şu cümleler geliyordu;

“Gülseren, kızım bir saniye, hemen bakacağım.”

“Tamam öğretmenim bekliyorum.”

“Kuzucuğum öyle olmamış sanki, gel düzeltelim.”

“tamam öğretmenim düzeltelim”

Buna benzer bir sürü cümlenin sonunda sahnede tüm sabrını çocuklara veren bir öğretmen görüyorsunuz. Çiçek gibi çocuklar yetişiyor elinde. Hepsini tek tek seviyor. Özel gereksinimli öğrenci olan kızımın aldığı yolda yaptıklarını asla yeterli bulmuyor. Bir gün yazma yaptırsa, “Hocam bugün toplama yaptıramadım” diye eksik kalanları söylüyor. Ama asla gün içinde yaptıklarını bir reklam malzemesi gibi sıralamıyor. Çünkü yaptığı her şeyin bir şekilde ortaya çıkacağından emin. Öğrettiklerinin dönütünü mutlaka alacağımızı biliyoruz.

Ve bana kendimi öyle iyi hissettiriyor ki. Özel gereksinimli çocuklarda aileye olan yaklaşımın önemini biliyor. Her iki tarafın birbirini ekip arkadaşı olarak görmesi gerektiğini, yol alabilmek için iletişimde olmanın değerini biliyor. O bana “yazma yaptıramadım” dediğinde, “ben evde hallederim öğretmenim, sen bana hangi sayfa olduğunu söyle” diyorum. Ben ona “okutamadım dün”

dediğimde, “ ben bugün son ders okuturum” diyor. Çünkü her iki tarafın emeği olmadan eğitimde yol kat edemeyiz.

Asla birbirimizi eleştirmiyor, çocuğun yapamadıklarına odaklanmıyoruz. Aramızdaki diyalog hep yapıcı oldu.

“Bugün ka hecesi çalıştık “ diyor, “ka yazarken hala zorlanıyor hocam fark ettim” diyorum. “Olsun ben yarın yine yazdırırım “ diyor. Ben de eve gelip biraz daha yazdırayım diyorum.

Öğrenciye görelilik ilkesini bu kadar düzgün kullanan öğretmenler oldukça, çocukların yüzü güler. Biz her eşeğe taşıyabileceği kadar yük yüklemeyi akıl ederiz de, her çocuğu aynı ödevden sorumlu tutmanın bazı çocukları yorabileceğini akıl etmeyiz. Çocuğun kaynaştırmaya uygun olması demek, onun her çocukla aynı oranda ödev yapabilmesi demek değildir. Kaynaştırma eğitimi onun o sınıf ortamında uyumlu olması, sosyal ortamda birey olarak var olabilmesi ve kendine yetebilmesidir. Siz kalkıp boyundan büyük ödevlerin altında ezerek, “Ama kaynaştırmaya geldiyse bunları yapmak zorunda” dersiniz bir arpa boyu yol gidemeyiz. Ama biz biliyoruz ki bunu diyen öğretmenlerimiz onları sınıflarında istemediklerinden bahane olarak bu yolu seçiyorlar. “yapamadı” demek için yapamayacağı şeyleri dayatarak onlardan kurtulmak istiyorlar.

Bizim karşımıza gelen Gülnaz öğretmenimiz ise kaldıracabileceği kadar yük ile yola devam ediyor. Sayınız çoğalsın öğretmenim. İçimdeki minnet duygusu tarif edilir gibi değil. Kendini sürekli yetişemiyormuş gibi hissedenden, eksik olduğu yanları var zanneden ve sürekli daha fazlasını yapmak isteyen böyle güzel öğretmenlerin olduğunu bilmek mükemmel bir his. İnsanın hayata olan umudunu artırıyor. Ben inanıyorum ki her yerde bir sürü Gülnaz öğretmen var. Ben inanıyorum ki sayıları her geçen gün artıyor. Ben inanıyorum ki böyle güzel öğretmenlerin elinde tüm çocukların dalları çiçek açacak.

Kızımı Gülnaz öğretmenin ellerine vereli tam 9 ay oldu. Daha parmak kasları gelişmemiş denildiği için asla bilişsel seviyesine uygun eğitime başlanmamış olan çocuk, bugün toplama işlemi yapıyor. Ne kadar teşekkür etsem az gelir biliyorum. Ama ne demişler, söz uçar yazı kalır. Buradan da bir Gülnaz öğretmen geçsin istedim. Sizin de yolunuza Gülnaz’lar çıksın.

Şişli Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürü Recep USTA: "BİZİM BİRİNCİ ÖNCELİĞİMİZ ÖĞRENCİNİN MENFAATI"

"RAM; rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmeti ile özel eğitim hizmetini bir arada sunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir kamu kuruluşudur. Burada bizim farklı hizmet alanlarımız var. Özel gereksinimli çocukların eğitsel tanılama ve değerlendirme süreci, özel gereksinimli çocukların ailelerine yönelik eğitimler ve danışmanlık hizmeti, okulda vermiş olduğumuz tedbiri takip etme ve bununla alakalı gerekli çalışmalarını yapmak çalışmalarımız arasında bulunuyor."

Öncelikle sizi biraz tanıyabilir miyiz? Kısaca kendiniz ve eğitiminiz hakkında biraz bilgi verebilir misiniz?

Ben Recep Usta, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü mezunuyum. 2006 yılında Şişli Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'ne öğretmen olarak atandım. O tarihten bu yana da Şişli ilçesinde çalışıyorum. Mesleğimin son yedi yılı idarecilikle geçti. Şişli'deki muhtelif okullarda idarecilik yaptım. İlkokul, ortaokul, lise, meslek lisesinde farklı kategorilerdeki okullarda çalıştım. Bu da bana şu avantajı sağladı; her okul kademesindeki ihtiyaçları, süreçleri, idareci olarak gördüm. Branşım rehberlik olduğu

için her alanda, her okul türünde çalışma yapabiliyordum. Ancak benim tercihim rehberlik araştırma merkezi oldu. 2020 yılında Şişli Rehberlik ve Araştırma Merkezi'ne müdür olarak atandım. Burada kendimi mesleğimle daha çok özdeşleştiriyorum. Dolayısıyla burada idareci olarak devam ediyorum.

RAM'da müdür olmak, hayat yolculuğunuzda sizi nasıl etkiledi?

RAM gelişimime, hayat görüşüme ve yaşantıma çok katkısı olan bir kurum. Burada olmaktan dolayı çok mutluyum. Beni çok geliştiren

bir süreç oldu. Hayatımda iki noktayı çok önemli görüyorum. Birincisi özel sektörde çalıştığım dönemler beni çok geliştirmişti. Çünkü kamunun bir rehabeti vardır ancak özel sektördeken öyle değildi. Kendimizi geliştirmek için sürekli bir temponun içerisindeydik. İkinci önemli noktam ise Rehberlik ve Araştırma Merkezi. Benim gelişmeye çok katkı sağladı. Burası benim her alanda çalışma yapabileceğim, kendimi geliştirebileceğim ve katkı sağlayabileceğim bir merkez oldu. Özel eğitim alanını tanıyorum, okullardaki bir konu hakkında çalışmalar yapabiliyorum. İlçemizde psikososyal koruma, önleme ve krize müdahale ekibi var. Bununla alakalı çalışabiliyorum. Dolayısıyla hayat yolculuğumda bana çok katkısı olan bir yer. Bir aksilik olmazsa kariyerime de RAM müdürü olarak devam etmeyi planlıyorum.

RAM nedir? Bilmeyenler için biraz açar mısınız?

RAM; rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmeti ile özel eğitim hizmetini bir arada sunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir kamu kuruluşudur. Burada bizim farklı hizmet alanlarımız var. Özel gereksinimli çocukların eğitsel tanımlama ve değerlendirme süreci, özel gereksinimli çocukların ailelerine yönelik eğitimler ve danışmanlık hizmeti, okulda vermiş olduğumuz tedbiri takip etme ve bununla alakalı gerekli çalışmaları yapmak çalışmalarımız arasında bulunuyor. Ayrıca RAM olarak; ilçemizde bulunan özel eğitim okullarını ya da özel eğitim sınıflarını izleme, denetleme, okulların gelişimine destek olmak gibi çalışmalar da yürütüyoruz. Bunlarla beraber rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanımız da var. Burada sadece öğrencilere değil bütün vatandaşlara gerekli psikolojik danışma ve yönlendirme hizmetinin sunulduğu bir kurumuz. Tabii ki, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı öğretmenlere ve öğrencilere yönelik eğitimler de düzenliyoruz. Psikolojik danışmanlık hizmetleri sunuyoruz. Tercih işlemlerine yardımcı oluyoruz. Araştırmadan tutun, bir öğrenciye herhangi bir konuda bilgi vermeye kadar

Sadece rapora dayalı ya da sadece rehber öğretmenin söylediğine dayalı bir değerlendirme yapmıyoruz.

çalışmalar yürütüyoruz.

Özel gereksinimli öğrencilere daha çok hizmet sunuyoruz. Çünkü eğitsel tanımlama ve değerlendirme bizim iş gücümüzün önemli bir parçasını oluşturuyor. Gelen öğrencilerimizin eğitsel performanslarını ve veli bilgilerini alıyoruz. Dosyasını açıyoruz. Veliyi bilgilendiriyoruz. Gerekliyse performans değerlendirmesi sonucunda öğrenci için bir komisyon marifetiyle kararlar alıyoruz ve yönlendiriyoruz. İlgili kurumlara ya da velimize tebliğ ediyoruz. RAM bu şekilde hizmet sunan bir kamu kuruluşudur.

Hangi çocuğun kaynaştırmaya gideceği, hangi çocuğun özel eğitim uygulama okuluna gideceği nasıl belirleniyor?

Bu bir süreç. Bu süreçte bizim paydaşlarımız var. Birinci paydaşımız aile, ikinci paydaşımız okul, gerekiyorsa üçüncü paydaşımız sağlık kuruluşları ve doktorlar. Diğer paydaşlarımız eğer öğrenci devam etmişse özel eğitim öğretim kurumu ve rehabilitasyon merkezi, deneyimi ve gözlemi ile öğretmeni, öğrencinin kendisi oluyor.

Süreç nasıl başlıyor?

Süreç bireysel başvuru ya da öğrencinin okuldan yönlendirilmesi ile başlıyor. Biz önce evrak talep ediyoruz. Örneğin okuldan bize iletilecek çocuk hakkında ayrıntılı bilginin sunulduğu eğitsel değerlendirme formu istiyoruz. Bu formu okuldaki rehber öğretmen, öğrencinin sınıf öğretmeni ya da branş öğretmeni birlikte dolduruyorlar. MEBBİS dediğimiz bir sistem üzerinden bize gönderiyorlar. Biz bu rapora bakıyoruz. İkinci baktığımız şey ise öğrencinin sağlık kuruluşundan almış olduğu, bize beyan ettiği tıbbi tanısının olduğu rapordur. Aile ile görüşme yapıyoruz. Standart görüşme formları üzerinden aile ile görüşme yapıp öğrenci için bize gerekli olacak bilgileri alıyoruz. Rehabilitasyon merkezleri bize yine sistem üzerinden öğrencinin gelişim raporunu gönderiyorlar. Bunu inceliyoruz. Sonra iş öğrenciden bilgi almaya geliyor. Öğrenciyle yine standart formlarımız ve testlerimiz üzerinden bir inceleme sürecimiz oluyor. Eğitsel değerlendirme için bir performans alma sürecimiz oluyor. Özel Eğitim Rehberlik Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanmış standart formlar kullanıyoruz. Bu formlar üzerinden öğretmenimiz performans değerlendirmesi yapıyor, kendi kanaatini görüşünü de sürece yansıtıyor ve bir bütün olarak bir

sonuç ortaya çıkartıyoruz. Sadece rapora dayalı ya da sadece rehber öğretmeninin söylediklerine dayalı bir değerlendirme yapmıyoruz. Az önce saydığım bütün başlıkları bir arada değerlendirme yükümlülüğümüz var.

Bu değerlendirme bir kurula sunuluyor. Bizim, kaymakamlık onayı ile oluşturmuş olduğumuz Rehberlik Araştırma Merkezi bünyesinde kurulan bir kurulumuz var. Bu dosya o kurula sunuluyor. Kuruldaki arkadaşlarımız da dosyayı inceliyorlar ve tasdik ediyorlar. Diyorlar ki; "Evet, bu sürece göre bu karar doğru," ve altına imza atıyorlar. Eğer ki, kurulun incelemesinde düzeltilmesi, değiştirilmesi ya da öğrenci menfaatine olması gereken bir durum varsa incelemeyi yapan arkadaşımıza geribildirim veriliyor. Dosya yeniden düzenleniyor ve tekrar kurula sunuluyor. Kurul imza altına alıp, öğrenci hakkında kararı çıkartmış oluyor.

Burada en fazla kafa karışıklığı yaşanan noktalar neler?

Birincisi hastaneden getirilen rapora uygun bir karar çıkmadığında velilerimiz ya da alan uzmanları "Bu neden böyle değil?" şeklinde sorabiliyor. İkincisi, bazen öğrencinin okuldaki davranış yapısıyla buradaki davranış yapısı biraz farklı olabiliyor. Zaman zaman bu tarz durumlarla da karşılaşılıyor. Dolayısıyla bizim burada incelediğimiz bireysel performansı grup içerisinde gözlemleme şansımız çok olmuyor. Bu bilgiyi aileden, okulun bize göndermiş olduğu formdan, rehabilitasyon merkezin bize göndermiş olduğu formdan alıyoruz. Burada eğer bütün paydaşlar kendi sorumluluklarını hakkıyla yerine getirirse bizim kararımız daha isabetli oluyor. Ancak burada da bazı eksiklikler yaşanabiliyor.

Peki, bu eksiklikleri nasıl düzeltiyorsunuz?

Biz öğrenci için bir resmi tedbir karar veriyoruz, bir de destek eğitim karar veriyoruz. Zaman zaman bu kararlarımızda sahadaki ilgili alan uzmanlarının, velinin ya da kamuda görev yapan öğretmenlerimizin farklı görüşleri olabiliyor. "Bu şekilde

bir rapor çıkmış. Ancak ben böyle düşünmüyorum," diyebiliyorlar. Velilerimizin rapor çıktıktan sonraki 30 gün içerisinde bu rapora itiraz etme hakkı var. Kaynaştırma resmi tedbir kararına itiraz ediyorsa, İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne, destek eğitim raporuna itiraz ediyorsa RAM Müdürlüğüne dilekçeleri ile başvurarak yeniden değerlendirme talep edebiliyorlar. Bu durumda, aynı dosyayı farklı bir öğretmenimize tekrar inceletiyoruz. Süreç öğrenci için tekrarlanıyor. Eğer ki, benzer karar çıkar ise aynı şekilde onaylanıyor ve tasdik ediliyor. Farklı değerlendirme çıkarsa karar değiştirilebiliyor. Burada üst makama itiraz edebilecekleri bir süreç daha var. Eğer ilçeye itiraz edilmişse, resmi tedbir için bu sefer İl Özel Eğitime itiraz ediliyor. Böylelikle veli, katılmadığı bir karar için itiraz mekanizmalarını işleterek daha doğru sonucu zorlayabiliyor. Okul ya da rehabilitasyon merkezleri de, karar kendilerine tebliğ edildikten sonra 30 gün içerisinde kararı uygun görmediklerini gerekçelerle belirterek, yeniden değerlendirilme isteyebiliyorlar ve resmi yazıyla bize müracaat edebiliyorlar. Biz yine aynı şekilde resmi yazıyla onlara randevu veriyor, öğrenci ve veli için randevu oluşturuyoruz. Tekrar buraya geliyorlar ve dosyayı başka özel eğitim öğretmenimiz inceliyor. Tekrar karara bakıyoruz.

Rapor almaktan neden korkmamalıyız, önce onu söyleyeyim... Bizim vermiş olduğumuz rapor tedbirdir. Eğitim hayatı içerisinde öğrenciye sunulan herhangi bir belge gibidir. Örneğin benim aldığım takdir belgeleri hayatımda hiç karşıma çıkmadı. Benim aldığım karneler de hayatımda hiç karşıma çıkmadı. Benim aldığım kaynaştırma raporu da hayatımda hiç karşıma çıkmayacak. Çünkü Milli Eğitim Bakanlığı'nın kendi süreci içerisinde öğrenciye nasıl bir eğitim verilmesi gerektiğinin çerçevesini çizen bir belgeyi veriyoruz.

Toparlamak gerekirse; aile, okul, sağlık kuruluğu, rehabilitasyon merkezi, öğrencinin kendisi ve burada değerlendirme yapan öğretmenin genel kanaatinden oluşan bir karar veriyoruz. İtiraz mekanizmaları da açık kalmak kaydıyla, bu kararı hem resmi kurumlara hem de veliye e-Devlet üzerinden gönderiyoruz.

Sonuçta buradaki raporlama ya da yönlendirme, çocuğun en iyi verimi alabileceği ve en üstün faydayı bulabileceği durumu saptamak için yapılıyor. Bizim birinci önceliğimiz öğrencinin menfaati.

Özel gereksinimli çocuklar için RAM'da hangi testler uygulanıyor?

Ağırlıklı olarak performans belirleme formu dediğimiz formlar uygulanıyor. Çünkü buraya gelen çoğu öğrencimizin zaten bir tıbbi tanısı oluyor. Tıbbi tanı varsa o süreci tekrar etmiyoruz. Şunu da netleştireyim, bizim RAM'da sadece zihinsel engelli bireyler için verebileceğimiz bir tanı var. Çocuğun yaşına ve özelliklerine göre Binet, Wisc-R ya da ASİS gibi testler uyguluyoruz. Öğrencinin eğer zeka anlamında skoru düşük olursa onun tanısını biz verebiliyoruz. Onun dışındaki tanıları zaten bize hastane raporuyla gelmek zorunda. Örneğin okul bize rapor yazmış, çocuğun aşırı hareketli olduğunu, ders takip etmekte zorlandığını, okul başarısının düşük olduğunu belirtmiş. Bu durumda aile ile görüşüyoruz, çocuğu izliyoruz. Diyelim ki, gerçekten de hareketli bir çocuk. Hiperaktivite bozukluğundan şüpheleniyoruz. Şimdi dikkat! Bunun tanısını biz veremeyeceğimiz için velimize "Bizim gözlemlerimiz bunlar... Çocuğa doktor

değerlendirme yapsın. Size bir rapor verirse bu rapor ile bize tekrar gelin" diyoruz. Çünkü biz o tanıyı koyamıyoruz ve aynı şekilde otizmle alakalı tanıyı da koyamıyoruz.

Zaten öğrenciler ya da veliler genellikle bir raporla geldiği için biz ekstra bir test uygulamıyoruz. Performans belirleme formu uygulayıp, diğer kaynaklardan bilgi alıp, bir değerlendirme yapıp, sonuç ortaya çıkartıyoruz. Ancak bazen herhangi bir hekime götürülmemiş, sadece okuldan yönlendirilmiş olan öğrencilerimiz olabiliyor. Onlara Denver Gelişim Testleri gibi birtakım gelişim testleri uygulayabiliyoruz. Ancak bu sonuçları veli ile paylaşmıyoruz. Bu sonuçlar sadece bizim gözlem yapmamız amacıyla uygulanan testler oluyor. Biz ağırlıklı olarak performans belirleme formu kullanarak süreci yürütüyoruz. Test dediğimiz sadece zeka testi diyebiliriz. 14 çeşit zeka testimiz var. 1.5 yıldır Öğrenme Güçlüğü Bataryası da uygulanmaya başlandı. Öğrenme Güçlüğü Bataryası birinci sınıf ile dördüncü sınıf arasındaki çocuklara uygulanabiliyor. Orada da şöyle bir süreç var; öğrenme güçlüğünden şüphelenmiş ise herhangi bir doktor raporu yoksa çocuk için önce bir zeka testi yapıyoruz. Normal ve normalin üstü olduğunu belirlememiz lazım. Normal ve normalin üzerinde ise öğrenme güçlüğü bataryası uyguluyoruz. Eğer çocukta öğrenme güçlüğü tespit edersek, tanısını koyup tedbiri uyguluyoruz. Sizin tanı vermeniz ile hastaneden alınan rapor arasında nasıl bir fark oluyor?

Biz iki tip rapor düzenleyebiliyoruz. Biri özel öğretim kurumlarından ve rehabilitasyon

merkezlerinden destek almak için bir rapordur. Diğer resmi tedbirlere istinaden bir rapordur. Destek eğitim raporu verebilmemiz için velinin bize hastaneden ÇÖZGER raporu getirme zorunluluğu var. Eğer ÇÖZGER yoksa özel kuruma destek ücreti ödenmiyor. Böyle bir şart var. Biz burada tanı versek de, destek eğitim raporu veremiyoruz. Velilerimize de bunu anlatıyoruz. Siz buraya hangi amaçla müracaat ettiniz? Sadece okul içinse, zeka testi ya da Öğrenme Güçlüğü Bataryası uygulayıp, tanısını verip resmi tedbirini uyguluyoruz. Ancak bize diyorsa ki, "Ben okulun dışında çocuğuma destek eğitimi aldirmek istiyorum," o zaman ÇÖZGER şartı var. Biz incelemeye başlamadan önce dosyasını açıyoruz. Öğrencinin ailesi ile görüşmemizi yapıyoruz ve hemen hastaneye yönlendiriyoruz. Hastanenin sağlık kurulundan ÇÖZGER almasını talep ediyoruz. ÇÖZGER aldıktan sonra kurumumuza müracaat etmesini istiyoruz.

Peki, RAM'dan nasıl randevu alınabiliyor?

Son derece kolay. İlk defa müracaat edecek olan velilerimizin ilgili belgeleriyle; sağlık raporu varsa sağlık raporu, öğretmen yönlendirmişse, öğretmenin görüşü ya da eğitsel değerlendirme formu dediğimiz formu ile beraber gelmesi yeterli. RAM'a gelecek, durumunu açıklayacak, belgesini ve kimliğini ibraz edecek. Ona istinaden biz de öğrencinin randevusunu oluşturuyoruz. Velinin şahsen gelmesi gerekiyor çünkü

öğrenci ile ilgili olmayan bireyler de öğrenci namına randevu almaya çalışabiliyorlar. Bu da bizim buradaki iş ve işlemimizi aksatıyor. Maalesef internette RAM için bir arama yaptığınızda, özel şirketler karşınıza çıkıyor. Siz özel şirketlere bilgilerinizi veriyorsunuz. O şirketler bizi arayıp telefonla randevu almaya çalışıyor. Biz de o kişinin gerçekten öğrencinin velisi olmadığını teyit edemediğimiz için mecburen velilerimizin şahsen RAM'a gelip, bizzat randevu almalarını istiyoruz. Bu aynı zamanda yönetmelik gereği de bir kural.

Daha önce bir incelemesi yapılmış, raporu yenilenecek ya da farklı bir amaçla tekrardan gelmek isteyen velilerimiz de var. Burada Bakanlığımızın ramdevu.meb.gov.tr isimli bir sitesi var. Buradan öğrencinin T.C. kimlik numarası, kendi T.C. kimlik numaraları ve güvenlik kodunu girip randevularını oluşturabilirler.

Burada bazı istisnai durumlar var. Örneğin vatandaşın internet ile pek arası olmayabilir. Kullanmakta zorluk çekiyor olabilir. O zaman şahsen gelmek zorunda. Bir de raporunun bitiş süresine 45 günden fazla bir zaman varsa, randevu sistemi biraz engel koyuyor. Diyor ki, 'Sizin rapor sürenizin bitmesine daha var. Randevu oluşturamazsınız'. Bu durumda velinin bir aciliyeti varsa O zaman yine şahsen gelip müracaat etmesi gerekir.

Özetlersek, mevzuat gereği ilk defa öğrenci başvurusu fiilen yapılmalıdır. İkinci ve daha sonraki başvurularda metot tercihen ramdevu.meb.gov.tr dir.

Aileler RAM'lara çocukları kaç yaşındayken başvurabilir?

Bir yaş sınırı yok. Bizim 3-5 aylık tanı almış öğrencilerimiz de var, aynı şekilde 70-85 yaşında eğitsel tanılama ve değerlendirme yaptığımız vatandaşlarımız da var. Burada bir yaş koşulu yok. Özel gereksinimli bireyler yaşları ne olursa olsun tanı almışlarsa veya şüpheleniliyorsa RAM'a müracaat edebilirler. Eğitsel değerlendirme, yönlendirme, izleme ve gözlem yapılır. Her şekilde vatandaşımıza yardımcı olunur.

Hastanenin verdiği ÇÖZGER raporu ile RAM raporunun farkı nedir? Siz açıkladınız ama bir daha üzerinden geçebilir miyiz? .

Hastane raporu tıbbi tanılamadır. RAM raporu ise eğitsel tanılamadır. Örneğin bir öğrencinin yürüme problemi vardır. Ancak bu bir enstrüman çalmasına engel değildir. Matematik dersine engel değildir. Okulunda bir düzenleme, sınıfının alt katta olması ya da sırasının biraz

daha farklı üretilmiş olması gibi bir takım ihtiyaçları olabilir. Biz burada tıbbi tanı ile gelen bir öğrencinin hangi eğitim alanlarda desteğe ihtiyacı olduğunu, hangi eğitim alanlarında akranlarıyla birlikte devam edebileceğini anlamaya çalışıyoruz. Bizim burada yürüttüğümüz süreç bu.

Öğrencinin gereksinim duyduğu alan çok fazla ise, birebir özel ilgiye ihtiyacı var ise, biz bu öğrencilerimiz için mesela özel eğitim sınıfı, özel eğitim uygulama okulu, özel eğitim alanında hizmet veren sınıflar ve okullara yönlendirme yapıyoruz. Eğer öğrencinin ihtiyaç duyduğu eğitsel alan daha az sayıda ise akranlarıyla daha fazla birlikte olabileceği o zaman da kaynaştırmaya yönlendiriyoruz.

RAM'a müracaat eden bazı öğrencilerimiz, bazı alanlarda akranlarının çok önünde ama bazı alanlarda da akranlarından daha dezavantajlı olabiliyor. Böyle durumlarda da düzenlemeler yapılması gerekiyor.

Bazen aileler rapor almaktan çekinebiliyor. 'Çocuğum etiketlenir mi, ileride karşısına çıkar mı?' diye düşünerek rapor almaktan kaçınabiliyorlar. Rapor ilerideki hayatında karşılıklarına çıkar mı?

Rapor almaktan neden korkmamalıyız, önce onu söyleyeyim... Bizim vermiş olduğumuz rapor tedbirdir. Eğitim hayatı içerisinde öğrenciye sunulan herhangi bir belge gibidir. Örneğin benim aldığım takdir belgeleri hayatımda hiç karşıma çıkmadı. Benim aldığım karneler de hayatımda hiç karşıma çıkmadı. Benim aldığım kaynaşma raporu da hayatımda hiç karşıma çıkmayacak. Çünkü Milli Eğitim Bakanlığı'nın kendi süreci içerisinde öğrenciye nasıl bir eğitim verilmesi gerektiğinin çerçevesini çizen bir belgeyi veriyoruz. Öğrencinin Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okul hayatı bittiği zaman onun için düzenlenmiş bütün belgeler rafa kalkıyor. Ta

ki, herhangi bir gerekçe ile veli gelip bunu talep edinceye kadar. Veli belki çocuğunun bir sosyal yardım programına başvurması için belki de KPSS'ye girmesi için buradan kaynaştırma raporunu resmi dilekçesiyle talep edebilir. Bunun dışında hiçbir şekilde başka kuruma verilmiyor. Bu belgelerin de bir kısmı, belli bir zaman sonra imha edilir. Şöyle değerlendirmek lazım; öğrencinin 9. sınıfta almış olduğu karne gelecekte karşısına çıkmıyorsa kaynaştırma raporu da gelecekte karşısına çıkmayacaktır. Ancak şunu belirtmek isterim, Milli Eğitim'de devamlılık esastır. Diyelim ki, çocuğun anaokulunda raporu vardı. 1. sınıfa başladığında yani ilköğretim kademesine geçtiğinde kaynaştırma raporu yok. Bu durumda sadece öğrencinin e-okul sayfasında, yalnızca okul müdürünün ve müdür yardımcısının görebileceği 'Öğrencinin RAM rapor kademesiyle okul kademesi farklıdır' diye bir uyarı geçer.

Bu da yöneticiye şu bilgiyi verir: "Bu öğrenci bir alt kademe kaynaştırma öğrencisiydi, kademe değiştirdi. Bu uyarıyı gören idareci, rehber öğretmenden öğrenciyi izlemesini, öğrencinin kaynaştırma tedbirine ihtiyacı varsa RAM'a yönlendirilmesini talep eder. Rehber öğretmenler, öğrencide izleme değerlendirme çalışması yapar. Gerek görüyorsa veliyi çağırır der ki; "Kademe değişikliği gerçekleştiği için öğrencide şu özellikleri gözlemledik. RAM'a gitmek ister misiniz? Değerlendirme yapılmasında fayda olabilir," bilgisini verir. Veli bunu isterse RAM'a müracaat eder ve öğrenci tekrardan değerlendirilir. Fakat o öğrencinin geleceğinde, bir iş yerine başvurduğunda, bunlar zaten paylaşılmayan bilgilerdir. Bu bilgi hiçbir şekilde kimseye paylaşılmaz.

Kaynaştırma raporlarımız, öğrencinin okul hayatı bitince kaybolan bilgilerdir diyebiliriz. O yüzden velilerimiz hiç kaygılanmasınlar. Kaynaştırma raporu, öğrencinin menfaatine ise tedbiri gerekiyorsa hayatlarının gelecek kısmı-

na hiçbir şekilde zararı olmayan bir rapordur. Sadece eğitimi nasıl alacağına, hangi düzenlemelerin yapılacağına dair bir tedbir kararıdır. Bu arada şunu da söyleyeyim; bizim gibi kurumlarda daha önce kaynaştırma tedbiri almış, öğrenme güçlü, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu tanısı almış, eğitim hayatını bitirmiş sonra KPSS'ye çalışıp atanmış öğretmenimiz de var. Bunun zaten hiçbir negatif etkisinin olmadığı bu örnekle de belli bence.

Eğer öğretmen bir sınıfta özel gereksinimli bir çocuk olduğunu düşünüyorsa fakat çocuğun ailesi durumu kabullenmek istemiyor ve RAM değerlendirmesine gitmeyi kabul etmiyorsa nasıl bir yol izlenebilir?

Çocuğun menfaati için burada öncelikle velimizin ikna edilmesi gerekiyor. Bu en sağlıklı ve olması gereken yöntemdir. Ancak öğretmenimizin bunu veliye açıklama ve kabul sürecini çok iyi yönetmesi lazım. Örneğin sınıf öğretmeni öğrencisinin özel gereksinimiyle alakalı tespitleri olduğunda bunu rehber öğretmenle paylaşıyor. Rehber öğretmenimiz de gözlemlerde izleme değerlendirme çalışması yapıyor ve benzer kanaat oluşursa bu konunun aileye açılması gerekiyor. İşte bu süreç çok önemli.

Burada biraz da çuvaldızı kendime ve meslektaşlarıma batırarak söylüyorum bunu. Bu süreçte çok aceleci olmadan sakince ilerlemeliyiz. "Biz şu özellikleri gözlemledik, sizin görüşünüz nedir?" diyerek öncelikle velinin konuya dikkatini çekmeliyiz belki de.

Daha ilk görüşmede "Biz bunları gözlemledik, çocuğunuz şöyle olabilir," şeklinde şok edici bir bilgi sunarsak veli herkesin otomatik göstereceği insani bir tepki verebiliyor. Durumu reddedebiliyor. Ancak "Biz şöyle davranışlar gözlemledik. Siz kontrol etseniz... Bir sonraki görüşmemizde bunu bir daha değerlendiresek," dersiniz, velilerimiz daha yumuşak bir geçişle kendi çocuğunu izliyor. Benzer şeyler gördüğünü söyleyebiliyor. Bir sonraki toplantıda özel duruma işaret ederek, uzmana yönlendirdiğinizde velilerin de bu konuya karşı çıkmadıkları görülüyor.

Ancak maalesef kötü örneklerimiz de var. Doğrudan davranışı söyleyip, sonrasında da bir etiketleme olduğunda orada velinin itiraz ettiği süreç, çocuğunun özellikleri ya da davranışları olmuyor. İtiraz ettiği süreç o şok duruma oluyor.

Peki, öyle ya da böyle velide bir direnç oluştuğunu varsayarsak...

Süreci iyi yönetemediğimizde ya da süreci çok iyi yönetsek de itiraz eden velilerimiz olabiliyor.

Buradan öncelikle ikna etme çalışmaları devam ederken, okul yönetimi RAM'a öğrenci hakkında bir resmi yazı yazıp eğitsel değerlendirme formu için bizimle temasa geçiyor. Biz okul yönetimine cevaben dosyasının incelendiğini ve belirlenen tarih ve saatte öğrenci adına bir randevu düzenlendiğini bildiriyoruz. Okul yönetimi de bunu velimize tebliğ ediyor. Tebliğ edildiğinde veli bunu değerlendirme hakkına sahip. O randevuya çocuğunu getirmeyebilir ya da daha sakince düşünüp çocuğunu randevuya getirebilir.

Velinin çocuğu getirmediğini düşünelim. Burada süreci 2-3 kere tekrarlayabiliriz. Veli ısrarla getirmiyorsa, burada bir ihmal durumu ortaya çıkıyor. Tabii ki her anne baba çocuğunu çok seviyordur, onun iyiliğini ister. Ancak bazen sevgi de kabullenmemeye neden olabiliyor. Bu da çocuğun ihmal edilmesine yol açabiliyor.

Kasıtlı bilinçli bir ihmalden bahsetmiyorum. Bu kabullenmemeden kaynaklı bir ihmal olabiliyor. Bu durumda üzülmeye gerek yok. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bildirmekle

mükellef oluyor. Sosyal hizmet uzmanı, öğrenciye ziyaret gerçekleştiriyor. İnceleme yapıyor. Okulun vermiş olduğu kanaat ile benzer görüşlere sahipse tedbir uygulayabiliyor. Açıkçası bu hiç istemediğimiz bir süreç. Önce ailesini ikna etmeye çalışarak süreci doğru yönetmeye ve bu engeli aşmaya çalışıyoruz.

Özel gereksinimli bir çocuk olduğunu düşünüyorsak, bu çocuğun hiçbir yerde raporu yoksa, bir sağlık kuruluşunun kontrolünden geçtiğine, ihtiyacı olan özel eğitim desteğini aldığına, doktora gittiğine emin olmak istiyoruz. O yüzden okul bunları yapmak zorunda. Hem çocuğun üstün menfaati açısından, hem de kendi görevi gereği sorumluluğunu yerine getirmesi gerekiyor.

Öğretmenlerimize de gizlilik esaslı çalışmalar yürütülmesi gerektiğini hatırlatıyoruz. Gözlem yapan öğretmen, ortaokulda ise diğer branş öğretmenlerine bunu söylemeyecek. Branş öğretmenlerimize konuyu anlatırsanız, öğrencinin olduğu yerde bunu rahatlıkla söylerseniz o süreçler doğru yönetilmemiş oluyor.

Ya tam tersinde... Çocuk RAM'da kaynaştırma öğrencisi olmaya uygun bulduysa fakat sınıfındaki veliler kaynaştırma öğrencisi çocuğu sınıfta istemiyorlarsa, o çocuğun sınıfının değiştirilmesi söz konusu olabilir mi?

Bu kesinlikle yapılabilecek bir şey değil! O sınıfta bulunmak, Türkiye Cumhuriyeti'ndeki herhangi bir çocuk kadar özel gereksinimli çocuklarımızın da hakkı. Diğer velilerin ya da okul yönetiminin talebi ile sınıfı değişikliği olamaz. Hatta ailesinin talebi ile de olamaz. Sınıf değişikliği ancak öğrenci için daha iyi koşullar sağ-

lanacaksa olabilir.

Aksi halde öğrencinin o sınıfta bulunma hakkı varsa, o sınıfta bulunmaya devam eder. Ancak daha güzel ve daha iyileştirilmiş koşullar var ise, çok daha iyi bir okul ya da sınıf var ise öğrencinin ve velinin onayı alınarak yapılabilir. Buna da yine biz karar vermeyiz. Öğrenci bu durumu istiyor mu? Veli bu durumu istiyor mu? Onların fikrini ve onayını alarak değişiklik yapılabilir.

Başka velilerden gelen şikayetler oluyor mu?

Evet olabiliyor. Orada ben okul yönetimi ve rehber öğretmenin diğer öğrencilerin velileri ile hemen bir eğitim çalışmasına başlaması gerektiğini söylüyorum. Öğrencinin özelliklerini tanıtılmalı, öğrencinin özelliklerine nasıl yaklaşılması gerektiğini anlatılmalı ve bilinçlendirmeliler. Bilmemekten doğan korkuyu böylelikle yenmiş oluruz.

Öğrencinin durumu ile alakalı gerekçeleri anlattığınız zaman, velilerin büyük kısmında o bilinci yerleştirdiğinizde daha işbirliğine yakın, kendi çocuğunu da bilinçlendirmeye yönelik tavır değişikliğini görüyorsunuz. Ama bu süreci iyi yönetemezseniz, haliyle huzursuzluk olacaktır. Çok üzücü bir şekilde bu huzursuzluktan en çok özel gereksinimli öğrencimiz ve velisi etkileniyor. Ama okullarımızın bu süreci iyi yönettiklerini düşünüyorum. Şunu da söyleyeyim, böyle bir süreçte karşılaşmış, okulundan da güçlü destek alamamış velilerimiz sorumluluk bölgesindeki RAM'a müracaat etsinler. Bazen dışarıdan gelen bir pozitif enerji de okulun içerisindeki havayı değiştirebiliyor. Okulları ziyaret etmemiz, okul yöneticisi ile sohbet etmemiz ya da velilere verdiğimiz eğitim havayı değiştirebiliyor.

BÜTÜNCÜL PERSPEKTİFTEN ÖZEL EĞİTİM

Uzun yıllardır özel gereksinimli çocuklar ile çalışan Aslı Sorkun Gözde ile Şişli İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü desteğiyle Şişli RAM 'in düzenlediği "1. Özel Eğitim Zirvesi" etkinliğini konuştuk.

Aslı Hanım, öncelikle sizi biraz tanıyabilir miyiz? Sizi Özel eğitim alanına yönlendiren bu alanda çalışmaya devam etmenizi sağlayan motivasyon neydi, bize biraz anlatabilir misiniz?

1992 İzmir doğumluyum, ilköğretimimi Aydın ve Bursa şehirlerinde tamamladım. Ortaokulu Aydın, Lise öğrenimimi ise Trabzon'da tamamladım. Üniversite eğitimimi ise Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi Zihin Engelliler Öğretmenliği Bölümü'nde, ve yüksek lisans eğitimimi de Biruni Üniversitesi Özel Eğitim Bölümünde tamamladım.

Kişisel özelliklerim öğretmenliğe çok yatkındı ve çocuklarla aram her zaman çok iyiydi. Özel eğitim öğretmenliğine yönelmemin sebebi ise dezavantajlı kişilere yönelik hassasiyetimin yoğun olmasından kaynaklandı. Süreç içinde doğru ve isabetli bir tercih yaptığımı görüp mutlu oluyorum.

Şişli RAM'daki görevinizden önce uzun yıllar özel eğitim öğretmeni, supervisor ve formatör olarak da görevler yaptınız. Daha önceki deneyimleriniz şu anki görevinize neler katıyor?

Uzun yıllar meslekte farklı pozisyonlarda görev yapmış olmam, şimdiki görev yerimde değerlendirme sürecimi kolaylaştırıyor. Biraz daha açacak olursam farklı özel gereksinime sahip ya da farklı yaş grubundaki çocuklarla önceki tecrübelerime dayanarak detaylı incelemeler gerçekleştirebiliyorum. Daha önceki görevim gereği ailelerle sistematik eğitimler gerçekleştirmemden dolayı Şişli RAM'da ailelere yönelik daha detaylı eğitsel önerilerde bulunabiliyorum. Uzun yıllar özel sektörde çalıştıktan sonra Kamu personeli olarak mesleğime devam ederken her iki tarafında güçlü yönlerini ve eksik yönlerini görüp tecrübe edindim . Bu durum hangi alanlarda yoğun olarak çalışılması gerektiği konusunda rotamı belirlemeye yardımcı oluyor. Daha önceki bilgi birikimlerim ve tecrübelerimi devletimiz adına çocuklarımıza ve ailelerimize sunabilme fırsatı bulduğum için kendimi çok şanslı hissediyorum.

Şişli RAM bünyesinde hem çevrimiçi hem de yüz yüze pek çok seminer veriyorsunuz. Bu seminerlere katılım nasıl oluyor?

Düzenlediğimiz seminerlerde Şişli RAM Özel Eğitim Bölümü olarak her şeyi en ince ayrıntısına kadar planlıyoruz. Görsel destekler, uygulamalı öğrenme fırsatı ve eğitimlere katılan her kişinin gereksinimlerine yönelik geri bildirimler verme vb. birçok uygulama katılımcılara yüzü yüze öğretiliyor. Gelen katılımcıların yüzlerinde gördüğümüz gülümseme, dile getirilen memnuniyet bizler için büyük mutluluk kaynağı. Katılım ora-

Uzun yıllar özel sektörde çalıştıktan sonra kamu personeli olarak mesleğime devam ederken her iki tarafında güçlü yönlerini ve eksik yönlerini görüp tecrübe edindim.

nına gelirse, beklediğimiz katılım seviyesinin altında kalmaktayız. Arzumuz daha fazla katılımcı ile daha yoğun programlar oluşturmaktır. Dokunabileceğimiz ne kadar çocuk ve aile olursa o kadar fazla mutlu oluruz.

Şişli RAM olarak düzenlediğiniz özel eğitim zirvesi ile "Bütüncül Perspektiften Özel Eğitim" başlığını ele alıyorsunuz bu yıl bu zirveyi düzenleme fikri nasıl doğdu?

Şişli RAM Özel Eğitim Bölümü'nün çok genç ve dinamik bir kadrosu var. Fikir bu bölümün düzeni olarak yaptığı grup çalışmaları sonucu ortaya çıktı. Özel Eğitim Zirvelerinin genellikle üniversiteler aracılığıyla yapıldığını görüyoruz. Değerlendirdiğimiz öğrenciler, görüşmeler gerçekleştirdiğimiz aileler ve ziyaret ettiğimiz okullardaki öğretmenlerin geri bildirimlerini incelediğimizde talebin ne kadar yoğun olduğunu fark ettik ve çalışmalarına hemen başladık. Birbirinden değerli katılımcılarla ve iş birliklerimizle gerçekleştireceğimiz Özel Eğitim Zirvesi için mutlu ve gururluyuz.

“Bütüncül Perspektif” ifadesini bize biraz açar mısınız?

Özel Çocuklarımızın eğitim süreçleri birçok farklı etmeni barındırıyor. Tıbbi tanılar, eğitsel tanılar, aile ve çocukların yasal hakları ve birçok farklı sağaltım yöntemleri. Aslında bunların hepsi birer perspektifi temsil ediyor. Çocuklarımızın gelişimlerinin sağlam temele dayandırılması ise tüm bu alanların iyi bilinmesi ile mümkün olmaktadır.

İki gün sürecek bu zirveye kimlerin katılımı bekleniyordu? Hedefler nelerdi?

Özel çocukların aileleri, özel eğitim alanında çalışan öğretmenler, ilgili alanlarda okuyan öğrencilerin katılımı öncelikli olmakla birlikte tüm bireyleri ilgilendiren süreçler ele alınacağı için her bireyin katılımı bizler için çok değerli.

Özel Eğitim Zirvesi’ndeki hedeflerimiz: özel eğitimin doğasını genel hatlarıyla açıklayabilmek, bilimsel dayanaklı birçok metodu

sunabilmek, özel gereksinimli bireylerin yasal haklarını belirtebilmek.

Şişli’de yaşayan aileler RAM’ın ücretsiz seminerlerinden nasıl haberdar olabilir ve katılabilir?

Şişli RAM’a gelen her aileye bu eğitimler hakkında bilgi verilmekte, her eğitim öncesi sosyal medya hesaplarında eğitimle ilgili afişin görselleriyle paylaşımda bulunmaktayız.

Son olarak buradan ailelerimize ne söylemek istersiniz?

Rehberlik ve Araştırma Merkezleri sadece sürecin başında ve belli periyotlarda kısa süreli uğramanız gereken kurumlar değildir. Bizler hem sürecin başında hem de süreç içinde sizlere hizmet sunmak için çalışmaktayız. Çocuklarımız ne kadar özelse sizler de bir o kadar özelsiniz.

KAYNAŞTIRMA EĞİTİMİNDEKİ HAKLARIMIZ

Kaynaştırma eğitimi ailelerimizin en çok sorun yaşadığı konulardan biri olmaya devam ediyor. Sorunun devam etmesinde önemli nedenlerden biri de, çözülemeyen konularda ailelerin nasıl bir yol izleyeceğini bilmemesinden kaynaklanıyor.

Kaynaştırma öğrencilerinin haklarını ve velisinin bu konuda izleyebileceği yol haritasını ÖÇED' Başkanı Parin Yakupyan canlı yayın konuğu Av. Cansu Korkmaz ile konuştu.

Öncelikle en sık karşılaşılan soruları ele aldık. Çocuğumuzun sınıftan atılması için diğer velilerin imza topladığını öğrenebiliyoruz. Bu durumda ne yapabiliriz? Bazı ailelerimiz özel eğitim sınıfına devam eden çocukların sınıfındaki fiziki imkanların çok yetersiz olduğunu belirtiyor. Velilerin fiziki imkanları ve eğitim materyallerini iyileştirmek için başvurabilecekleri bir yer var mı? Bazen çocuklarımız sınıfta akran zorbalığına uğrayabiliyor. Sınıf öğretmeni ve okul yönetimi bu duruma göz yumuyorsa veli nasıl ilerlemeli? Gölge öğretmen, kolaylaştırıcı kişi konusunda haklarımız neler? Okul müdürünün ya da sınıf öğretmenin kolaylaştırıcı kişi istemiyorum deme hakkı var mı? Anneler çocuklarının kolaylaştırıcı kişisi olarak ona eşlik edebilir mi? Okulda yaşadığımız sorunlar için şikayetlerimizi ileteceğimiz ilk mercii hangisidir? Bunu nasıl yapmalıyız?

Ayrıca Av. Cansu Korkmaz canlı yayını-mızda ailelerimizden gelen sorulara da yanıt verdi.

YouTube hesabımıza yüklediğimiz yayı-nımız, yayını kaçıranlar ailelerimiz tara-fından izlenebiliyor.

<https://youtu.be/OO3BHGrPX5c>

PERDELER ARASINDAN IŞIĞI SIZAN TANIM: OTİZM

Psikolog ve Aile Danışmanı Amine Nadide ERGÜN: "Bireyleri tanımlarken onların fiziksel özelliklerini kullanmak önceliğimiz oluyor. Sarı saçlı kız, gözlüklü çocuk, yaşlı adam... Ancak son yıllarda özellikle çocukların, fiziksel özelliklerinden ziyade aldıkları tanımlarla veya sahip olduğu davranışlarla tanımlandığını daha sık görüyoruz. "

Otizmli olmak da bu tanımlamalardan biri. Bu noktada tıbbi temeli bu tanımlamanın ne olduğunu bilmekte fayda var. Amerikan Hastalıkları Kontrol Etme ve Önleme Merkezi'nin (Centers for Disease Control Prevention) verilerine göre 2006 yılında her 150 çocuktan 1'inin otizm tanısı aldığı tahmin edilirken, son bilgiye göre her 44 çocuktan 1'inin otizm tanısı aldığı tahmin ediliyor.

Bu da her geçen gün bu tanılamayla hayatımıza pek çok insanın eşlik ettiğini gösteriyor. Bu noktada otizmli bir çocuk ile sınıf arkadaşı olan

diğer çocuğun, binada otizmli komşusu olan yetişkinlerin, otobüste öfkelenmiş otizmli bir yolcu ile karşılaşan diğer yolcuların bu tanımın yalnızca bir etiketten ibaret olmadığını bilmesi, bu tanıya sahip bireylerin sosyal hayatta yaşadığı sorunları iyileştirmekte ve toplum bilincini geliştirmekte oldukça önem kazanıyor.

Bireyler, otizm tanısını Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı olarak bilinen DSM'de belirtilen semptomların derecesine ve sıklığına göre alıyor. Kısa adı ile otizm olarak bildiğimiz tanının asıl ismi 'Otizm Spektrum Bozukluğu'dur. Spektrum kelimesi, otizm baş-

lığı altında geniş bir yelpaze üzerine yayılmış semptomların varlığını ve derecesini ifade ediyor. Bu semptomlardan genel hatlarıyla bahsedeceğiz. (Bahsedeceğimiz semptomlar kişiler arasında değişken bir aralıkta görülebilir. Her belirtinin her otizm tanısı almış bireyde olması yahut aynı semptoma sahip bireylerin bu semptomları eşit derecede yaşaması beklenemez.) Öncelikle otizmlili bireylerin beyin gelişimlerinde yaşadıkları farklılıklar nedeniyle, bireyin sosyal hayattaki iletişim kurma, çevreyi algılayma ve yorumlama noktasında bozukluklar yaşaması otizm tanısı altında görülen genel anlamdaki en yaygın belirtidir. Kendisi de otizm tanısı almış Amerikalı hayvan bilimi uzmanı ve Colorado Devlet Üniversitesi'nde profesör ve yazar olan Temple Grandin, otizmlili bireylerin beyinlerindeki işleyiş farkını somutlaştırmak adına şöyle bir örnek kullanmıştır: "Bir şirket düşünün... Bu şirket beş katlı yoğun tempoda çalışan bir şirket. (Bahsettiğimiz şirket insan beynini temsil ediyor.) Otizmlili bireylerde de bu şirket diğer bireylerde olduğu gibidir ancak otizmlili bireylerde işleyişe dair bir takım sorunlar vardır, şirket telefonları arızalıdır, asansörler her zaman çalışmaz ve faks makinesi zaman zaman durur". Burada dikkat çekilmek istenen nokta otizmin

temelde bir iletişim bozukluğu olmasıdır. Sözel veya sözel olmayan toplumsal etkileşimde ve iletişimde süregiden eksikliklerden, karşılıklı konuşamama, ilgilerini ve duygularını paylaşamama, toplumsal etkileşim başlatamama ve karşı taraftan başlatılan toplumsal etkileşime giremeyecek olma durumuna kadar geniş bir yelpazeye yayılmış eksiklikler bu iletişim bozukluğundan sızan birkaç belirtiden bazılarıdır. Bu noktada ne yazık ki yaşadığı acıyı ve ağrıyı tarif edemeyen de pek çok otizmlili birey vardır. Yaşama ihtimalleri olan sorun veya acıya karşılık, tahmin yürüterek ve gözlemde bulunarak destekte bulunan ailelerinin sunduğu dikkat ve sevginin katkısı büyüktür. Öte yandan iletişimin sadece sözden ibaret olmadığına dikkat çekmemiz gerekirse otizm tanısı almış bireylerin göz iletişiminde (göz teması), beden dilini anlamlandırma ve ifadede kullanma noktasında da yaşadığı eksiklikler mevcuttur.

Genel anlamda toplum içinde sahip olduğumuz ortak şemalar otizmlili bireyler için üzeri kapatılmış tozlu kutulardır. Toplumsal etkileşim için kullanılan sözel olmayan iletişim davranışlarında da eksiklikler yaşarlar. Örneğin kaşlarını kaldırmış, dudakları büzülmüş bir kimse bizler için bir ifade halindeyken otizmlili

Perdenin arasından sızan ışık altında aydınlanmak varken tahammülsüzlükten ve sevgisizlikten şikayet ettiğimiz bu çağda perdeleri sonuna kadar kapatıp var olan dünyaları yok saymamak, insanlık tanımı için atacağımız en iyi adım olur.

bir bireyin yüz ifadelerini ve sözel olmayan iletişimi anlamlandırma noktasında yaşadığı eksiklikler onun iletişimde yetersiz kalmasına sebep olabilir. Kendi içinde günlük hayatta diğer insanların kullandığı ortak iletişim kanallarını kapsamayan otizm, kendi iletişim kanallarını oluşturmuş farklı bir dünyadır. Üstelik bu dünyada bireylerin dünyası ve iletişim kanalları kendilerine özel olmakla sınırlı da kalabilir. Etrafı uzun ve geniş perdelerle çevrilmiş bu dünyadan bize sızan ışıklarla, bu dünyanın sistemini anlamaya çalışıyoruz diyebiliriz. Bu noktada çevreden gelen uyarılara verdikleri tepkilerin takibini yapmak, davranış sistemlerini anlamamızda bize yardımcı olacaktır. Ancak bu süreçte bireylerin verdiği tepkilerle iletişim kanallarını anlamaya çalışmak ve daha sonrasında uygun koşullarda yeni kanallar öğretmeye çalışmak önceliğimiz olacak. Bu noktada doğrudan bir değişikliğe gitmeye çalışmak uygun olmayacaktır. Çünkü değişim otizm için başlı başına bir zorluktur. Otizm tanısı almış bireylerin çoğu değişkenliğe ve farklılığa direnç gösterebilir.

Bu direnç seviyesi de farklılık gösterebilir elbette. Bazıları için en sevdiği oyuncu yıllarca saklamak gibi bir sınırdan iken, bazılarında bu sınır sadece tek çeşit beslenmeye kadar gidebiliyor. Kısıtlı, değişkenlik göstermeyen ilgi alanlarına sahip olmaları -örneğin bazı nesnelere aşırı bağlanma ya da bunlarla uğraşıp durma, ileri derecede sınırlı ya da saplantılı ilgi alanları- değişik ortamlara göre davranışlarını ayarlamada güçlük yaşayabiliyor olmaları hem kendileri için hem aileleri için zorluk yaratan bir diğer belirtidir. Ayrıca otizm tanısı almış bireylerde soyut düşünme, zihinsel çıkarımda bulunma ve imgesel oyunu paylaşma ya da arkadaş edinme güçlükleri de bulunur. Yaşıtlarına ilgi göstermeye dek değişen aralıkta, ilişkiler kurma, sürdürme, anlama eksiklikleri de mevcuttur. Bu noktada otizm tanısı almış çocukların aşırı kaçınma ya da aşırı aktif davranma gibi davranışlarının toplumda diğer çocuklar tarafından ötekileştirilmemesi için diğer çocuklara otizm hakkında farkındalığın kazandırılması hem otizmlili bireylerin gelişimi, hem aileleri, hem de diğer çocukların ruhsal gelişimi

ve insani vasıflarının temelleşmesi için oldukça kıymetlidir.

Tüm bu iletişim eksikleri yanı sıra yaşadıkları duygusal eksikliklerde günlük hayatlarında sorun olabilecek diğer bir belirtidir. Diğer insanların normal bulduğu bir uyarana otizmlili bir birey aşırı tepki verebilir. Bugün yüzlerce otizm tanısı almış birey yakınlarının kutlamalarındaki ses sistemine, etkinliklerde sahneye yansıtılan renkli ışığa aşırı tepki göstermekte ve katılım sağlamakta zorluk yaşamaktadır. Öte yandan diğer insanlara aşırı gelen uyarılara tepkisiz kalmaları da muhtemeldir. Örneğin, elinin fazla ısı nedeniyle yandığını hissetmeyen bireylere rastlamak da mümkün. Aşırı koklama, dokunma isteği ve hareketli görseller karşısında büyülenme gibi bir etki yaşadıkları belirtilerdir. DSM dediğimiz kılavuza göre bireyin otizm tanısı alabilmesi için ifade edilenler tüm bu belirtilerin erken gelişim evresinde başlamış olması ve işlevsellik alanlarında klinik açıdan belirgin bir bozulmaya neden olması beklenir. Belirtilerin sebebinin başka bir sorun olup olmadığı dikkatle kontrol edilmelidir.

Genel bir ifadeyle bahsettiğimiz tüm bu belirtilerin içinde otizme dönüp baktığınızda perdelerin arasından sızan ışık karşısında büyülenirsiniz. Bunun sebebi televizyon dizilerinde dahileştirilmiş olmaları değildir. Elbette çok yetenekli çok zeki ve bir alanda uzmanlaşabilecek kadar o alanın detaylarına hakim otizmlili bireyler de vardır. Ama otizm bundan ibaret değildir. Ömrünün sonuna kadar annesinin bir kez olsun anne demesinin beklenildiği kişi de otizmlidir. Temple Grandin gibi akademik çalışmalar yapan biri de ya da gaytasının farkında olmayan biri de otizmlidir. Otizme dair sınırlarında ve şiddetinde sınıflandırma yaparken hepsinin diğer insanlar gibi önce bir insan olduğunu, bir aileleri olduğunu unutmamamız gerekiyor. Bugün ailelerin otizm hakkında yapılan etkili bilimsel çalışmalar kadar empatiye, hoş görüye ve kabule ihtiyacı var. Ne olursa olsun alınan tanıların birer etikete ve hakarete dönüşmesine engel olmak hepimizin sorumluluğudur. Perdenin arasından sızan ışık altında aydınlanmak varken tahammülsüzlükten ve sevgisizlikten şikayet ettiğimiz bu çağda perdeleri sonuna kadar kapatıp var olan dünyaları yok saymamak insanlık tanımı için atacağımız en iyi adım olur.

KAYNAKÇA

Amerikan Psikiyatri Birliği. Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal Elkitabı, Beşinci Baskı (DSM-5), Tanı Ölçütleri Başvuru elkitabı'ndan (çeviri ed. E Köroğlu) Ankara, Hekimler Yayıncılık, 2013.

“FARKLIYIZ BİRLİKTE MUTLUYUZ”

İstanbul Bilgi Üniversitesi, Dünya Engelliler Haftası kapsamında toplumda özel gereksinimli bireylerin kabulünü ve topluma eşit katılımlarını artırmak amacıyla “Farkındalık Şenliği” düzenledi. ÖÇED olarak ailelerimiz ile katıldığımız şenlikte “Farklıyız Birlikte Mutluyuz”

dedik...

İstanbul Bilgi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü ile Engelli Öğrenci Birimi tarafından Dünya Engelliler Haftası kapsamında “Farklıyız Birlikte Mutluyuz” mottoyu ile santralistanbul Kampüsü’nde Farkındalık Şenliği düzenlendi. Toplumda özel gereksinimli bireylerin kabulüne ve topluma eşit katılımlarına dikkat çekmek amacıyla düzenlenen şenliğe özel gereksinimli öğrenciler, ebeveynleri, öğretmenleri ile Bilgi ve Doğa Koleji öğrencileri katıldı.

FRANSA'DAN AĞRI'YA BİR OTİZM YOLCULUĞU

Otizimli kızı olan Mehtap Hanım tanıyı Fransa'da almış bir anne. Daha sonra aile olarak Türkiye'ye dönüş kararı almışlar. Fransa'da başlayıp Ağrı'da devam eden otizm yolcularını konuştuk.

Sizi biraz tanıyabilir miyiz?

İsmim Mehtap. 36yasındayım, iki çocuğum var. Ağrı'da yaşıyorum, çalışmıyorum. Evliyim, çoğu zamanım çocuklarla ilgilenmekle geçiyor. Elimden geleni yapmaya çalışıyorum.

Çocuğunuzun otizimli olduğundan ne zaman şüphelendiniz?

O zamanlar Fransa'da yaşıyorduk. Esmâ 15 aylıkken yürümüyordu doktora götürdük, testler yapıldı. Bir ay sonra test sonuçlarını almaya gittiğimizde yürümeye başlamıştı. Bir sorun olmadığını düşünerek gittik. Sonra doktor bizden daha farklı testler ve tahliller istedi. Bu arada psikoloğa yönlendirildi.

Süreç başladı. Tam olarak tanıyı, 3 yaşında aldık.

İlk tanı aldığınızda neler hissetmiştiniz?

Tabii ki çok zor bir dönemdi. Dediğim gibi o sıralar Fransa'daydık ve otizm bu kadar bilinmiyordu. Nasıl bir yol bizi bekliyor hiç bilmeden başladık. Haftanın bir günü psikolog, bir günü rehabilitasyon, iki haftada bir çocuk nörolojiye gidip geldik. Bunları Fransa'da devlet karşıladı. Ama yabancı dil çok sorun oldu.

Esmâ 5 yaşında haftanın bir günü akranlarıyla iki saat ana sınıfına gitmeye de başladı. Her gün okula gidebilmesi için Fransa'da bir çok okul gezdik. Ya çok ağır durumda

olanlar vardı kabul etmediler ya da çok hafif düzeyde. Son gittiğimiz okula kabul edildi. Haftanın beş günü gidebiliyordu. Servis gelip alıyordu. Akşam bırakıyordu. 6 ay kadar gitti.

Ne kadar oldu Türkiye'ye döneli? Dönüş kararınızı nasıl verdiniz?

Buraya gelme kararı tamamen tesadüf oldu aslında. Bu bakımdan iyi de oldu. Burada da ilk dönem zorlandık. Yeni bir hayat bizi bekliyordu. Çünkü burada yeniden okula yazdırdım. İlk dönem haftanın bir günü rehabilitasyon tek şansımızdı. Çok zorlandık ama yolumuza çok iyi öğretmenler çıktı. Bize hep yol gösterdiler. Sonra pandemi geldi. Pandemi döneminde evden çıkamıyorduk. Sınıf açtırmak için başvuru yaptık. Kabul oldu ama pandemiden dolayı gidemiyorduk. Evde bir şeyler yapmalıydım. Gittiğimiz rehabilitasyon merkezinin öğretmeni çok yardımcı oldu. Onun sayesinde çok ilerledi. Okullar açılır açılmaz, haftanın iki günü gitmeye başladık. Çok faydasını gördüm. Sonra sınıfımız da açıldı. Öğretmenimiz de geldi. Esmam'ın en büyük şansı öğretmeni oldu diyebilirim. Esmam'ın konuşması, hareketleri, her şeyi yavaş yavaş düzelmeye başladı. Çok teşekkür ediyorum hepsine.

Fransa deyince otizmlilerin hayatı çok daha kolaydır düşünüyoruz. Avrupa'da standartlar çok yüksekmiş gibi bir algımız var. Gerçekten öyle mi?

Ücretsiz eğitimde Fransa'da 8 yıl öncesinden bahsetmek gerekirse, benim gördüğüm çok

çok yüksek bir algı yoktu. Ben şu an burada da ücretsiz eğitim aldırıyorum. Okulumuz da apayrı... Bu biraz oturduğum yerle alakalı sanırım. Büyük şehirlerde eminim çok daha zordur. Biraz da öğretmenlerin vicdanı, merhameti ve sabrıyla alakalı sanırım. Esmam tek öğrenci, iki öğretmeni var. Ondan dolayı çok şanslıyız.

Çocuğunuz şimdi kaç yaşında? Nasıl bir hayatı var?

Esmam şimdi 14 yaşında. Çevre faktörü nereye gidersek gidelim mutlaka vardır. Biz alıştık iyi ki Esmam gibi bir kızım var. Ben kendimi çok şanslı hissediyorum. Hayatı ve insanları tanımama çok yardımcı oldu. İyi ki de benim kızım.

Esmam okuma yazma bilmiyor tuvalet eğitimi hala beni en çok zorlayan durum. Onun dışında kendini ifade etmesi konuşması gayet düzeldi. Takıntıları elbette ki var ama her şeye rağmen o kadar harika bir duygu ki özel çocuk annesi olmak. Çok kıymetli, çok değerli...

Yeni tanı almış ailelere ne söylemek istersiniz?

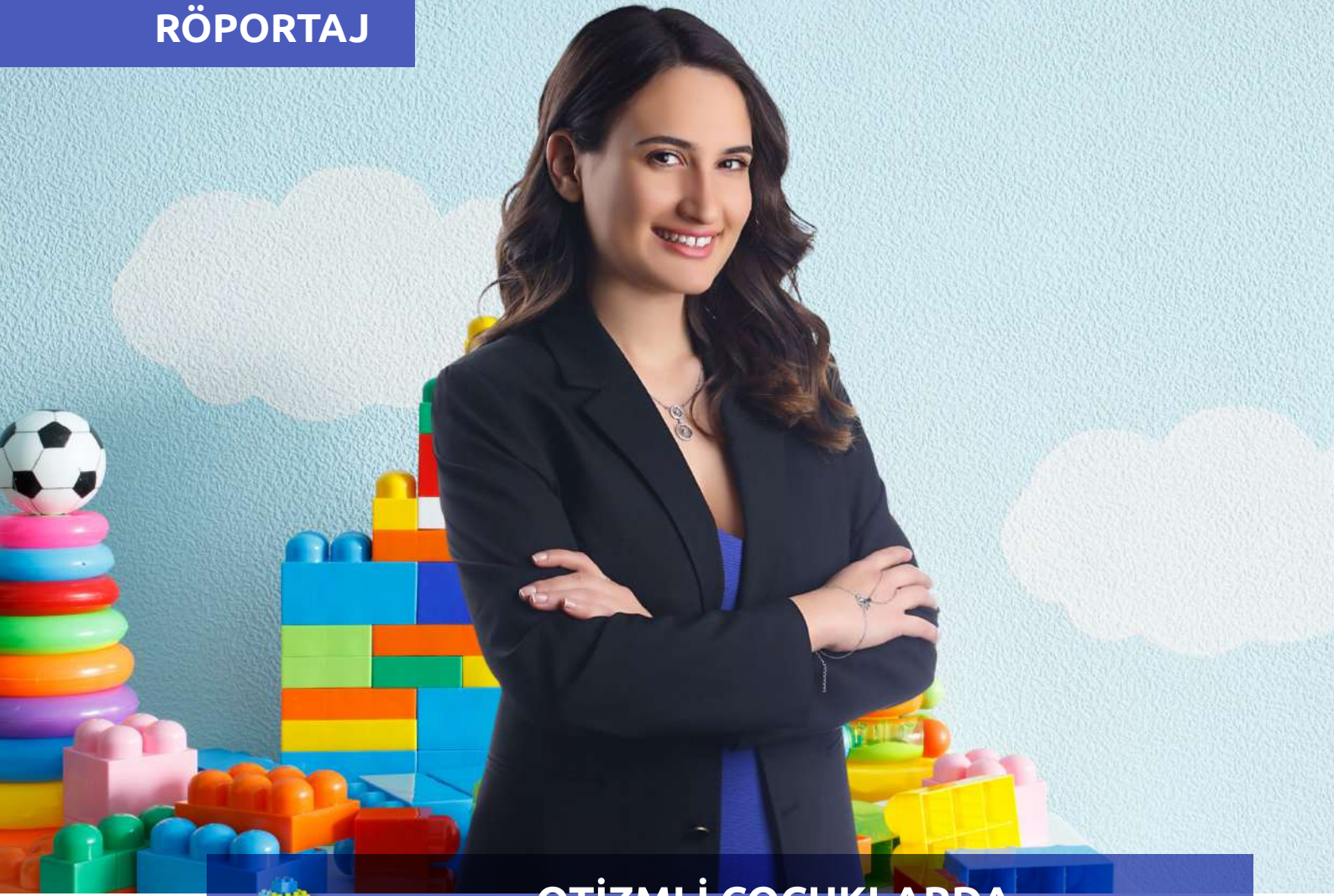
Yeni tanı almış ailelere şunu söylemek istiyorum, zaman ve sabırla emin olun her şey çok güzel olacak.

Otizmliler için neler olsun istersiniz?

Ağrı'da ve tüm Türkiye'de hafta da iki saat çok yetersiz kalıyor. Süresi daha uzun olsa gidebilecekleri spor merkezleri olsa çok daha güzel olur diye düşünüyorum.

Son olarak ne söylemek istersiniz?

Bu arada eklemek istiyorum Instagram sayfamı açarken Esmam ile ilgili açmıştım, @otizmin_mavisi Elif hanımla üç yıldır tanışıyoruz. İyi ki tanışmışız. Onun sayesinde bir çok anneye tanıştım, bir çok yol arkadaşı kardeşler kazandım. Yalnız değiliz. Hiç görüşmesek de hepsiyle kader arkadaşı olduk. İyi ki varlar. Esmam'ın hayatına dokunan Şenay hocam Rasim hocam, Bestami hocam iyi ki varsınız. Söylemeden geçemeyeceğim, öğretmenlerden çok abi abla olduk. Çok teşekkür ederim hepsine.

OTİZMLİ ÇOCUKLARDA OYUN NEDEN ÖNEMLİ?

Uzm. Kln. Psk. Dilara SAVAŞ: "Oyun aracılığı ile birbirine temas eden çocuklar kendilerini ifade etmeyi, paylaşmayı, zorlukları aşmayı kısaca hayatı öğreniyor."

Öncelikle sizi biraz tanıyabilir miyiz?

İngilizce olarak %100 burslu tamamladığım Özyeğin Üniversitesi Psikoloji Bölümünün ardından, İngiltere’de başarı bursu ile okuduğum Bournemouth Üniversitesi’nde Klinik Psikoloji eğitimime devam ettim. İngiltere’de ve Türkiye’de yayınlanmış makalelerim bulunuyor. Şu anda, MEF Üniversitesi Psikoloji departmanında Öğretim Görevlisi olarak rol almakta ve akademik faaliyetlerime devam etmekteyim. Üniversite’de öğrencilerimizle birlikte yürüttüğümüz, otizmliler için tasarladığımız bir ajanda kitimiz var; Güzel Günler Ajandası. Bir sosyal sorumluluk projesi. Öğrencilerimle tek tek gurur duyuyorum. Seanlarımı ise kurucu ortağı olduğum PERLA

Psikoloji & Araştırma’da yürütüyorum. Etiler’de Free Steps Anaokuluna ise çocuklarımızın ruh sağlığını gözetmek üzere psikolojik danışmanlık veriyorum.

Oyun aslında yaşamımızın her devresinde hayatımızda var. Ama özellikle çocukluk çağında yani yaşamın ilk yıllarında neden önemli?

Bu soruyu iki alt başlık ile açıklamak isterim. İlk başlık beyin. Oyun oynadıkça çocukların gelişen beyinlerindeki bağlantı ağları güçleniyor ve aslında beynin ihtiyaç duyacağından fazla bağlantı oluşturuyor. Bu sistem, öğrenmeyi desteklemek için oldukça önemli. İkincil olarak ise, psikososyal gelişim. Yaratıcılığın, mutluluğun, sosyalliğin, hareket etmenin, dil gelişiminin en önemli

anahtarı oyun. Oyun aracılığı ile birbirine temas eden çocuklar kendilerini ifade etmeyi, paylaşmayı, zorlukları aşmayı kısaca hayatı öğreniyor.

Otizmlili çocukların oyunları akranlarından farklı olabiliyor. Bir hareketin sürekli tekrarı, oyuncağın işlevsel kullanılmaması, arabayı ters çevirip sadece tekerleklerini çevirmek yine de oyun mudur?

Net olmalıyım; hayır. Hatta oyuncağı uygun oynamamak biz uzmanlar için kırmızı sinyaldir. Bu hareketi yapan çocuk takıntılı davranış dediğimiz bir gösterimde bulunuyor. Tekerleğı çevirirken oyun oynamış değil aslında takıntılarını beslemiş oluyor. Ailelerimizi naçizane uyarmak isterim. Oyun çocuğun keyif aldığı ve sizinle paylaşmak istediğı anlam dolu bir süreçtir. Takıntılı davranışla oyunu birbirinden ayırmak lazım.

Otizmlili çocuklarda işlevsel oyun becerileri kazandırmaya çalışırken nelere dikkat etmeliyiz?

Aslında beceri kazandırmak bir öğreti ve ben çocuklarımla çalışırken öğretinin ikinci planda olmasına önem veriyorum. İlk plan, bağ kurması. Çocuğun kahkahalar attığı, heyecanlandığı, can atarak geldiğı bir oyun saati düzenlenmeli.

Çocuk tekerleğı çevirirken oyun oynamış değil aslında takıntılarını beslemiş oluyor. Ailelerimizi naçizane uyarmak isterim. Oyun çocuğun keyif aldığı ve sizinle paylaşmak istediğı anlam dolu bir süreçtir. Takıntılı davranışla oyunu birbirinden ayırmak lazım.

Zaten bu kadar keyif aldığı bir süreçte otomatik olarak öğrenme gelişiyor. Kısacası buradaki endişemiz çocuğun öğrenmesi değil hayatla bağlarını keyif alarak güçlendirmesi. Öğrenmenin ise bu süreçte doğal akışında sağlanması.

Oyun için çocuğun içsel motivasyonu nasıl sağlanabilir?

Çocuğun dünyası merak dünyasıdır. Onların merakını besleyerek, eğlendirerek, oyun oynayabildiğini göstererek işe koyulmak kıymet-

li. Basit düşünelim. Bunun için çok pahalı oyuncaklara hatta hiç oyuncuğa bile ihtiyacımız yok. Saklambaç, yerden yüksek, mendil kapmaca, şarkılar, hareketli oyunlar, tencere-tavalara, ses çıkarabilecek materyaller çocuğun ilgisini çekmek, keyif aldırarak dolayısıyla iç motivasyonunu sağlamak için başlangıç noktası olabilir.

Oyunda çocuğun özgür seçimler yapabilmesi önemli midir?

Benim oyun çocuklarımsa evet. Özellikle ilk aşamada, ben bu özgürlüğe balayı seansları diyorum. İstedığı materyal, oyuncak ile ilgilenebilir. Onu sınırlandırıp, benimle etkileşime zorunlu kılmak istemiyorum. Otizmliler çocuklarımız genel itibarıyla zaten kendi dünyalarında kalmak istiyorlar. Onları bu dünyadan zorlayarak değil, güven vererek, güldürerek, merak ettirerek, keşfettirerek, arzularını çıkarmak en doğrusu. Yani özgür kılarak. Bu tabii bir süreliğine, göz temasını kurduktan sonra, iletişime adım attıktan sonra çerçeveselendirilmiş oyunlarımız başlıyor. Sembolik oyunlar gibi.

Sembolik oyun nedir? Otizmliler çocukların sembolik oyun becerileri akranlarından az mıdır? Geliştirilebilir mi?

Sembolik oyun en basit haliyle hayatı sembolize ettiğimiz oyunlar; hayatta bizi neler bekler? Düşünelim. Aile, doktor, öğretmen, polis, ev vb. Bütün bu gerçekleri minik oyunlar içinde çocuğa prova ettiriyoruz. Doktora gittiğinde ne olduğu-

nu bilsin. İğneyi tanısin. İğneden korkmasın.

Özel eğitimde oyunun kullanılması neden önemli?

Çocukları elbette biz yetişkinler gibi kelime bilgisi gelişmiş değil. Onların kelimeleri deneyimleri ile sınırlı ve bizler gibi sıkıcı masa başı işleri yok. Doğaları özgür, korkusuz, meraklı. Bu nedenle bağ kurmak adına, onların iletişim dilini kullanmak yani oyun oynamak hayati önem taşıyor. Çocuğa verdiğimiz mesajlardan biri de seni anlıyor ve duyuyorum. Bak senin seviyendeyim (fiziksel olarak). Ek olarak, en mühim sebeplerden bir tanesi de otizmin bir ilacı yok. Şu anda belirtilerin azaltılmasında en etkili yöntem bağ temelli oyun.

Otizmliler çocuk hazır değilken kreşe başlarsa, bu ortamda oyunu sevmesini ya da oyun oynamasını beklememiz ne gibi sakıncalar doğurur?

Ben bunu söylediğiniz üzere çok sakıncalı buluyorum. Türkçe konuşmayı bildiğiniz halde yabancı bir dil konuşmaya zorlanmanız gibi. Üstelik konuşmaya zorlandığınız bu kişileri de tanımıyorsunuz. Okul öncesi, eğitim hayatının ilk ve elbette en önemli başlangıcı. Buradaki deneyimler akademik hayatımızı şekillendirecek. Bu kadar tedirgin edici bir senaryo da özel eğitim almamış otizmliler bir çocuğumuzun etkileşime hazır olması beklenemez. Hali hazırda iletişimden çekinen çocuğumuzu korkutmak değil güven vermek olmalı hedefimiz. Bunun için öncelikli olarak, özel eğitim ile kreşe alt yapı oluşturul-

KİL ATÖLYESİ

İstanbul Ticaret Üniversitesi Girişimcilik Topluluğu gönüllülerimiz ile kil atölyemizi gerçekleştirdik. Otizmlili ve özel gereksinimli çocuklarımızın keyifli zaman geçirdiği bu etkinlikte, gizli yetenekleri de keşfettik. Yanımızda olan tüm genç gönüllülerimize teşekkür ederiz. Tadı damağımızda kalan bu atölye çalışmasını daha sık gerçekleştirebilmek dileğiyle...

GÖLGE ÖĞRETMEN

Tam zamanlı kaynaştırma bütünleştirme eğitimi ve gölge öğretmen konusunu ÖÇED Başkanı Parin Yakupyan ve Avukat Cansu Korkmaz konuştuk. Gölge öğretmen - kolaylaştırıcı kişi- tanımı hukuken ne kadar geçerli? Kimler gölge öğretmen olabiliyor? Gölge öğretmen olacak kişinin mesleki yeterliliğine bakılmaması hangi sorunları doğurur? Çocuğun üstün yararı ilkesi ile gölge öğretmenin okula kabulü arasında nasıl bir ilişki var? Okul müdürleri gölge öğretmeni okuluma sokmuyorum deme hakkına sahip mi? Hepsini ve daha fazlasını canlı yayınımızda Ele aldık.

<https://youtu.be/xhh1497C1jM>.

ÇOCUKLARA YAZ TATİLİ ÖNERİLERİ

Çocuklar için güzel bilgiler edindikleri koskoca bir eğitim öğretim yılı sona erdi. Artık tatil zamanı geldi. Tatil zamanı denildiğinde, çocukların aklına hemen teknoloji geliyor. Bol bol bilgisayar oyunu, sınırsız çizgi film, sonu olmayan tablet vakitleri...

ABA Program Koordinatörü Aile Danışmanı/Klinik Psikolog İsmail BIYIKLI yazdı.

KİTAP OKUMAK:

Tatil denildiğinde bir eğitimcinin “Kitap okuyun.” Dememesi mümkün değildir sanırım. Kitap okuyun yazıp bırakmayacağım. Bunu nasıl sevilebilecek bir hale getirebiliriz. Onun üzerinde durmak istiyorum.

Öncelikle mutlaka size yakın bir kütüphaneyi bu yaz bir ziyaret etmenizi öneriyorum. O kitapla temas, kitabın kokusunu yaşamak; oldukça önemli oluyor, kitap okumayı sevmek için.

İkinci olarak ise mutlaka bir arkadaşıyla kitap paylaşımı yaptırmaya çalışalım. Okudukları bir kitabı, birbirleriyle paylaşıp üzerine sohbet edebileceği ortamlar yaratmaya çalışın. Bunu yaparken olumlu model olmak için anne-baba aynı çalışmayı çocuklarının önünde sergileyebilirler.

Birlikte kitapçı gezebilirsiniz. Kitapçı gezirken şu kitaplara da bir göz atmanızda fayda olabilir.

Hayal güçlerinin gelişmesinde fayda sağlayabilecek birkaç kitap önerim var:

- Şapkadın Çıkan Tavşan – Jesus Ballaz (7-10 Yaş)
- Korsan Okulu – Sir Steve Stevenson (9-11 Yaş)
- Gemicisi Dedem – Sevim Ak (10-12 Yaş)
- İstemiyorum İşte – Nilay Yılmaz (9-11 Yaş)
- Martıya Uçmayı Öğreten Kedi – Luis Sepulveda (11-12 Yaş)
- Hız Tuzağı – H.I. Larry (8-10 Yaş)
- Dinkin Dings – Guy Buss (9—11 Yaş)
- Gol – Luigi Darland (9-11 Yaş)
- Aklından Düşünceler Geçen Çocuk- Christine Nöstlinger (9-10 Yaş)

Kitap okuduktan sonra çocuklarınıza 5N+1K soruları yönelterek, kitap hakkında sohbet etmeye çalışın. Böylelikle kitabı farklı açılardan görmelerini sağlayacaksınız.

FİLM İZLEMELERİ:

Film izlerken yapabileceğimiz birkaç aktivite önermek istiyorum.

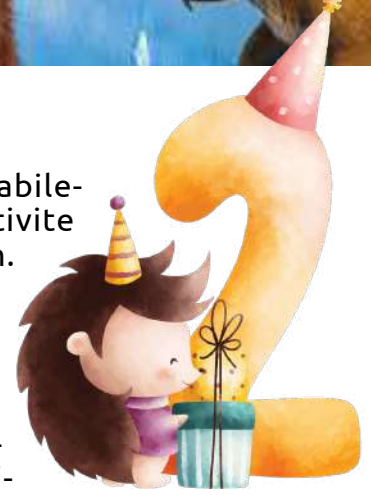
Mısır patlatıp, içeceklerimizi hazırladıktan sonra; en sevdiği arkadaşını çağırıp bir film yarışması yapabilirsiniz. Filmi izledikten sonra ikisine aynı soruları yönelterek, filmi daha dikkatli izlemesini sağlayabilir. Aynı zamanda arkadaşıyla daha çok paylaşım yapmasını sağlayabilirsiniz.

Filmi izledikten sonra karakterlerin birbiri ile kurdukları arkadaşlık ilişkilerine dikkat çekebilirsiniz. Filmi bir araç olarak kullanıp, iletmek ve öğretmek istediğimiz şeyleri filmleri kullanarak iletmış oluruz. Arkadaşlık için örnek sorular:

- Filmde kim en iyi arkadaştı? Filmdeki arkadaşın için neler yaptı?
- Filmde kimin yerinde olmak isterdin? Neden?

Bu yaz çocuklarınızla birlikte izleyeceğimiz birkaç önerimde var elbette:

- Buz Devri (8-12 Yaş)
- Cesur Civciv (7-10 Yaş)
- Dünyanın Merkezine Yolculuk (9-12 Yaş)
- Bir Böceğin Yaşamı (8-11 Yaş)
- Ratatuy (9-11 Yaş)
- Küçük Robotlar (7-9 Yaş)
- İmdat Ben Bir Balığım (8-10 Yaş)
- Charlie ve Lola (7-9 Yaş)

ARKADAŞ EDİNMEK:

Sosyal açıdan çekingen çocuklar ya da iletişim kurmakta zorlanan çocuklar için yeni arkadaş edinmek her zaman çok daha zordur. Çocuğunuzdan izin alarak iletişimi siz başlatarak bir oyun kurabilirsiniz. İki ebeveyn, iki çocuk şeklinde dörtlü bir oyun kurup, daha sonra ebeveynleri ortamdan çe-

kebilirsiniz. Böylelikle güven duygusu gelişmiş olacak ve çocuk kendini güvende hissettiği için daha özgüvenli iletişim kuracaktır.

Tanışma konusunda zorluk çeken çocuklar için ana noktalara odaklanmasını öğretebilirsiniz. Nerede yaşadığını, hangi okulda okuduğu, oynadığı oyunlar ve hobilerini sormasını söyleyebilirsiniz. Evde bununla ilgili pratikler yapabilirsiniz. Çocuğunuzun yanında yeni biriyle tanışarak ona model olabilirsiniz.

KÜÇÜKKEN OYNADIĞINIZ OYUNLARI ÇOCUĞUNUZA ÖĞRETİN:

Küçükken oynadığınız, artık çocukların oynamadığı oyunları tekrar gündeme getirebilirsiniz. Çocuğunuz arkadaşı ile birlikteyken, eskiden oynadığınız bir oyunun kurallarını anlatıp, onlarla oynayabilirsiniz. Daha sonra ortamdan çekilerek, bu oyunu başkalarını anlatmasını sağlayabilirsiniz. Arkadaşlarına yeni bir oyun sunmak. Çocuğunuz için çok keyifli olacaktır.

ODASINI YENİDEN DÜZENLEYİN:

Odası için çocuğunuzdan bir kural listesi isteyebilirsiniz. Belirlediği kural listesine göre odayı yeniden düzenleyebilirsiniz. Ona ait olan ortamı, onun istediği gibi düzenlemek, odasını daha keyifli bir hale getirecektir.

MUTFAKTA BİRLİKTE VAKİT GEÇİRİN:

Birlikte bir yemek tarifi videosu izledikten sonra, malzemeleri almak için alışverişe çıkabilirsiniz. Aşamaları birlikte izleyerek birlikte harika kurabiyeler, kekler çıkarabilirsiniz. Hazırladığınız tarifin üzerine sohbet edebilirsiniz.

BALKONA BİRŞEYLER EKİN:

Yaz bitmeden hızlı büyüyen bitkilerden seçerek, balkonunuza birkaç bitki ekebilirsiniz. 2-3 aylık sürede bakım görevini çocuğunuza verebilirsiniz. Birlikte bitkinin büyüme sürecine şahit olabilirsiniz. Bu durum çocuğunuzun görev bilinci edinmesini sağlayacaktır.

GEZDİĞİNİZ YERLERİN FOTOĞRAFINI ÇEKİN:

Gezdiğiniz yerlerin fotoğrafını çekip, çıktı alarak bir albüm oluşturabilirsiniz. Her yaz için bir albüm oluşturabilirsiniz.

EVİNİZDE KULLANMAK İÇİN OBJELER YARATIN:

Bitmiş bir meyve suyu kutusunu, yoğurt kutusunu belki de bir yumurta kutusunu renklendirebilir, çeşitli süsleme malzemeleriyle bir saksı ya da mumluk yapabilirsiniz. Yaptığınız nesnelere mutlaka ev içinde çocuğunuzun göreceği şekilde kullanın. Bu durum çocuğunuz için işe yaradığını hissettirecektir ve daha çalışkan aynı zamanda daha özgüvenli bir birey olmasına yardımcı olacaktır.

Özel Sporcular Antrenörü Darika ADATOVNA ACAR:

"Zaman asla gelmez. Zamanın tek bir görevi vardır, sadece geçer. Oysa şimdinin gücü var."

Darika Adatovna Acar kimdir? Öncelikle sizi biraz tanıyabilir miyiz?

Kırgız kızı, Türk geliniyim. Ama yaşımı söylemiyorum. İnsanlara yaşınızı söylemeyin derim. Çünkü yaşınızı öğrenmeye başlayınca insanlar sınır koymaya başlarlar. Kendileri için bile 'Ben otuza geldim, kırmızı ruj sürmemem gerekir' düşüncesine kapılırlar. O yüzden yaşımı söylemeyeceğim. Bunun haricinde pek çok diploma sahibiyim. Şu anda da Kırgızistan'da bir üniver-

sitede sinema rejisörü olmak üzere eğitime devam ediyorum.

Farklı alanlarda diplomalarınız var. Peki, meslekleriniz içinde en sevdiğiniz hangisi?

Ben otizmliler çocuklar ve özel sporcular antrenörüyüm. Mesleklerim arasında en sevdiğim bu. Türkiye'de altı dalda; karate, fitness, jimnastik, pilates, atletizm, alpogut federasyonunun antrenörü ve hakemiyim.

Spor çalışmalarınız nasıl başladı?

Ben bu mesleğe beşinci nesil olarak devam ediyorum. Benim babam ve dedelerim koştu. Doğal olarak yapıyorlardı bunu. Babam bana asla "Kızım sen sabah beşte kalk da koş" demedi. Ama ben saat beşte kalkıp onunla koşardım. Çünkü küçük bir çocukken babam yanıma gelip demişti ki, "Kızım Mısır'da Cleopatra diye bir kraliçe var, onu görmek ister misin? Gün doğumunda gözüküyor. Onu görmek için saat dört buçukta kalkmamız gerekiyor. Koşmamız ve bol bol kitap okumamız gerekiyor." Ben de kraliçeyi göreceğim diye istekle her sabah erkenden kalkmaya ve babamla koşmaya başladım. Babam diyordu ki "Aa Cleopatra'nın tacı çok güzel. Elbisesi çok güzel..." Ben göremiyordum ve daha hızlı koşuyordum. Büyüdükçe Cleopatra'nın gün doğumunda gözükmeceğini anladım ama koşmaya devam ettim.

Otizimli öğrenciniz ile nasıl tanıştınız?

Eşim Aykut Acar Kütahya Dumlupınar Üniversitesi'nde öğretim üyesi. Bir dönem eşimin doktorasını yapması için İzmir'e taşındık. Orada çocuğu otizimli olan bir hanım ile tanıştım. Bize misafirlige geldiler. İkimiz beş dakika baş başa konuşurken, otizimli oğlu bizim banyoya girip tüm deterjanları yere dökmüş ve her yeri dağıtmıştı. Çocuğun yanına gittim "Sen nasıl dağıttıysan şimdi ikimiz öyle toplayacağız," dedim. O odayı iki buçuk saatte topladık. Annesi oğlunun bunu yapabilmesine çok şaşırıyor. Dağıtabileceğine inanıyordu ama toplayabileceği-

Murat bana : "Darika Hocam, Kahramanmaraş'ta, Hatay'da, Adana'da benim koştuğum yerde deprem olmuş. Çok bina yıkılmış. Çok insan ölmüş, çocuklar da ölmüş. Kazandığım ödülümü depremzede kardeşlerime bağışlayacağım," dedi.

ne inanmıyordu. Daha sonra İzmir ODER'e gittim ve orada sporla ilgili çalışmaya başladım. Orada Murat ile tanıştım. Devlet okulunda kaynaştırma öğrencisi idi, altı ay boyunca kaynaşması okula için onunla gittim. Bir yıl içinde Murat çok değişti.

Daha önce Murat'ın annesi "Ne yapabileceksen, çocuğum zamanı gelince yapar. Eğitim her yerde aynı. Çocuğum dokuz yaşında ve ben eğitime gitmekten usandım artık," diyordu. Ona "Zaman asla gelmez. Zamanın tek bir görevi vardır, sadece geçer. Oysa şimdinin gücü var. Murat'ın on dokuz yaşı, yirmi dokuz yaş gelecek. Neden eğitim almıyor musunuz?" dediğimde sözlerimden çok etkilenmiş. Aradan zaman geçince bana "O gün gerçekleri yüzümüze vurdunuz," dediler. Murat ile çalışmaya başladık. Arkasından Ramazan Can Arıcı ve

Mevlüt Olgun da katıldı. Üç silahşorlarım onlar benim.

Murat Muslu, Adana Kurtuluş Yarı Maratonu'nda birinci oldu. Kazandığı para ödülünü de depremzedelere gönderdi. Buna birlikte mi karar verdiniz?

Murat bana "Darika Hocam, Kahramanmaraş'ta, Hatay'da, Adana'da benim koştuğum yerde deprem olmuş. Çok bina yıkılmış. Çok insan ölmüş, çocuklar da ölmüş. Kazandığım ödülümü depremzede kardeşlerime bağışlayacağım," dedi. Bunu bana söylediğinde orada eridim, bittim ben.

Sporcularınızla neler yapıyorsunuz?

Maratonlara gidiyoruz örneğin. Murat beş kez Türkiye Şampiyonu oldu. Sadece o değil. Arkasından Ramazan Can Arıcı ve Mevlüt Olgun da var. Mevlüt Olgun 13 yaşında 27-29 yaşındaki gençlerle koşarak Türkiye 3.'sü oldu. Ramazan Can Arıcı da aynı şekilde. 'Dünyada olmayan şeyi yapsak olmaz mı?' dedim. Maraton koşmaya karar verdik. Bu çocuklar kilometrelerce maraton koşmaya başladılar. Otizmliler için maraton kategorisini açtırmaya çalıştım.

Çalışmalarınız kolay ilerledi mi?

Ben çocukları çalıştırmaya başladığımda hiç kolay olmamıştı. Bir gün onları stada götürdüm çalıştırmaya. Stada girdiklerinde değiştiler, kendilerini yerlere yattılar. Oradaki halk bize "Deli bunlar, bu kadın da delileri koşturuyor" dedi. O esnada polisler geldi bizi çıkardılar. Yer yarılıydı da içine girseydim. Nasıl utandım anlatamam. O esnada öğrencilerim de çok kötü oldu ve bir

Murat Muslu 5 kez Türkiye Şampiyonluğu yaşadı, sonra pandemi sebebiyle ara verildi. 2015-2019 arası Darika Adatovna Acar'ın diğer sporcuları Ramazan Can Arıcı ve Mevlüt Olgun da kendi branşlarında şampiyonluk ve kürsü dereceleri aldılar.

öğrencim polisin bacağını ısırdı. Polis "Bunlar nasıl çocuklar?" dedi. "Otizmliler ama onlar da sporcu olacaklar. Ben bu çocuklardan şampiyon çıkaracağım," dedim

Polis "O halde işlemi durdurun. Hiç kimseye görünmeden çalışınlar," dedi. Seneler boyu insanlara görünmeden çalıştık. Son sene bir antrenör arkadaşımı aradım. "Hocam biz de Türkiye Şampiyonasına gireceğiz" dedim. O da bana "Senin çocuklarının algısı düşük, girme istersen. Burada koşan çocuklar oldukça iyi" dedi.

Biz yine de girdik ve orada dört altın madalya aldık. Ondan sonra dedim maraton koşalım. İlk Eskişehir'de koşturdum ve Murat birinci oldu. Bodrum'a iki öğrencimi götürdüm biri 1. diğeri 2. oldu. Galiba başarıya doyamadık üçünü İstanbul'a götürdüm, 1. 2. ve 3. oldular.

Bizim hikayemiz işte böyle... Otizm başarıya ve vicdana engel değil. Engel biziz. Fırsat verilince bu çocukların neleri başardığını gördük.

KOROT KOROMUZU KURUYORUZ!

Hrant Çizmeciyan Yönetiminde

Çocuğunuzun müziğe ilgisi mi var?
Koro çalışmamız hakkında bilgi alın!

ÖÇED ve Algi Özel Eğitim işbirliği ile otizmlı çocuklarımız için koro hazırlıklarımız başladı. Bilgi almak için bizimle iletişime geçebilirsiniz.

"Eskiden Engelliler Neden Evlere Saklanırdı?"

CP'li Eda GÜZELSOY: "Eskiden çoğu evlerde engelliler kapalı kapılar ardına saklanır sadece temel ihtiyaçlarını karşılayarak hayatlarını devam ettiriyorlardı. Ayıp ya da çirkin şeklinde görülen engellilerin hiçbir sosyal ortamlarda bulunma hakkı yoktu ve bu düşünce de sonuna kadar savunulurdu."

Ben bu konuda çok şanslıydım. Çünkü ailem tarafından kapalı kapılar ardına saklanmadan huzurlu bir şekilde büyüdüm. Bu durum benim için büyük bir avantaj oldu çünkü ruhen rahat olduğum için sağlık problemlerime daha iyi odaklanabilmeme neden oldu. "Biz senden hiçbir zaman utanmadık" diyen ailem benimle birlikte her ortama girdi. Yeri geldiğinde ablamların arkadaş çevresinde ve iş ortamlarında bulundum ve sohbet ettim. Annemin hep savunduğu bir düşüncesi

vardır. "Eda hayatta her şeyi öğren, daima kendi ayakların üzerinde dur, her ortamda bulun. Diğer insanlara hayat varsa sana da hayat var," diyen annem beni dünyaya dört dörtlük hazırlamak için var gücüyle mücadele etti. Buna rağmen dışarıda engelli görmeye bile tahammül edemeyen insanlarla karşılaşmak benim içime kapanmam için büyük bir neden oldu. Engelli isen oturup bir köşede hayatının bitmesini bekleyeceksin, kural maalesef ki bu-

dur. Sıfır hak, sıfır hayat. Bana düşen ise bir taraftan hayatımı kazanmaya çalışırken, diğer taraftan da insanların bu düşünceleriyle mücadele etmek oldu. Tabii ki insanların bakış açısını değiştirmek zor, bunun için yeri geldiğinde tane tane anlattım, yeri geldi hazır cevap verdim, yeri geldiğinde ise sustum. Bazen susmak anlatmaktan daha kolay.

Peki, şuan engellilere hayat nasıl?

Benim çocukluğumla kıyaslayacak olursak; elbette ki daha kolay. Örneğin, ben 40 derece ateş ile hastanede saatlerce sıra bekleyip sonra tam doktorun yanına girecek iken muayene olamadığımı biliyorum. Şimdilerde ise hastaneye gittiğimiz zaman öncelik sırası engellilerin. Bu çok güzel bir şey. En azından hasta halinde eziyet çekmiyorsun. Kısacası şu ki hem sağlık, hem eğitim, hem de başka alanlarda engellilerin daha şanslı olduğunu düşünüyorum...

"Peki, eski zamanlarda engelli olmak ile şimdiki zamanlar da engelli olmanın arasında ki fark nedir?"

İnsanlar artık daha bilinçli, en azından olaylara tek bir pencereden bakmıyorlar.

Öte yandan baktığım zaman teknolojik imkanlar daha fazla. Örnek vermek gerekirse, bir durumla karşı karşıya kalınca "Vah! Tüh!" demek yerine oturup didik didik araştırıp yol güzergahlarını çizebiliyorlar.

Bir engelli olarak şunu söylemek istiyorum ki, daima kendinize inanın çünkü inanmak başarmanın yarısıdır bir de hayatınızın karmaşasına aldanıp mücadele etmekten vazgeçmeyin çünkü belirli bir zaman sonra zorluklar yerini güzelliklere bırakıyor, yolunuzun hep iyi insanlarla kesişmesi dileğiyle...

Dışarıda engelli görmeye bile tahammül edemeyen insanlarla karşılaşmak benim içime kapanmama neden oldu.

MÜZİK ANCAK SEVİLİRSE ÖĞRENİLİR

Müzik Öğretmeni Necdet KURU: "Çocuk müziği sevdiği zaman onu öğrenme isteği kendiliğinden geliyor. Amaç önce müziği sevdirmek sonra öğretmek olmalı."

Kısaca sizi biraz tanıyabilir miyiz?

Ben Necdet Kuru, 29 yaşındayım. Ege Üniversitesi Konservatuarı, Türk Sanat Müziği Temel Bilimleri mezunuyum. 20 yaşlarından beri sahne performansı yapıyorum. Bunun dışında bir de eğitimci kimliğim var. Bir devlet okulunda gitar öğretmenliği yapıyorum. Sizin de daha önce şahit olduğunuz Peri Peti Tiyatro'da ses ve ışık tasarımı yapıyorum. Bunun dışında öğrencilerim var, müzik eğitimi veriyor ve psikoloji yüksek lisansına da hazırlanıyorum. Amacım müzikle psikolojiyi birleştirip daha çok insana faydalı olabilmek.

Çocuklar ile çalışmaya nasıl başladınız?

Ben nispeten kalabalık denebilecek bir ailenin en büyük çocuğuyum. Kardeşlerim var. Onlarla kurduğum bağdan sonra üniversite yıllarımda birçok çocuğa ders vermeye başladım. Onlarla ilgilenmek kendi çocukluğumla ve kardeşlerimle olan bağı çok güçlü tuttu. Çocuklarla çalışmanın bana çok keyif verdiğini keşfettim.

İlk çalıştığım öğrencilerimle performans gösterisi hazırladığımda, onları sahnede gösteri yaparken görmek ve onların ilk başladığı andan son vardığı ana kadarki gelişimlerini görmek, onların bu mutluluğu, başarıyı yaşamaları bana çok tarifsiz bir keyif verdi. Sonra bunu her öğrencimle sil baştan bir daha yaşamamanın ve gelişim süreçlerine şahit olmanın beni çok mutlu ettiğini fark ettim. Sonrasında da bunu devam ettirmek istedim.

Çocuklar ile çalışırken zorlandığınız noktalar neler?

Çocuklar da bazen belli kalıplaşmış davranış problemleri olabiliyor. Ben çoğu zaman bu davranış problemlerinin aslında çocuktan değil ebeveynlerden kaynaklandığını düşünüyorum. Bu davranış problemlerine nasıl yaklaşacağınızı bilirsek, onlarla iletişim kurmayı öğrendikten sonra aslında bunları doğru şekilde pekiştirerek bir şekilde üstesinden gelebiliyorsunuz. Çocuğa faydalı olduğunuzu görünce bu da motivasyonunuz oluyor ve bir şekilde üstesinden gelebiliyorsunuz.

Çok önemli bir noktaya temas ettiğimiz aslında bu aile ile de bir işbirliği gerektiriyor demek ki...

Kesinlikle öyle. Zaten bunu aileler ile de paylaşıyorum. Çünkü bütün eğitimlerde olduğu gibi bizim çocuklarla geçirdiğimiz süre dışında onların aileleriyle geçirdiği çok uzun bir süre var. Aile bizimle ne kadar işbirliği yaparsa, biz de o çocuğa kadar faydalı olabiliyoruz.

Özel gereksinim çocuklara da müzik eğitim verdiğinizi biliyorum. Müzik onların yaşamını nasıl etkiliyor?

Müziğin en önemli yanlarından biri iletişim ve kendini ifade biçimi olması. İletişim güçlüklerini aşmada çocuğu çok destekliyor. Özgüvenlerini arttırıyor. Burada kendimden de örnek vermek istiyorum. Müziğe yeni başladığım zaman, ilk eserimi çalışırken kimseye sergilemeden önce kendimle keyifli zaman geçirmeyi öğrenmiştim. Çocuklarda da bunu görüyorum. Kendileriyle çok verimli zaman geçirebiliyorlar. Bir enstrümanla ya da müziğin herhangi bir dalıyla iç içe oldukları zaman, kendi başına bir odada çalışırken kimse yanında olmasa da çok

keyifli zaman geçirebiliyorlar. Sonrasında da bunu ailelerine ya da çevresindeki bir arkadaşlarına sergilediklerinde takdir görmek ve bir şey başardığını hissetme duygusu gerçekten büyük bir motive kaynağı oluyor.

Ben de aynı şeyi yaşadığımdan, onlarda da benim yaşadıklarımı görmekten mutlu oluyorum.

Özgüven artışına nasıl sebep oluyor?

Müzik ile kendilerini daha doğru ve daha iyi ifade etme aracı buluyorlar. İletişim becerileri biraz daha artmış oluyor.

Siz pek çok çalışmamızda gönüllülük esasıyla yanımızda oldunuz, bizi desteklediniz. Özel gereksinimli çocuklar sizin için neden önemliydi?

Hem çevremde, hem yakın akrabalarım, hem de ortaokuldaki arkadaşlarım arasında özel gereksinimi olanlar vardı. Onların yaşadığı zorlukları ve bazı durumları görebildim. Yaşantılarına ortak olduğum noktada bunun hem bana hem onlara iyi geldiğini gördüm. Bu bende bir hassasiyet ve içselleştirme duygusunu geliştirdi.

Ondan sonra da daha fazla çocuğa temas etmek istedim. Bu şekilde onlarla arkadaşlık kurarak, bunun hem bana hem onlara iyi geldiğini görünce devam etmek istedim.

Dikkat eksikliği ya da hiperaktivitesi olan çocuklardan bir müzik enstrümanı çalmayı öğrenecek kadar odaklanma becerisi gösterebiliyor mu?

Akranlarına göre öğrenme esnasında biraz daha fazla çaba harcamaları gerekebildiği doğru. Ama enstrümanın ve müziğin özellikle dikkat eksikliği eksikliği bozukluğu olan çocuklarda zaman içerisinde gelişimlerine faydası olduğu araştırmalarla kanıtlanmış. Ben de bu konu-

da şöyle örnek gösterebilirim: Yedi aydır eğitim verdiğim, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu bulunan bir öğrencim var. Müzikte başarı kazandıkça hem karnesinde, hem iletişiminde, hem de sosyal becerilerinde gelişme gösterdiğini gözlemledik. Bunu somut olarak görmek beni de gerçekten çok mutlu etti. Özgüveni çok yerine geldi çünkü kendini bir şeyi başarmış hissediyor. Bir arkadaşının doğum gününde ona doğum günü şarkısı çaldığında, anneler gününde annesine bir şarkı çaldığında takdir edilmek ve onlarla bir iletişim kurmak, bir şey paylaşmak onu çok mutlu ediyor. Müziğin böyle bir paylaşımı ve ortak duyguya hitap eden bir yanı olması onlara çok iyi geliyor. Aynı zamanda el ve göz koordinasyonu becerilerinde de gelişim sağladığı kanıtlanmış. Bu hem akademik açıdan, hem sosyal açıdan, hem de özgüven açısından çocuğu iyi geliyor.

Özgüvene etkisi gerçekten çok önemli... Bunu biraz açar mısınız?

Herhangi bir özel çocukta bir şeyler başaramama fikri onlara çok empoze ediliyor. Bir müzik enstrümanı, mesela bir gitar çalabildiğinde empoze edilenden farklı bir şey yapmış oluyorlar. Çoğu zaman başaramama ile eşleştirdiklerinden bir şey başardıkları zaman o eşleştirme de kırılıyor. "Ben bunu yaptım!", "Başardım!" diyebiliyor kendi kendine.

Başarısızlık eşleştirmesi bir kere kırıldığında da, özgüveni gelişmeye başlıyor. Bu ders çalışmasına da yansıyor. Mesela 'matematiği yapamayacağım,' yargısı değişiyor. Çünkü "Ben gitar çalmayı başardım, belki matematiği de

başarabilirim" diyor. Bu karnesine de yansıyor. Başarı güdüsü de özgüveni getiriyor. Çalıştığı herhangi bir şarkıyı çaldığı zaman da, karşı taraftan takdir ve onay almak da onların sosyal ortamda kendini daha fazla ifade etmesini ve daha fazla iletişim kurmasını sağlıyor. Bu da önemli noktalardan biri.

Peki, özel çocuklara müzik eğitimi verirken nelere dikkat edilmeli? Gerçekçi beklentiler neler olmalı?

Her çocuk kendi içinde özel olduğu için onu bireysel olarak değerlendirip bu soruyu o çocuk üzerinden değerlendirmeliyiz. Öncelikle her çocuktaki gibi özel çocuklarda da buna ilgisi ve isteğinin olup olmadığını baştan iyi anlamak lazım. Herhangi bir zorlama ya da ailenin idealleri üzerine kurulu bir istekle gelinmemesi lazım. Onun dışında çocuğun gelişim yaşı ve seçtiği enstrümana göre doğru yaş aralığında olması çok önemli. Temel düzeyde bir iletişim yeteneğinin olması gerekiyor.

Bazı ebeveynler çocuklarının kendi idealindeki enstrümana yönelmelerini arzu ediyorlar. Onları da çok iyi anlıyorum ama çocuğun ilgisinin olduğu enstrümanı bulmak çocuklar için çok önemli.

Sadece yetenekli çocuklarımızı mı müziğe yönlendirmeliyiz? Müziğe ortalama ilgisi ya da yeteneği olan çocuk da müzikten keyif almaya öğrenebilir mi?

Biraz önceki soruda dediğim gibi doğru enstrüman seçimi çok önemli. Çünkü çocuk orada kendini doğru ifade edebilecek aracı seçmiş oluyor. Yetenek ile çocuğun duyduğu ilgiyi birbirine karıştırmamak lazım. Çünkü yeterli ilgiyle, yeterince ayrılan zamanla, ona çıkartılan program ve doğru çalışmayla her çocuk müzikten keyif almaya öğrenebilir. İlgisine ve isteğinin yoğunluğuna bakmak lazım. Beklenti noktasında da çocuğun müzikten keyif almasını bekliyorsak, buna ulaşabiliriz, burada yok ama şunu da merak ediyorum ben bizim çok fazla çocuğumuz oluyor.

Bazı otizmli çocuklarımızın müziğe özel yeteneği olabiliyor. Fakat sonra derslerden bunalıp devam etmek istemeyebiliyorlar...

Çocukların müziği ödev ya da görev gibi görmeleri gerekiyor. Çocuk bunu gerçekten özgür bir alanda ve keyif alacağı şekilde yapmalı. Tabii ki, çalışma düzeninin olması gerekiyor ama bazen çok çalışması gerektiğinde sevdiği bir alandan soğuyabiliyor. O yüzden müzik eğitimi çocuğun da eğlenebileceği ve keyif alabileceği şekilde planlamalıyız. En başta onun sevdiği müzik türüne yönelerek bunu yapabiliriz. Hepimizin

zevkleri farklılık gösterdiği gibi, çocukların zevkleri de farklılık gösterebiliyor. Ayrıca çocukları herhangi bir gelişim gösterdiğinde yaptıkları şeylere odaklanmak ve bol bol takdir etmek gerekiyor. Çocukların motivasyonu en çok düşüren şeylerden biri kıyaslanmak.

Oyunlaştırmaya bir örnek verebilir misiniz?

Şu an çalıştığım özel grubumda her notaya bir renk verdik mesela. Nota süreleri ve her notanın bir rengi var. O rengi gördükleri zaman gitarda hangi notaya basmaları gerektiğini biliyorlar. Bu çalışmada çok güzel geri dönüşler aldık. Belli bir noktadan sonra renkten ayrılıp nota öğrenmeye geçiyorlar. Bizim için güzel bir metot oldu.

Müzik eğitimi aldığımız çocuğumuzun, eğitimden bunalmaması ve bıkmaması için aileler nasıl bir yol izlemeli?

Çocuğun başaramadığı şeyleri, onlara hissettirmemek gerektiğine inanıyorum. Takdir, olumsuz eleştiriden daha güçlü bir motivasyon kaynağı oluyor. Ben bunu sadece ders verdiğim çocuklardan değil kendimden de biliyorum yani. Bir şarkı çaldığım zaman, ailemi mutlu etmek alkışlanmak ya da onlar tarafından takdir almak beni

çok mutlu ederdi ve çalışma isteğimi arttırırdı. Anne ya da babasının özel bir gününde şarkı çalan çocuğun, takdir gördüğünde motivasyonunun daha fazla arttığına sık rastlıyorum.

Çocuğun müzikle sosyal aktivitelere ağırlık vermesi gerçekten onları çok motive ediyor. Müzik çalışmalarını ne kadar sosyal hayata dahil edersek o kadar fazla dönüşünü alıyoruz. En temelinde söylediğim gibi çocuklar müziği görev ya da ödev olarak görmemeli. Zaten tüm çocuklar bir eğitim sürecinden geçiyorlar ve birçok şeyi belli kurallar çerçevesinde yapıyorlar.

Müzikte onlara eğlenerek öğrenecekleri bir alan sunmalıyız. Bu da aslında çok zor değil. Eğer çocuk boyamaktan ve renklerle iç içe olmaktan zevk alıyorsa notları boyayarak onlara renkler vererek ilerleyebiliriz. Eğer hamurla oynamaktan zevk alıyorsa, hamurla müziği oyunlaştırabiliriz. Fakat bunların genel reçeteler olmadığını da unutmamalıyız. Boyamayı sevmeyen bir çocuğa, boyama ile müziği anlatamam. Onun kişisel olarak keyifle öğrenebileceği yöntemleri keşfetmek sonra oyunlaştırmak lazım. Böyle olduğu zaman zaten çocuk müzik derslerini artık bir görev ya da sorumluluk olarak görmüyor. Ben derslerimde buna dikkat ediyorum.

DEPREM BÖLGESİNDEKİ OTİZMLİ ÇOCUKLAR VE AİLELERİ NELER YAŞADI?

Malatya'da orta ve ağır otizmlili çocukların eğitim gördüğü İbni Sina Özel Eğitim Uygulama Okulu'nda beden eğitimi öğretmeni olan Ali KARACA aynı zamanda Türkiye Otizm Meclisi Sekreteryası Yardımcısı olarak görev yapıyor. KARACA ile yaşanan deprem felaketini ve otizmlili çocuklar ile aileleri üzerindeki etkilerini konuştuk.

Depremden nasıl etkilendiniz?

Ben depremin olduğu gün Malatya'da değildim. Bir günlüğüne Samsun'a gitmiştim. Sabah saat beşte Samsun'a vardım ve telefonuma baktığımda aramalardan kitlenmişti. Dönüp Malatya'dakileri aradığımda deprem olduğunu ve birçok yerin yıkıldığını öğrendim. Hemen otobüs ile geri döndüm. Malatya'ya vardığımda gece yarısıydı. Şehir

merkezinde çok büyük yıkım vardı. Merkezde otuz yıla yakın yaşadığımız babamın evi bulunuyordu. Gidip gördüğümde, dümdüz olmuştu. Gece gözüyle çok fazla şey anlamadım ama gündüz baktığımda bir çok binanın yıkıldığını gördüm. Evler yollara yıkılmıştı. Ulaşım çok güçtü. O sıralar kış olduğundan kar ve tipi çoktu. İnsanlar çok sıkıntıdaydı. Özellikle 10-15 gün suya ulaşmakta çok zorluk yaşadık. Ekmek fabrikası yıkılmıştı. Bir fırıncı

abimiz fırınına açmıştı, o sayede herkese sayılı da olsa ekme verebildi.

Başka ne gibi zorluklar vardı?

Evlere giremiyorduk. Şansımıza, bizim arabamız vardı en azından. Arabası olanlar içinde kalabiliyordu. Ama arabalar da buz gibiydi. Sabaha kadar arabayı çalıştırmamız gerekiyordu ama benzin yoktu. Bir hafta on gün benzin bulmakta zorlandık. Kar ve tipiden dolayı Malatya'ya gelen yollar kapanmıştı ve benzin de gelemedi.

Peki, ya otizmlı çocuğu olan aileler?

Biz, İl Millî Eğitim Müdürümüze özellikle orta ve ağır düzeyde otizmlı çocuğu olan ailelerin çok mağduriyet yaşadığını ilettiğimizde, 3. gün bize Mehmet Ali Aydınlar Fen Lisesi'ni tahsis ettiler. Yemekhanesi, misafirhanesi ve geniş bir alanı olduğu için çocuklar rahatça etkinlikler yaptılar. Psikososyal ekipler çalışmaya başladı.

Depremden sadece otizmlı çocuğu olan ailelerimiz de etkilenmedi tabii. Yatalak hastası olan aileler de çok sıkıntı yaşadılar.

Daha sonra biz Engelli Koordinasyon Merkezi adı altında bir whatsapp grubu oluşturduk. Bu grupta Kızılay Başkanı'ndan, belediye başkan

yardımcılarına, RAM müdürlerinden, engelli okul müdürlerine, öğretmenlere, STK başkanlarına pek çok kişi vardı.

Siz bu süreçte hiç durmadan çalıştınız... Yardımları nasıl iletildi?

Yardımlar dağıtılıyordu ama özellikle orta ve ağır engelli evladı bulunan ya da yatalak hastaları olan aileler yardıma ulaşmakta zorluk

Okullar yeniden açılacağı zaman bazı öğretmenlerimiz "Tekrar deprem olursa, ağır düzeydeki bir çocuğu yerinden kaldırıp, dışarıya çıkarmak nasıl mümkün olacak?" kaygısı ile bize geldiler.

Çocuklarımızı depreme hazırlamadan önce kendimizi hazırlamamız gerekiyor. Biz hiçbir şekilde depremde hazır olmadığımızı anladık.

çekebilirler diye biz whatsapp grubunda iletişim halinde olan ve bize ulaşan on beş bin kişiye evine kadar bire bir yardım götürdük. Ben 25 bin kilometreye yakın aracım ile yaptım.

Bizim şehrimizde şöyle bir söz vardır "Kırk kapağı, kırk değnek vura vura..." yardım topladık. Battaniyesinden ısıtıcısına kadar, gıdasından hijyen setlerine, suya kadar bir çok şeyi bularak ailelere götürdük. İl dışından Parin Hanım da bize büyük destek verdi. Bartın, Eskişehir, Kastamonu, Karabük, Çanakkale şehirlerinden de özellikle Malatya'ya kadar gelerek bize yardımlar ulaştıranlar oldu. Bize de destekleri ramazan ayında çek ve koli haline getirip ailelere tek tek dağıttık.

Otizmliler çocuklar ve aileleri nasıl etkilendi?

Ailelerimiz hem psikolojik olarak hem de barınma sorunları gibi nedenlerle pek çok açıdan etkilendiler. Onların yaşadığı sıkıntıları ve gözlemlerimizi Sağlık Bakanlığı ile İç İşleri Bakanlığı ile paylaştık. Türkiye Otizm Meclisi (TOM) olarak ailelerimizin çok dağınık bölgelerde olduğunu ve barınma ile ilgili sorunlar yaşadıklarını dile getirdik. Biliyorsunuz otizmliler çocuklarımız alışkanlıklarını zor değiştirir ve bazı ailemiz de çocukları alıştığı için evinin bahçesinden çıkmak istemiyordu. Daha doğrusu çocuklarını oradan alıp başka bir yere götüremeleri mümkün olmuyordu. Onları çadır da ya da konteyner ortamında kalmaya ikna edemi-

yorlardı. O ailelerin bahçesine çadır ve konteyner verdim için gayret gösterdik.

Ayrıca ailelerin ve çocukların birlikte bulunabilecekleri bir konteyner alanı oluşturmak için çalıştık. Bizim ailelerimize özel bir yer ayrılmalı ve orada konaklasınlar istedik.

Konteyner kentte yaşayan aileler sıkıntı yaşadılar mı ?

Konteyner kentlerde yaşayan ailelerimiz için başta bazı çekincelerimiz vardı. Fakat AFAD, Türkiye Otizm Meclisi ve oradaki STK'lar öyle bir ön çalışma yaptı ki, aileler sıkıntı yaşamadılar. Malatya'da yetmiş ailemizi bu şekilde yerleştirdik ve diğer vatandaşlar da kabullendi. Çok güzel arkadaşlıklar ve dostluklar oluştu. Bazı yerlerde de otizmliler ailelerinin bir arada olmaları ve birbirlerine destek olmaları bu süreci daha kolay atlatabilmelerine yardımcı oldu.

Şu an için ailelerimizin acil ihtiyaçları da kalmamış halde. Televizyonları geldi, internetleri bağlandı hatta bir bağışımız sayesinde klimaları da oldu. Yazın bizim yaşadığımız bölge de klima gerçekten çok önemliydi. Yapılacak daha çok şey var ama acil sorunlar çözüldü. Dağınık olarak farklı bölgelerde yaşayan ailelerimize de, Engelli Koordinasyon Merkezimiz'den bire bir giderek yardımlarını götüremeye çalışıyoruz.

Çok acı tecrübeler bunlar... Ama sizin yaşadıklarınızdan ders alacağımız çok şey var. Çocuklarımızı depreme nasıl hazırlayabiliriz?

Çocuklarımızı bırakın, bizlerin bile deprem öncesi hazırlığımız olduğunu düşünmüyorum. Onlardan önce kendimizi hazırlamamız gerekiyor. Sadece otizm açısından da değil, biz hiçbir şekilde depreme hazır olmadığımızı anladık. Ben engelli bireylerin toplanma alanının neresi olduğunu bile bilmiyordum. Ağır düzeyli otizmliler çocuğu olan bir anne, bir afet olduğunda nereye gitmesi gerektiğini bilmiyordu. Deprem birinci haftası, ikinci haftası ne yapılır? Nelere ihtiyaç vardır? Çocuğa gelene kadar kurum ve kuruluşların, normal gelişim gösteren vatandaşların, engelli evladı olan aile-

lerin her türlü hazırlığı yapması gerekiyor.

Ülkemiz deprem bölgesi. İstanbul'da da deprem beklentisi var. Herkesin çok iyi hazırlık yapması gerekiyor. Malatya'da en azından konteynerlerin ve çadırların konulabileceği alan bulma şansımız vardı. İstanbul acaba konteynerlerin kurulacağı alanlar var mıdır? Bunların hepsinin planı yapılmalı bence.

Bir de, 2. Otizm Eylem Planına baktığımızda orada afet ile ilgili hiçbir madde görememiştik. Bu bizim eleştirdiğimiz noktalardan biriydi. TOM olarak buna itiraz ettik. Engelli bireylere yönelik özel bir strateji planı geliştirilmesi gerektiğini söyledik. Çocuklar ağır düzeyde bile olsa, hazırlanabilir buna. Bunu yapmak zorundayız.

Okullar yeniden açılacağı zaman bazı öğretmenlerimiz "Tekrar deprem olursa, ağır düzeydeki bir çocuğu yerinden kaldırıp, dışarıya çıkarmak nasıl mümkün olacak?" kaygısı ile bize geldiler. Çocuklarımızı bu noktada aralıklarla çalıştırmalıyız. Bizler deprem tatbikatları yapıyoruz ama sadece Sivil Savunma Haftası ya da Sivil Savunma Günü'nde yapılıp geçiyor. Tatbikatlar aralıklarla tekrar edildiğinde, ağır düzeydeki çocuklarımızın da kavrayabileceğini düşünüyorum.

Aileler ile kurduğunuz gönül bağı sözlerinizden anlaşılıyor. Merak ediyorum, sizin ailenizde otizmlili biri var mıydı?

Bu sık karşılaştığım bir soru. Ailemde yok ama haftanın yedi günü ailelerimiz ve çocuklarımız ile birlikteyim diyebilirim. Ama ben de başta böyle olacağını bilmiyordum. Öğretmen olarak ilk görevim Van'daydı. Bir yıl orada çalıştım. Daha sonra memleketim Malatya'ya tayinim çıktı. Fakat yıllardır orada yaşamama rağmen, adını ömrümdede duymadığım Otistik Çocuklar Eğitim Merkezi diye bir okula atanmıştım. Otizm de benim hiç bilmediğim bir alandı.

Size karşı dürüst olacağım ilk başta aklımdan "Ben bu okulda çalışmam," diye geçti. Hakim olmadığım bir alandı ve nasıl yaklaşacağımdan emin olamadığım çocuklar vardı karşımda. Başta

Engelli ailelerinin hazırlıklı olmayan kurum ve kuruluşları da uyararak bir an önce onları da hazırlıklı hale gelmeye zorlaması lazım.

gözüm korktu ama bu yüzden görevden kaçmanın o çocuklara ve ailelerine karşı büyük bir hak-sızlık olacağını da farkındaydım. Görev aldığım okulu değiştirmek yerine kendimi geliştirmeye çalıştım. 2006 yılında otizmlili çocuklarla ilgili hizmet içi eğitim kursu vardı. Bakanlıkçı arayarak durumumu anlattım. O eğitime katıldım ve çok şey öğrendim. Böylece "Bu okulda çalışmam" fikrim tamamen yok oldu ve o okulu çok sevdim.

Bu kadar sevmenizi sağlayan neydi?

İnanın bilmiyorum. Onlarla birlikte zaman geçirdiğimde, çalıştığımda hayattan fazlası ile zevk alıyorum.

Son olarak ailelerimize söylemek istediğiniz bir şey var mı?

Doğal afetlere karşı fiziksel ve zihinsel olarak her yönüyle hazırlık yapmalıyız. Bunu sadece aileler değil, toplumun her kademesi yapmalı. Engelli ailelerinin hazırlıklı olmayan kurum ve kuruluşları da uyararak bir an önce onları da hazırlıklı hale gelmeye zorlaması lazım. Yoksa bir gün fazlası ile mağduriyet yaşanabilir.

ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMENİ OLMAM, BİLİNÇLİ ŞEKİLDE ALINMIŞ BİR KARARDI

Sema Köse ŞEPİTCİ (32) tarih bölümünden mezun olmuş hatta bu alanda yüksek lisans yapmış bir eğitimciydi. Daha sonra özel eğitim alanında çalışmaya karar verdi. Tekrar sınava girerek, Bülent Ecevit Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim bölümünden mezun olan ŞEPİTCİ ile görev aldığı okulu ve öğrencileriyle ilişkisini konuştuk.

Özel gereksinimli çocuklar ile çalışmaya nasıl karar verdiniz?

Ben özel eğitim bölümünü okumadan evvel Anadolu Üniversitesi Tarih bölümünden mezun oldum. Hatta bu alanda yüksek lisans da yaptım. Akabinde de Bülent Ecevit Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim bölümünden me-

zun oldum. Yani özel eğitim öğretmeni olmak benim için oldukça bilinçli şekilde alınmış bir karardı. Buna karar vermemi çabuklaştıran şey bir tesadüf eseri destek eğitim odasında ücretli öğretmen olarak görevlendirilmemle oldu. Bu alanın öğretmeni olmadığım için oldukça tereddütle yaklaşmıştım. Görevim bir ilkokulda-

ki özel gereksinimli kaynaştırma öğrencilerine zorlandıkları derslerde birebir destek olmaları. Tereddütlerime rağmen denemek istedim. Bu göreve başlayınca hayatımın akışı değişti. Pek çok çocuk, aile ve öğretmen tanıdım. Bu çocukların, ailelerin ve öğretmenlerin hakikaten çok ciddi bir uzman desteğine ihtiyaç duyduklarını fark ettim. Bir defa alanda çok fazla bilgi kirliliği, önyargı ve negatif tutum vardı. Özel gereksinimli öğrencilerin ve ailelerinin aslında ne kadar yalnız bırakıldığını üzülenek gördüm. Şahit olduklarım, çocuklara olan sevgim ve özel eğitimin kesinlikle bir uzmanlık gerektirdiğini görmem özel eğitim okuma kararı almamı sağladı. Kararımı netleştirdiğim gün üniversite sınavına başvurmak için de son gündü. O gün hızlıca sınav başvuru yaptım. Çok şükür ki, sınava yönelik hiçbir hazırlığım olmasa da yeterli puanı aldım. Tüm bunların sonucunda özel eğitim öğretmeni olarak mezun oldum.

Şu anda nerede çalışıyorsunuz?

Şu anda İstanbul Küçükçekmece’de Gülseren Özdemir Özel Eğitim Uygulama Okulu II. kademe de çalışmaktayım.

Okulunuz hangi öğrencilere eğitim hizmeti sunuyor?

Okulumuz orta veya ağır seviyedeki zihinsel yetersizliği olan bireyler ve orta veya ağır seviyede otizmi olan bireyler için gündüzlü bir eğitim kurumu.

Uygulama okulunda 1. kademe, 2. kademe, 3. kademe tanımları ne anlama geliyor?

Bu kademe tanımı aslında sadece özel eğitim okullarında kullanılan ifadeler değil. İlköğretim 4+4+4 olarak 12 yıla çıkarılmasından sonra tipik gelişen bireylerin devam ettiği okullarda da bu kademe tanımları mevcut. Bu kademeler eskiden ilköğretim, ortaokul ve lise dediğimiz aşamalara denk geliyor. Farklı bir ifadeyle ilk dört yılı içine alan kısım ilköğretim, ikinci dört yılı kapsayan kısım ortaokul ve üçüncü dört yıla tekabül eden kısım da lise olarak bildiğimiz derecelere ait tanımlar. Farklı olarak, uygulama okulundaki bu kademelerde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından orta ve ağır düzey için hazırlanan eğitim programını uyguluyoruz.

Bazen aileler özel eğitim uygulama okullarına çocuklarını yollamaktan çekinebiliyorlar. Ön yargıları olabiliyor. Bu okullardaki eğitimin kapsamından ve öğrencilere faydasından bahsedebilir misiniz biraz?

Bu konuda ailelerin endişelerini anlayabiliyorum. Özel eğitim uygulama okulları dışarıdan bakıldığında özel gereksinimli bireyleri dışlayıcı, hatta “tecrit” edici kurumlarmış gibi görünebilir. Ama özel eğitimde çocuk için ideal olanı, “en az kısıtlayıcı” ortamda bulunmasıdır. Bu kısıtlayıcılığı belirleyen de çocuğun kendisidir. Diğer bir deyişle hazır olmayan özel gereksinimli bir birey için, tipik gelişen akranlarının içinde kaynaştırma dediğimiz ortamda bulunmak pekâlâ kısıtla-

Gülseren Özdemir Özel Eğitim Uygulama Okulu

yıcı olabilir. Şunu demek istiyorum, biz farklı gelişen çocuklarımızın kaynaştırma ortamında olmalarını sosyal, psikolojik ve akademik anlamda akranlarıyla bütünleşmesi için istiyoruz. Ama farklı gelişen bireylerin bu ortamdan yararlanabilmesi için birtakım önkoşul becerilerine sahip olmaları gerekiyor. Uygulama okulu bu anlamda çocuğun okul kültürünü kazanması için en uygun ortam olabiliyor. Burada eksiklerini tamamlayan çocukların daha sonraki kademelerde özel alt sınıf, hatta kaynaştırma öğrencisi olarak tipik gelişen akranlarıyla birlikte olmaları mümkün. Eğitsel tanılar ve yerleştirmeler değişebilir. Öte yandan uygulama okulu söz konusu olduğunda en başta da söylediğim gibi orta veya ağır düzey zihinsel yetersizlikten/otizmden bahsediyor oluyoruz. Bu durumdaki öğrencilerimizin bir kısmının, yetersizlik tablosuna bağlı olarak yoğun özel eğitime olan ihtiyaçları daimî oluyor. Durum böyle olunca uygulama okulları bu gruptaki öğrencilerin optimum fayda sağlayacakları tek kurum olmuş oluyor. Toparlamak gerekirse, uygulama okulları farklı gelişen çocuklar için bir geçiş noktası da olabilir, çocuk için en az kısıtlayıcı ortamın kendisi de olabilir. Bunu her zaman olduğu gibi çocuğun bireysel ihtiyaçları belirler.

Okulunuzda saç kesme etkinliği ve trafik eğitim parkı gezisi gibi etkinlikler yapıldığını gördüm. Bunlar harika etkinlikler! Nasıl planlanıyor? Bu tür etkinlikler çocuklara neler katıyor?

Bu etkinlikler planlanırken bazı izinler gerekiyor. Örneğin trafik eğitim parkı ilçe içinde bir gezi olduğu için ilçe milli eğitim müdürlüğünden izin almak gerekiyor. Eğer ilçe milli eğitim müdürlüğü izin verirse öğrencilerimizin ailelerinden imzalı muvafakatname istiyoruz. Sonrasında servisler organize edilerek izinleri alınmış öğrencilerimizi güvenli bir şekilde götürüyoruz. Okul içinde yapılan saç kesme gibi etkinliklerde de yine muvafakatname gerekiyor. Bu türden etkinlikler öğrencilere şahane fırsatlar sunuyor. İster tipik gelişsin, ister atipik gelişsin tüm bireyler için yaparak ve yaşayarak öğrenme önemli bir ilke. Bu etkinlikler de yaparak ve yaşayarak öğrenmenin harika birer yolu. Trafik eğitimi dediğimiz şey gündelik yaşam için olmazsa olmaz bir beceri, buna zıt olarak gerçek ortamda öğretilmesi de oldukça riskli. Trafik eğitim parkı gibi alanlar bireylere hem güvenli hem de gerçek bir deneyim yaşatmaları açısından çok değerli. Saç kesme etkinliğine gelecek olursak, bu konu da özel gereksinimli bireylerin zorlandıkları meselelerden biri. Çeşitli kaygılar ve hassasiyetler çocuklarda duygu patlamalarına neden olabiliyor. Düzenlediğimiz etkinlik sayesinde çocuklar alışık oldukları ortamda, onları anlayan öğretmenleriyle ve arkadaşlarıyla birlikte saçlarını kestirebiliyorlar. Bu sayede gerçek hayattaki deneyime hazırlanmış oluyorlar. Bundan sadece çocuklar mı yarar sağlıyor? Elbette hayır. Gönüllü olarak bu etkinliğe katılan kuaförler de çok şey öğreniyorlar. Bu deneyimler sayesinde farklı gelişen bir çocukla karşılaştıkları zaman daha önlemli davranmayı öğreniyorlar. Bu ve bunun gibi gündelik deneyimleri artıran, her iki tarafa da önemli deneyimler kazandıran etkinliklerin yaygınlaşması çok önemli.

Özel eğitim uygulama okullarına kayıt nasıl yapılıyor?

Özel eğitim uygulama okullarına kayıt yaptırmak için öncelikle rehberlik araştırma merkezinden çıkan değerlendirme raporu gerekir. Bu değerlendirme neticesinde özel gereksinimli bireyin uygulama okulunda eğitim alması uygun görülürse ilgili ilçedeki milli eğitim müdürlüğü bünyesinde bulunan kurul tarafından uygun olan bir okula yönlendirmesi yapılır. Bu yönlendirmeden sonra aile, istenen belgelerle çocuğunun kaydını yaptırabilir.

Uygulama okulları farklı gelişen çocuklar için bir geçiş noktası da olabilir, çocuk için en az kısıtlayıcı ortamın kendisi de olabilir. Bunu her zaman olduğu gibi çocuğun bireysel ihtiyaçları belirler.

Biraz da okulunuzdan bahsedersenek... Gülseren Özdemir Özel Eğitim Uygulama Okulu henüz proje aşamasındayken yurtdışından ödüller kazanmış bir okul. Okulunuzu bu kadar özel kılan sizce nedir?

Bir defa okulumuzda detaylar iyi düşünülmüş. Bir özel eğitim öğrencisinin ihtiyaç duyduğu tüm ayrıntılara yer verilmiş. Örneğin okulumuzda iki adet duyu bütünleme odası var. Bu, özel eğitim okullarında pek yaygın değildir. Böyle bir imkânın bulunmasının yanı sıra bu imkândan ne kadar yararlandığı da önemli. Bu konuda okulumuzun rehber öğretmenlerinden Sayın Ramazan Kuruçay'ın girişimleriyle Medipol Üniversitesi Ergoterapi bölümüyle bir protokol imzalandı. Bu iş birliği neticesinde ergoterapi bölümündeki son sınıf öğrencilerinin okulumuzda staj yapmaları sağlandı. Onlar mesleki tecrübelerini artırırken öğrencilerimiz de duyu bütünleme odalarımızdan alacakları en üst faydayı alabildiler. Bu, sadece öğrencilerimiz için değil, biz öğretmenler için de eşsiz bir fırsat oldu. Çünkü özel eğitim disiplinlerarası bir iş. Ergoterapi seanslarının dışında yine okulumuz ile İstinye Üniversitesi arasında yapılan iş birliği sayesinde Dil ve Konuşma Terapisi bölümünden lisans ve yüksek lisans öğrencileri öğrencilerimize dil ve konuşma desteği verdiler. Bir diğer iş birliği de yine Medipol Üniversitesi, hemşirelik bölümü ile yapıldı. Bu bölümden gelen stajyer hemşireler, öğrencilerimizin sağlık durumlarını takip ederek ailelere danışmanlık sağladılar. Bu iş birlikleri arasında Aydın Üniversitesi ve Sağlık Bilimleri Üniversitesini de saymak mümkün. Bu üniversitelerin özel eğitim ve çocuk gelişimi gibi bölümlerinden gelen stajyerler de okulumuz için büyük destek oldular. Kısacası okulumuz, mevcut imkanları en iyi şekilde kullanmaya çalışan, dinamik bir özel eğitim kurumu. Tüm bunlar ve daha fazlası okulumuzu özel kılıyor.

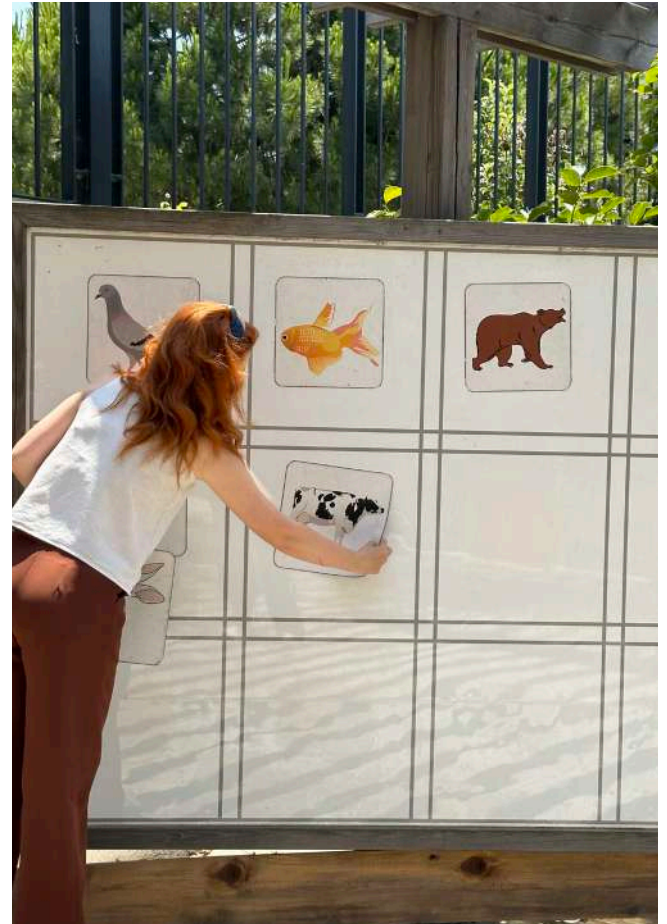
Uygulama evleri, atölyeler, müzik ve görsel sanatlar derslikleri ve beden eğitimi salonları olan bir okulda olmak çocuklara neler katıyor?

Biraz kitabı bir cümle olacak belki, ama eğitim,

bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla istedik bir değişim meydana getirme süreci olarak tanımlanabilir. Bu tanımın içindeki "kendi yaşantısı yoluyla" ifadesine dikkat çekmek istiyorum. Eğitim süreci eğer yaşantılara, deneyimlere dayanmıyorsa orada kalıcı bir öğrenmeden bahsetmek oldukça zordur. Okulumuzdaki uygulama evleri, atölyeler, müzik, görsel sanatlar derslikleri ve beden eğitimi salonları bu yaşantıları oluşturmak için gereken ortamı sunuyor. Uygulama okulu olduğumuz için, tabii olduğumuz eğitim programında günlük yaşam becerileri, iletişim becerileri ve sosyal becerilerle ilgili kazanımlar oldukça yoğun. Öğrencilerimiz okulumuzun fiziksel zenginliği sayesinde bu kazanımlarda daha hızlı ilerleme şansına sahip oluyor. Öte yandan derslerin farklı farklı mekanlarda yapılıyor olması öğrencilerimizin okulda geçirdiği süreyi dinamik bir hale getiriyor. Bu dinamizm onların ilgi ve motivasyonlarının da yüksek olması anlamına geliyor.

Açık havada da ders yapma fırsatı bulabiliyor musunuz?

Okulumuzda açık sınıflar mevcut. Bunların kullanımını her zaman mümkün. Özellikle de sonbahar ve ilkbahar aylarında bu alanları oldukça faydalı bir şekilde kullanıyoruz.

Gülseren Özdemir Özel Eğitim Uygulama Okulu

Mesleğinizi sizin için eşsiz kılan nedir? Bu mesleği yapmak sizi en çok hangi açılardan mutlu ediyor?

Adımız özel eğitim öğretmeni olarak geçse de aslında yaptığımız iş, çok daha bütünsel bakabilmeyi gerektiren çok yönlü bir içeriğe sahiptir. Ben bazen kendimi dedektife benzetiyorum. Çünkü bir dedektif, iyi bir analiz ve değerlendirme yeteneğine sahip olmalıdır. Sonuca ulaşırken elindeki teknik ve materyalleri iyi kullanmalıdır ve en önemlisi sabırlı olmalıdır. Uygulama okulundaki öğrencilerimizin sözel ifadeleri neredeyse olmadığından bizim adeta bir dedektif bakışıyla onları gözlemlememiz gerekiyor. Bu durum yoğun bir zihinsel performans gerektiriyor. Tüm bu sürecin sonucunda öğrencide belli bir ilerleme görmek paha biçilemez. Bazen de kendimi bir mum olarak görüyorum. Çünkü kimi zaman özel gereksinimli birey ve ailesi kendilerini o kadar karanlıkta hissediyorlar ki birinin onlara yardım etmeye başlaması, karanlığı biraz olsun yumuşatan bir mum etkisi yaratıyor.

Bir öğrencinizle ya da öğrencilerinizle yaşadığınız, sizin için unutulmaz olan bir olay yaşadınız mı hiç?

Unutulmaz olaylar epey var. Ama en başta bahsettiğim gibi ben sonradan özel eğitim bölümünü okumaya karar verdim. Bu kararda o dönem çalıştığım okuldaki bir öğrencim çok etkili oldu. Kendisi otizmliydi. O zamana kadar ailesi dışında kimse tarafından pek kabul görmemişti. Kaynaştırma öğrencisi olacak kadar iyi bir düzeyde olsa da doğru kişilerle karşılaşmadığı için performansı keşfedilmemiş bir çocuktü. Onu; okuldan nefret eden, okula gideceğini anlayınca öfke krizine giren, okulun kapısında kendini yerlere atan bir çocuk olarak tanıdım. O zaman henüz özel eğitim okumamış olduğum için bilgim çok sınırlıydı. Ama ulaşabileceğim özel eğitimci tanıdıklarına ulaşarak, bulabildiklerimi okuyarak onun neye

ihtiyaç duyduğunu anlamaya çalıştım. Özetle ihtiyacı olan şey, bir birey olarak varlığının kabul edilmesiydi, hepimizin olduğu gibi. Ben de buna uygun davranmaya çalıştım, tıkandığım noktada kalbimi dinledim. Tüm bunların üzerinden bir iki ay geçtikten sonra bir gün o öğrencim okulda beni görünce "Semacım" diye koşup sarıldı. O sarılma benim mesleğe ilk adımdır.

Son olarak ailelerimize ne söylemek istersiniz?

Aslında ailelerimize söylenecek çok fazla şey var. Ama bunlardan belki de en önemlisi özel eğitimin son derece ciddi ve bilimsel dayanaklarla hareket edilmesi gereken bir süreç olduğudur. Özellikle de ilk tanı aşamasından sonra ailelerimiz biraz duygusal davranarak bilimsel dayanağı ispatlanmamış bazı alternatif yöntemler deneyebiliyorlar. Benim naçizane tavsiyem bir yöntem denemeden önce o yöntemin bilimsel dayanaklarını araştırmalarıdır. Diğer yandan, hangi kurumla çalışılırsa çalışsınlar, bence dikkat edilmesi gereken en önemli kriter o kurumun aileye karşı ne kadar şeffaf olduğu ve ailenin eğitimine yönelik neler yaptığıdır. Çünkü aile eğitimi ve iş birliği sağlanmadığı zaman ilerleme kat etmek oldukça zordur, hatta dürüst olmak gerekirse imkansız yakındır. Bunlar dışında bir şey daha var ki o da her zaman çocuğun yanında, ama bir adım gerisinde olmaları gerektiğidir. Biz buna fırsat eğitimi diyoruz. Çocuğa öğrenmesi için fırsat tanınmalıdır. Örneğin çocuk, kendi kendine burnunu silmeyi öğrenebilecekken hiç fırsat vermeden onun yerine bunu yapmamalıyız. Fırsat tanıma, çok basit gibi görünebilir, ama etkileri büyüktür. Türkiye’de özel eğitim konusunda yürünmesi gereken epey yolumuz olduğunun farkındayım. Bu yolda biz özel eğitim öğretmenleri sizlerin yanınızdayız.

ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÇOCUKLAR VE RAM RAPORLARI

Marmara Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği ve Medipol Üniversitesi Özel Eğitim Alan Öğretmeni olarak çift lisansı bulunan Ece Kılıç Günay yıllardır özel gereksinimli bireyler ile çalışıyor. Şu anda görevine Rehberlik ve Araştırma Merkezi (RAM) bünyesinde devam eden Ece Kılıç Günay, özel eğitim alanındaki aksaklıkları akademik ve literatür paylaşımları ele aldığı @ecotogretmen Instagram hesabındaki videolarda doğru ve yerinde tespitleri ile bambaşka bir farkındalık sağlıyor.

Parin Yakupyan
ÖÇED Başkanı

Ece Kılıç Günay
Eğitimci

Kendisi ile yaptığımız canlı yayında RAM'da çocukların raporlanma sürecini ve özel eğitim alanının aksayan yönlerini ele aldık. Ailelerimizden gelen: "Özel gereksinimli çocuklar için RAM'da hangi testler uygulanıyor? Özel eğitim sınıfında diğer veliler çocuğunuzu istemiyorsa neler yapılabilir? Sınıf öğretmeni bu çocuk kaynaştırmaya uygun değil derse RAM'da nasıl bir yol izleniyor? Özel eğitim raporlarında grup eğitimi neye göre veriliyor? Rapor ileride çocuğun hayatını nasıl etkiliyor?" gibi pek çok soruya yanıt aradık.

<https://youtu.be/cGXGe4cCgFc>

AFETE HAZIRLIKTA ENGELLİLERİ UNUTMA

TMMOB Jeofizik Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi her yıl engelli vatandaşlarımızın toplumsal yaşamın yanında afet hazırlıklarında da unutulmaması gerektiği inancıyla geleneksel olarak uyguladığı "Afete Hazırlıkta Engellileri Unutma" Panelinin 06 Haziran 2023 Salı günü dokuzuncusunu gerçekleştirdi.

Panel 06 Haziran 2023 Salı günü Saat 19:00' da YouTube hesabı üzerinden canlı olarak yayınlandı.

Panel Özel Çocuklar Eğitim ve Dayanışma Derneği adına Eğitim Uzmanı Uzm. Deniz Yılmaz ÖÇED adına konuşmacı olarak katıldı.

Etkinlik TMMOB Jeofizik Mühendisleri Odası İstanbul Şube YouTube hesabından

Av. Cansu KORKMAZ

ÖZEL GEREKSİNİMLİ BİREYLERİN SOSYAL HAKLARI

Avukat Cansu KORKMAZ Yazdı: "Türkiye'de özel gereksinimli bireylerin sosyal hakları kapsamında; özel gereksinimli birey ve ailelerine evde bakım yardımı, engelli aylığı, muhtaç aylığı ve benzeri sosyal yardımlar ile ulaşım indirimleri, elektrik indirimi gibi indirimler mevcuttur. "

Belirtmek gerekir ki, tüm bu sosyal hakları düzenleyen mevzuat ya da yasal düzenlemelerde mevzuatın lafzı olarak "sosyal yardım", "ücret", "aylık" ve benzeri gibi terimler kullanılmıştır. Birleşmiş Milletler Engellilerin Haklarına Dair Sözleşme ("BM EHS") ve hak temelli yaklaşım üzerine de bir inceleme yapılacak bu yazımızda, öncelikle özel gereksinimli bireylere Türkiye'de sağlanan sosyal haklara kısaca değinerek, devamında BM EHS kapsamında ilgili sosyal yardımların nasıl düzenlenmesi gerektiği ve uygulamaya dair neler yapılması gerektiğini de açıklayacağız.

1. Engelli Aylığı

(2022 sayılı kanuna göre)

Engelli aylığı, 10/7/1976 ve 156422022 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun ve ilgili çıkarılan yönetmelik uyarınca ekonomik güçlük içinde bulunan 18 yaşından büyük engelli bireyler ile 18 yaşından küçük engelli yakını olan kişilere bağlanmaktadır.

Kanunda yaşlı aylığı da dahil olmak üzere beş çeşit aylık verilebileceği düzenlenmiş olsa da engellilik alanıyla ilgili olan üç tip aylık bağlanabilmektedir: %40-%69 arası engelli aylığı, %70 ve üzeri engelli aylığı ve engelli yakını aylığı.

Engelli yakını aylığı, aynı hanede ikamet etmek şartıyla fiilen bakımını gerçekleştirdiği, 18 yaşından küçük ve özel gereksinim düzeyi ÇÖZGER'e göre "Hafif Düzeyde ÖGV", "Orta Düzeyde ÖGV", "İleri Düzeyde ÖGV", "Çok İleri Düzeyde ÖGV", "Belirgin Özel Gereksinimi Vardır", "Özel Koşul Gereksinimi Vardır", ifadelerinden birini almış olan veya eski raporlara göre %40 ve üzeri engelli olan yakını bulunanlara verilmektedir. 18 yaşından küçük engelli yakını aylığı için bireyin anne veya babasının, eğer anne-baba boşanmış ise mahkeme tarafından kendisine velayet hakkı verilen ebeveyn başvurusunda bulunabilmektedir.

Yaş dışındaki başvuru koşullarında; engellinin çalışmaması veya emekli olmaması, nafaka bağlanmamış veya bağlanabilecek durumda olmaması, sosyal güvenlik kurumunun herhangi bir sigorta kolundan gelir ve aylık bağlanmamış olması ve engelli bireyin yaşadığı hane içinde kişi başına düşen gelirin muhtaçlık sınırının altında olması gerekmektedir.

2022 sayılı Kanun uyarınca yapılacak tüm başvurular ikamet edilen yerin Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'na başvuru formu doldurularak yapılmaktadır. Başvuru formuna ek olarak bağlanması talep edilen aylığa dair ÇÖZGER ya da Engelli Sağlık Kurulu raporu ile eğer engelli aylığı bağlanacak birey vesayet altındaysa sulh hukuk mahkemesinden alınan ilgili vesayet kararı da eklenmelidir.

Engellilik alanıyla ilgili olan üç tip aylık bağlanabilmektedir: %40-%69 arası engelli aylığı, %70 ve üzeri engelli aylığı ve engelli yakını aylığı.

Hane Gelir Durumu İncelemesinde

Dikkate Alınanlar

1. Tespit / beyan edilen aylık net maaş, ücret, nafaka, yevmiye ve diğer gelirlerin yıllık tutarının aylık ortalaması,
2. Hanenin ikamet ettiği konut haricinde diğer konutları için (takdir edilen / beyan edilen) rayiç bedelinin 240'ta biri ve (takdir edilen / beyan edilen) kira getirisinin toplamı,
3. İkamet edilen konut haricindeki konut için kira geliri elde edilmiyorsa veya kira geliri beyan edilmiyorsa konutun rayiç bedelinin 120'de biri,
4. Dükkânlar için rayiç bedelin 240'ta biri ve (takdir edilen / beyan edilen) kira getirisinin toplamı,
5. Dükkân için kira geliri elde edilmiyorsa veya kira geliri beyan edilmiyorsa dükkânın rayiç bedelinin 120'de biri,
6. Hanenin arazi, tarla ve benzeri için rayiç bedelin 240'ta biri ve (takdir edilen / beyan edilen) aylık (zirai/ticari/kira ve benzerleri) getirisinin toplamı,
7. Hanenin binek aracı için aracın kasko/rayiç bedelinin 120'de biri, ÖTV indirimini ile alınmış ise indirimli tutarının 120'de biri,
8. Hanenin ticari/ zirai amaçlı aracı için aracın kasko bedelinin 120'de biri, kasko bedelinin belirlenmemesi halinde ise rayiç bedelinin 120'de biri ile bu araçların (takdir / beyan edilen) aylık (zirai/ticari/kira ve benzerleri) getirisinin toplamı,
9. Hanenin büyük ve küçükbaş hayvanları için il/ilçe gıda tarım ve hayvancılık müdürlüklerinden temin edilen yıllık getiri miktarının aylık tutarı,
10. Hanenin tespit / beyan edilen banka mevduatları için aylık faiz getirisinin iki katı tutar,
11. Evde bakım ücretleri dâhil olmak üzere sürekli ve düzenli olarak alınan Şartlı Eğitim Yardımı (ŞEY), Şartlı Sağlık Yardımı (ŞSY), Eşi vefat etmiş Kadınlara Yönelik Yardım (EVEK), burs, harçlık gibi nakdî olarak verilmekte olan sosyal yardımların aylık ortalaması.

Hane Gelir Durumu İncelemesinde Dikkate Alınmayanlar

1. Yakacak yardımı, gıda paketi gibi aynî yardımlar,
2. Bireyin ikamet ettiği konut, (kira sözleşmesine binaen kullanılıyorsa kira gideri gelirlerden düşülmektedir)
3. Karşılığı belli bir süre sonra ödenmesi gereken tutarlar (öğrenim kredisi gibi),
4. Sürekli ve düzenli alınmayan nakdi yardımlar.

Engelli yakını aylığı, aynı hanede ikamet etmek şartıyla fiilen bakımını gerçekleştirdiği, 18 yaşından küçük ve özel gereksinim düzeyi ÇÖZGER'e göre;

- “Hafif Düzeyde ÖGV”,
 - “Orta Düzeyde ÖGV”,
 - “İleri Düzeyde ÖGV”,
 - “Çok İleri Düzeyde ÖGV”,
 - “Belirgin Özel Gereksinimi Vardır”,
 - “Özel Koşul Gereksinimi Vardır”,
- ifadelerinden birini almış olan veya eski raporlara göre %40 ve üzeri engelli olan yakını bulunanlara verilmektedir.*

2022 sayılı kanun uyarınca ödenen engelli aylıkları devir, temlik ve haczedilememektedir.

Başvuru üzerine sosyal hizmet uzmanları bireyin ikametine gelerek sosyal hizmet incelemesi ve muhtaçlık değerlendirmesi yapmaktadır.

2. Evde Bakım Yardımı

26.05.2023 tarih 32202 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren yeni Evde Bakım Yardımı Yönetmeliği uyarınca, ikametlerinin bulunduğu yerde engelli bireylerin bakımını evde üstlenen kişilere Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü tarafından ödenen ücrete evde bakım desteği denilmektedir. Evde bakım desteği, 2022 sayılı engelli aylığından farklı olarak engelli bireylerin kendisine değil, bakımını üstlenen akrabası, vasisi gibi üçüncü kişilere yapılan destektir.

Evde bakım desteği her ne ad altında olursa olsun her türlü gelirler toplamı esas alınmak suretiyle, hane içinde kişi başına düşen ortalama aylık gelir tutarı, asgarî ücretin aylık net tutarının 2/3’ünden daha az olan bakıma ihtiyacı olan engellileri ve bu engellilerin evde bakımı amacıyla yapılacak yardımlar kapsamında düzenlenmektedir.

Belirtmek gerekir ki, bakım ihtiyacı olan engelli bireyin ilgili bakım hizmetini akrabası ya da vasisi dışındaki ücret karşılığı olsun ya da olmasın üçüncü bir kişiden alması durumunda evde bakım desteği alamayacaktır. Bu kapsamda tam olarak evde bakım desteğini alabilecek kişiler, 18 yaşını doldurmuş üyeler dahil olmak üzere engelli bireyin eşi, çocukları ile çocuklarının eşleri, ana ve babası ile bunların ana ve babası, torunları ile torunlarının eşleri, torun çocukları, kardeşleri ile kardeşlerinin eşleri, kardeşlerinin çocukları ile kardeş çocuklarının eşleri, kardeş torunları, eşinin ana ve babası, eşinin kardeşleri, eşinin kardeşlerinin eşleri ile çocukları, amcaları ve amcalarının eşleri, amca çocukları ile bunların eşleri, halaları ile halalarının eşleri, hala çocukları ile bunların eşleri, dayıları ve dayılarının eşleri, dayı çocukları ile bunların eşleri, teyzeleri ve teyzelerinin eşleri, teyze çocukları ile bunların eşlerinden her biridir.

Evde bakım desteği başvuruları engelli birey ve bakım veren kişinin ikametgahının Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'ne yapılmaktadır. Başvuru formuna ek olarak sağlık raporu (Engelli Sağlık Kurulu raporu ya da ÇÖZGER) ile hanede yaşayan kişilerin gelir ve varlıklarına ilişkin yazılı beyanları, varsa beyanın içeriğine ilişkin belgeler ile sosyal hizmet incelemesine temel olması açısından hane içinde yaşayan bireylerin boşanma kararı, öğrenim durumu ve benzeri bilgi ve belgeler de talep edilebilmektedir. Bununla birlikte, başvuruya eklenecek belgeler arasında yeni yönetmelikte getirilen "Hanede yaşayan 18 yaşını tamamlamış olup akıl hastalığı veya akıl zayıflığı sebebiyle işlerini görememesi veya korunması ve bakımı için kendisine sürekli yardım gerekmesi veya başkalarının güvenliğini tehlikeye sokması nedenleriyle kısıtlanması gerekli evde bakım yardımından yararlanacak

Evde Bakım Desteği için Hane Gelir Değerlendirmesinde İncelenen Hususlar

1. Tespit veya beyan edilen aylık net maaş, ücret, nafaka, yevmiyenin aylık tutarları ile her ne ad altında olursa olsun elde edilen diğer gelirlerin yıllık tutarının aylık ortalaması,
2. Hanenin ikamet ettiği konut haricinde diğer konutları için takdir edilen veya beyan edilen rayiç bedelinin 240'ta biri ve takdir edilen veya beyan edilen aylık kira getirisinin toplamı,
3. İkamet edilen konut haricindeki konut için kira geliri elde edilmiyorsa veya kira geliri beyan edilmiyorsa konutun rayiç bedelinin 120'de biri,
4. Dükkânlar için takdir edilen veya beyan edilen rayiç bedelin 240'ta biri ve takdir edilen veya beyan edilen aylık kira getirisinin toplamı,
5. Dükkân için kira geliri elde edilmiyorsa veya kira geliri beyan edilmiyorsa dükkânın takdir edilen veya beyan edilen rayiç bedelinin 120'de biri,
6. Hanenin depo, arsa, arazi, tarla ve benzeri için rayiç bedelin 240'ta biri ve takdir edilen veya beyan edilen zirai/ticari/kira ve benzeri getirilerinin toplamı,
7. Hanenin binek aracı için aracın kasko veya rayiç bedelinin 120'de biri, (Vergi indirimlerinden faydalanılarak alınan ve engelli adına kayıtlı olan araçlar için vergiler indirilmiş tutarın 120'de biri)
8. Hanenin ticari/zirai amaçlı aracı için aracın kasko bedelinin 120'de biri, kasko bedelinin belirlenmemesi halinde ise rayiç bedelinin 120'de biri ile bu araçların takdir edilen veya beyan edilen aylık zirai, ticari, kira ve benzeri getirilerinin toplamı,
9. Hanenin büyük ve küçükbaş hayvanları için il/ilçe tarım ve orman müdürlüklerinden temin edilen yıllık getiri miktarının aylık tutarı,
10. Hanenin tespit veya beyan edilen banka mevduatı gibi menkul serveti için faiz oranına göre hesaplanacak aylık getirisinin iki katı tutarı,
11. Bakanlık tarafından ödenen düzenli ve düzensiz yardımlar, koruyucu aile ödemeleri, burs, harçlık gibi nakdî olarak verilmekte olan sosyal yardımların aylık ortalaması,
12. Yıllık tarımsal destek geliri tutarının aylık ortalaması,
13. Aynı hanede ikamet etmemesine rağmen nafaka yükümlüleri tarafından sağlanan destek tutarı,
14. Uzun vadeli sigorta kolları açısından zorunlu olarak sigortalı olmayı gerektirecek şekilde çalışanların gelirleri,
15. Diğer gelirlerin toplamının aylık ortalaması.

engelli birey için ilgili mahkemelerden alınacak vesayet altına alınması ve vasi atanması kararı veya tevzi formu." eklenmiş olup, bu hususu açıklamak gerekmektedir.

Yönetmeliğin 7/1(ç) bendinde bakım verilen engelli bireyin vesayet altına alınması zorunluluğu getirilmektedir ki, bu da Anayasa ile Türkiye'nin taraf olduğu Birleşmiş Milletler Engellilerin Haklarına Dair Sözleşme'ye aykırılık teşkil etmektedir. Evde bakım yardımının temel amacı, bakım ve öz bakımını gerçekleştiremeyecek düzeyde bağımlı olan engelli birey veya özel gereksinimli çocuğun bakımı konusunda sosyal devlet ilkesinin bir gerekliliği olarak devletin bakım veren kişiye verdiği destektir. Bu destek, bireyi bir bakımevine zorunlu bırakmadan, kendi yaşam alanı içerisinde, akrabası ya da yakınları tarafından toplumsal hayata katılımının da sağlanarak bakım ve öz bakımının yapılmasını karşılamak üzere devlet tarafın verilmekte olup, bu desteğin bir ön koşulu olarak kişinin vesayet altına alınarak kısıtlanmasının zorunlu tutulması temel hak ve özgürlüklere aykırıdır.

Evde bakım desteği için evde bakım verilecek engelli bireyin engellilik sınıflandırmasına göre tam bağımlı; çocuklar için, "Çok ileri düzeyde ÖGV", "Belirgin ÖGV" ve "Özel koşul gereksinimi var (ÖKGV) ibareli raporu bulunmalıdır. Yine önemle belirtmek gerekir ki, **sağlık raporlarının süre bakımından geçerli olması evde bakım desteğinin ödenmesi için ön koşuldur.** Bununla birlikte, rapor süresinin bitiminden itibaren 6 ay içinde alınan sağlık raporunun belirlenen koşulları sağlaması ve gelir kriterinin de uygun olması durumunda yardım durdurulduğu tarihten itibaren devam ettirilerek, hak edilen tutarlar takip eden ilk ödeme döneminden itibaren ödenmektedir. Ancak, yeni alınan sağlık

raporunun tam bağımlı ya da ÇÖZGER kapsamında Çok ileri düzeyde ÖGV", "Belirgin ÖGV" ve "Özel koşul gereksinimi var (ÖKGV)" olmaması halinde yardım sağlık raporu süresinin dolduğu tarih itibarıyla sonlandırılmakta ve varsa ödenmiş olan evde bakım desteği faiziyle birlikte talep edilmektedir.

Evde bakım desteği devir, temlik ve haczedilememektedir.

Evde bakım desteği, engelli bireyin özel bakım merkezi veya bakım ve rehabilitasyon merkezine sürekli olarak yerleştirilmesi durumunda kesilmektedir. Bununla birlikte, engelli bireyin/bakım verenin vefatı veya hane içinde kişi başına düşen ortalama aylık gelir tutarının asgari ücretin aylık net tutarının 2/3 ünden fazla olarak değişmesi ya da engelli bireyin/bakım veren kişinin tutuklu veya hükümlü olarak ceza infaz kurumunda kalması veya bakım verenin, yükümlülüğünü yerine getirmediğinin tespiti ve bakım veren kişinin engelli birey ile bakım raporunda belirtilmesine rağmen, fiilen aynı hanede ikamet etmediğinin tespit edilmesi halinde kesilmektedir.

Yeni alınan sağlık raporunun tam bağımlı ya da ÇÖZGER kapsamında Çok ileri düzeyde ÖGV", "Belirgin ÖGV" ve "Özel koşul gereksinimi var (ÖKGV)" olmaması halinde yardım sağlık raporu süresinin dolduğu tarih itibarıyla sonlandırılmakta ve varsa ödenmiş olan evde bakım desteği faiziyle birlikte talep edilmektedir.

3. Motorlu Taşıt Alımında Sunulan Hizmet ve Muafiyetler

Erişkinler için Engelli Sağlık Kurulu raporlarında engellilik oranı %90 veya üzerinde olan engelli bireyler ile ÇÖZGER'de "Özel Koşul Gereksinimi Vardır (ÖKGV)" ibaresi bulunan 18 yaş altı özel gereksinimli çocuklar adına alınan araçlar özel taşıt vergisi (ÖTV) istisnasından yararlanabilirler.

ÖTV istisnasıyla alınan araçlar yurtdışından ÖTV muafiyetiyle ithal edilmiş ise araç sahibi engelli bireyin eşi, yasal temsilcisi (vasi veya yasal danışman) ile üçüncü dereceye kadar kan ve sıhri hısımlarından bir sürücü veya noterce düzenlenmiş iş akdine bağlı olarak istihdam edilen bir sürücü tarafından kullanılması gerekmekte iken ÖTV istisnasıyla yurt içinden alınan araçlarda bu kısıtlama bulunmamaktadır.

Yine aynı şekilde, Erişkinler için Engelli Sağlık Kurulu raporlarında engellilik oranı %90 veya üzerinde olan engelli bireyler ile ÇÖZGER'de "Özel Koşul Gereksinimi Vardır (ÖKGV)" ibaresi bulunan 18 yaş altı özel gereksinimli çocuklar adına alınan araçlar motorlu taşıt vergisi (MTV) vergisinden istisna edilmiştir.

Bununla birlikte ÖTV istisnasıyla engelli bi-

Erişkinler için Engelli Sağlık Kurulu raporlarında engellilik oranı %90 veya üzerinde olan engelli bireyler ile ÇÖZGER'de "Özel Koşul Gereksinimi Vardır (ÖKGV)" ibaresi bulunan 18 yaş altı özel gereksinimli çocuklar adına alınan araçlar motorlu taşıt vergisi (MTV) vergisinden istisna edilmiştir.

rey ya da özel gereksinimli çocuk adına alınan aracın, bireyin vefatı sonrasında ne olacağından da bahsetmek gerekir.

ÖTV istisnasıyla alınan aracın veraset yoluyla intikaline bağlı olarak müştereken bütün mirasçılar adına kayıt ve tescil edilmesi halinde, bu intikal işlemi nedeniyle ÖTV tahakkuk ettirilmemektedir. Ancak, muristen (vefat eden engelli birey ya da özel gereksinimli çocuk) mirasçılara sadece bir aracın intikal etmiş olması, başka bir mal ve/veya hakkın intikal etmemiş olması halinde, ilgili aracın miras hisselerinin tek bir mirasçıya devredilmesi, devralan mirasçı açısından veraset yoluyla intikal olarak değerlendirilmemekte ve ÖTV tahakkuk ettirilmektedir.

Muristen mirasçılara intikal etmiş olan terekede (miras malı) söz konusu aracın yanı sıra başkaca mal ve/veya hakkın da bulunması halinde ise diğer mirasçıların, araç üzerindeki mülkiyet hakkından ivazsız (şartsız) olarak feragatini gösteren belgenin ibrazı şartıyla istisnadan yararlanılmış olan aracın lehine feragat edilen mirasçıya intikali, veraset yoluyla intikal olarak değerlendirilmekte ve ÖTV tahakkuk ettirilmemektedir. Ancak feragat edilecek ise terekede yer alan diğer mal ve/veya hakların değerinin aracın esas değeri ile orantılı olması gerekmektedir.

AZ GÖREN BİR MUCİZENİN ANNESİ ANLATIYOR

Nazire KOÇ:

"Aslında kızımızı müziğe yönlendirmedik, o bize müzik yapmak istediğini gösterdi."

Sizi tanıyabilir miyiz?

Ben Nazire Koç 1982 Afyonkarahisar doğumluyum evliyim, ev hanımıyım. 18 yaşında az gören bir mucizenin annesiyim. Ali Çetinkaya Kız Teknik ve Meslek Lisesi hazır giyim mezunuyum. Mezun olduktan sonra 2 yıl çalışma hayatım oldu. Evlendikten sonra eşimin görevi sebebiyle Mardin Nusaybin Edirne Keşan ve Uzunköprü'de yaşadık yaklaşık 13 yıldır da Ankara'da yaşıyorum.

Kızınızın görmediğini ilk öğrendiğinizde neler hissettiniz?

40 günlük iken Şevval'in görmediğini öğrendik. Sağlıklı bir hamilelik geçirmiştik. Her şey normal görünüyordu ama bir terslik olduğunu hissetmiştim. Kızım emerken be-

nimle hiç göz teması kurmuyordu. Çocuk doktorumuz muayenesi sonucunda bizi göz doktoruna yönlendirdi. Doktor görme sinirlerinin anne karnında gelişmediğini ancak ışık algısının var olduğunu söylemişti. Tıbben optik atrofi+nistagmus teşhisi konuldu ve tedavisini olmadığı söylendi.

Öğrendikten sonra nasıl bir yol izlediniz?

O gün kendimi çok çaresiz hissetmiştim. Rahatsızlığının tedavisinin olmadığını öğrenmiştik tek tedavi eğitimde ve biz de hemen eğitimlere başladık var olan ışık algısını geliştirmek için ışıklı renkli sesli oyuncaklar aldık el feneri ile karanlıkta ışık takibi yaptırarak göz egzersizlerine başlamıştık. Görme Engelli mi denilmesini tercih ediyor-

sunuz? Yoksa farklı bir ifade mi? Kızımın az görmesi olduğu için görme engelli ifadesinden çok az gören ifadesinin kullanılmasını tercih ediyoruz.

Kızınızın durumundaki gençlerin karşılaştıkları zorluklar neler oluyor? Bir anne olarak kızınıza akranları ile eşit imkanlar sunarken en çok hangi noktalarda zorlanıyorsunuz?

Az önce de bahsettiğim gibi Şevval az gören olduğu için ne total görme engelli ne de normal gelişim gösteren bireylere sunulan imkanlardan yararlanabildi.

Bunu en çok eğitim hayatında hissettik Total görme engelliler brail kitaplardan normal gelişim gösteren öğrenciler gören yazılı kaynaklardan yararlanırken bizim her zaman büyük puntolu kitaplara veya normal kitapların yanında yazıları büyütmemiz için yardımcı materyallere ihtiyacımız oldu. Büyüteç, telefon, tablet kamerası gibi şeyler kullandık. Örneğin ilkokulda kalın çizgili özel defterler ve büyük puntolu kitaplar bastırdık. Ortaokul ve lisede teknolojiden yararlandık.

Bir anne olarak en çok zorlandığım nokta eğitim hayatında oldu. Eğitim çağı başladığında ilk olarak okula kabul edilmemekle başlayan hikayemiz eğitim hayatında görmezden gelme akran zorbalığı gibi zor zamanlar geçirmemize neden oldu.

Şevval'e akranları ile birlikte hiçbir zaman eşit imkanlar sunulmadı. Öğrencilere bir görev dağılımı yapıldığında Şevval hep yok sayıldı. Yapabileceği görevler bile yapamaz, göremez, gidemez düşüncesi ile verilmedi. Bu nedenle Şevval'in okulda var olabilmesi fark edilebilmesi için öğretmenleriyle sürekli iletişim halindeydim hatta bu sebeple eğitim hayatı boyunca okul aile birliğinde görev alarak her zaman okulda kızımın yanında oldum.

Bildiğim kadarıyla kızınız güzel sanatlar lisesinde okuyor. Okula gider gelirken ya da okuldaki bağımsız yaşamında herhangi bir güçlükle karşılaşılıyor mu?

Evet, Şevval bu yıl AGSL (Ankara Güzel Sanatlar Lisesi) müzik bölümünden mezunu oldu. Evimizin okula uzak olması ve gidış geliş saatlerinde trafiğin yoğunluğu sebebiyle kızımı okula ben götürüp getirdim.

“Doktora götürdünüz mü? Vah, tühhh, yazıkkkk...”
Acıma duygusu ile söylenen sözler... Lütfen yapmayın! Bu şekilde davranmayın! Farklılıklara saygı gösterin ve çocuklarımızı ayırtırmayın. Bizler zaten anne baba olarak evlatlarımız için en iyi en güzel olanı yapmaya çalışıyoruz.

Okulun ilk günlerinde merdivenlerin sınıfların tuvaletlerin ve diğer şeylerin yerlerini öğrendi. İlerleyen zamanlarda okula alıştı ve bağımsız hareket etmekte zorluk yaşamadı hatta bir gün okul çıkışı arkadaşları ile birlikte toplu taşıma kullanarak kendi başına eve geldi.

Güzel sanatlar demişken... Kızınız Şevval çok başarılı bir müzisyen! Onu müziğe nasıl yönlendirdiniz?

Şevval 2-3 yaşlarındayken eline tarağı alıp şarkı söylerdi daha da sonra oyuncak davul ve gitar ile ritim tutmaya başladı. İlkokul çağında bir org aldık. Onunla kendi halinde müzik yapardı. Biz hala Şevval'in müziğe olan yeteneğini fark etmemiştik. Aslında biz onu müziğe yönlendirmedik, o bize müzik yapmak istediğini gösterdi. Müziğe gerçek anlamda başladığı enstrüman gitar oldu. 6 sınıftayken gitar çalmak istediğini söylemesinin ardından gitar kursuna başladı. Güzel sanatlar lisesine hazırlanırken piyano eğitimine başlamış oldu. Ankara Güzel Sanatlar Lisesi'ne girmesiyle müzik hayatına kanun ve bağlama ile devam etti.

Şevval yakın zamanda Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası ile bir konser verdi değil mi?

Evet... Öncelikle orkestranızdan bahsetmek isterim. Bizim orkestra ekibimiz MGÜ tarafından çoğunluğu otizmli ve görme

engelli (az gören) müzisyen gençlerimizin bir araya getirilmesiyle oluşturuldu. Gençlerimizin her biri farklı enstrümanlar çalıyor veya vokallik yapıyor. Ekim 2022'den beri çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Bu çalışmalar sonucu her eğitim dönemi sonunda konserlerimiz oluyor. Uluslararası Engelsiz Müzik Festivali'nin birincisi MGÜ (Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi) tarafından Ankara'da düzenlendi. Bu festivalin kapanış konseri CSO Ada Ankara salonunda gerçekleşti. Konserde sözü ve bestesi kızıma ait olan Vazgeçmem adlı eseri de seslendirildi. Şevval'in en büyük hayallerinden biri kendi bestelerinden birini orkestra eşliğinde seslendirebilmektir. Sahnede kızımı görmek hayallerini gerçekleştirmesini izlemek o kadar güzeldi ki gurur duydum.

Bundan on yedi yıl önce, bebeğinizi ilk kucağınıza aldığınız ana dönsek... O zamanki kendinize ne söylemek isterdiniz?

Kızımın görme engelli olduğunu öğrendiğimde kendimi suçladım. Geçmişteki kendime suçlamalarımın haksız olduğunu söyledim.

Çocuğunun görme engelli olduğunu yeni öğrenen annelere buradan ne söylemek istersiniz?

Öncelikle asla kendilerini suçlamasınlar.

Bu durumu bir an önce kabullenip çocuğun eğitimine odaklansınlar. Kabullenmenin zor bir süreç olduğunu biliyorum. Eğitimlere geç başladığımızda belki de var olan bir ışığın yok olmasına sebep olabiliriz. Tünelin sonundaki ışığı görmek emek ve sabır ister. Çocuğunuzun yapamadıklarına değil yapabildiklerine odaklanın. Okuması yazması yürümesi biraz geç olur ama güzel olur bunu hiçbir zaman unutmayın. Kendinize iyi bakın sağlığınıza dikkat edin çünkü çocuğunuzun size ihtiyacı var Hayal kurmaktan ve çocuğunuza inanmaktan asla vazgeçmeyin.

Son olarak... Görme engellilere karşı toplumda sizi rahatsız eden "lütfen bu şekilde davranmayın" diyeceğiniz neler var?

Aslında toplumda birçok rahatsız edici özellik var. Görme engellilere ihtiyaçları sorulmadan yardım edilmesi, görme engelli bir bireye sorulacak sorunun sanki o yokmuşçasına yanındaki kişilere sorulması, araçların özensizce kaldırımlardaki sarı şeritlerin üzerine park etmesi, engelli bireye gözünü ayırmadan bakılması... "Hiç mi görmüyor? Aslında toplumda birçok rahatsız edici özellik var görme engellilere ihtiyaçları sorulmadan yardım edilmesi, görme engelli bir bireye sorulacak sorunun sanki o yokmuşçasına yanındaki kişilere sorulması, araçların özensizce kaldırımlardaki sarı şeritlerin üzerine park etmesi, engelli bireye gözünü ayırmadan bakılması, Hiç mi görmüyor, Doktora götürdünüz mü? Vah tühhh yazıkkkk" gibi acıma duygusu ile söylenen sözler.

Lütfen yapmayın! Bu şekilde davranmayın! Farklılıklara saygı gösterin ve çocuklarımızı ayırtmayın. Bizler zaten anne baba olarak evlatlarımız için en iyi en güzel olanı yapmaya çalışıyoruz.

PROJE KIRMIZI

Proje:Kırmızı

Otizmin rengi yakın zamana kadar "mavi" idi ama daha sonra otizmliler inisiyatifleri "kırmızı"yı tercih ettiğini belirtti. Bunun en önemli nedenlerden biri görünür olmayı istemeleriydi. ÖÇED ve İFSAK da Proje "KIRMIZI" diyerek, otizmi ve otizmlilerin sorunlarını daha görünür kılmayı ve onların yanında olmayı hedefliyor.

Sergi

2-7 Mayıs tarihlerinde Müze Gazhane'de ziyaretçiler ile buluşan "Proje: Kırmızı" sergisini C binasında gezildi. Gönüllülerimiz sergiye gezenlere otizm hakkında bilgi verdi ve projenin amacını aktardı.

Kırmızının farklı kültürlerde karşılığının dışında bir diğer özelliği rengi olması. Bu çerçevede, İFSAK çatısı altındaki fotoğraf sanatçıları "kırmızı"dan hareketle ürettiği fotoğraflarla bir sosyal sorumluluk projesine imza attı. Danışmanlığını Mehtap Canver Ercan'ın yaptığı proje ile otizm farkındalığına dikkat çekmenin yanı sıra ile ÖÇED'in çalışmaları da desteklendi.

GÖLGE ÖĞRETMENLİK BAKICILIK KAVRAMIYLA KARIŞTIRILYOR

İstanbul Üniversitesi Çocuk Gelişimi bölümünden mezun olan Aslıhan ÇAĞAN, daha sonra gölge öğretmenlik eğitimi almış ve kolaylaştırıcı kişi olarak çalışmaya başlamış. Hala aktif olarak gölge öğretmenlik yapan ÇAĞAN ile deneyimlerini konuştuk.

Gölge öğretmenliğe ne zaman başladınız?

3 yıldır bu işi yapıyorum.

Gölge öğretmen olmadan önce otizm hakkında ne biliyordunuz?

Otizmlili bireylerin sosyal etkileşim ve iletişimde sorunlar yaşadığını, göz temaslarının zayıf olduğunu, eline aldıkları nesnelere döndürdüklerini, dönen eşyalara ve elektronik aletlere aşırı ilgi gösterdiklerini, sallanma, dönme ve el çırpma gibi tekrarlayan hareketlerinin olduğunu, ışığa ve sese karşı

hassasiyet geliştirdiklerini biliyordum. Fakat gölge öğretmen olduktan sonra otizmle ilgili bildiğim şeylerin genel geçer bilgiler olduğunu fark ettim.

Otizmlili bireyler kendi rutinlerine sıkı sıkı bağlıdırlar. En ufak bir değişiklikten rahatsızlık duyarlar. Örneğin artık ayağına küçük gel ayakkabısını yeni bir ayakkabı ile değiştirmek ve alışmasını sağlamak için günlerce beklemeniz gerekebilir. İşte böyle zamanlarda gelişen problem davranışla nasıl başa çıkılır ya da regülasyonu bozulmuş otizmlili bir çocuk tekrar regülasyonunu sağlayana kadar

ben ne yapabilirim, ona nasıl davranmalıyım bilmiyordum.

Gölge öğretmen olarak neler yapıyorsunuz?

Öğrencimin bağımsız olarak eğitim sürecine adapte olmasına katkı sağlamaya çalışıyorum.

Gün içinde Özel Eğitim, Ergoterapi, DKT (Dil Konuşma Terapisi) olmak üzere üç derse giriyoruz.

Öğrencim derslere katılım sağlarken, ben de onu ve öğretmenlerini dikkatle izliyorum. Hiçbir şeyi kaçırmamam gerekiyor ki yaptığımız tekrarlarla öğrendiği her bilgiyi pekiştirebilelim. Özel eğitimden sonra kaynaştırma öğrencisi olarak kreşe gidiyoruz. Orada öğrencimin akranlarıyla iletişime geçmesini kolaylaştırıyorum, sözel ve fiziksel ipuçlarıyla onu destekliyorum.

Öğrencinizin tanısı nedir, kaçınıcı sınıfta?

Öğrencim otizm tanılı. Özel eğitim alıyor ve kaynaştırma öğrencisi olarak kreşe gidiyor.

Sınıfa uyum sağlama süreci nasıl oldu?

İlk hafta çok zorlayıcıydı. Sınıfa girer girmez masanın üzerine çıkmak istiyor, eline aldığı oyuncak ya da kitapları dizmeye çalışıyor, sürekli koşturuyor ve zıplıyordu. Çocuklar onun çıkardığı vokal sesleri anlamlandırmaya çalışıyor; el çırpma, el sallama, kendi etrafında dönme gibi amaçsız tekrarlayan stereotipik hareketlerinden çekiniyorlardı.

Zamanla iyi yol kat ettiğimize inanıyorum. Artık öğrencim sınıfa sakince giriyor. Komut alıyor ve çok fazla problem davranış geliştirmiyor.

Okul yönetimi ve sınıf öğretmeni çalışmalarınızı nasıl destekliyor?

Genellikle sınıf öğretmenlerinin büyük çoğunluğu özel gereksinimli çocukların eğitim gereksinimlerini karşılamaya yönelik etkin rol almak istemiyorlar. Okulla uyum sürecinde ailelerin karşılaştığı en önemli sorun, okula uyum değil okula kabul edilip edilmemesi.

Sanırım biz bu konuda şanslı azınlıktayız. Sınıf öğretmenimiz ve okul yönetimi bize ye-

Otizimli bireyler kendi rutinlerine sıkı sıkı bağlıdırlar. En ufak bir değişiklikten rahatsızlık duyarlar. Örneğin artık ayağına küçük gelen ayakkabısını yeni bir ayakkabı ile değiştirmek ve alışmasını sağlamak için günlerce beklemeniz gerekebilir.

terli desteği fazlasıyla sağladılar. Onun diğer öğrencilerle eşit imkanlara sahip olması için bizi severek destekliyorlar.

Sınıftaki diğer öğrenciler otizmlili bir çocuğun sınıfta olmasından nasıl etkilendiler?

Dönem dönem öğrencimin vokal sesleri çok artıyor. Okula tam da böyle bir zamanda başladık. İlk günlerde anlamsız gözlerle bakıyorlar, çıkardığı seslerin nedenini soruyorlar, niye konuşmadığını merak ediyorlardı. İlk birkaç hafta onun özel bir çocuk olduğunu, onların yardımına ihtiyaç duyduğumu, biraz yavaş öğrendiğini fakat bana yardım edersen hep birlikte başaracağımızı anlattım. Bu geçiş süreci korktuğum gibi olmadı.

Her gün sınıfa girerken biz geldik, arkadaşınız sizleri çok özledi, sizleri görmek için heyecanlandı diyerek öğrencimin diğer öğ-

Gölge öğretmen çocuğun temel ihtiyaçlarını karşılasın diye onun işini kolaylaştıran, yemeğini yediren, giydiren, ona bakım veren, okula götürüp onu ders sonuna kadar bekleyen kişi değildir. Tersine bu saydıklarımı bağımsız yapabilsin diye onu destekleyen kişidir.

rencilerle olan arasındaki bağı kuvvetlendirmeye çalıştım. Bu çabanın da kısa sürede karışlığını aldığımı inanıyorum. Öğrencimin dikkat süresi çok kısa ve arkadaşları da bu durumun farkındalar. Oyunlarda onu oyunun içinde tutmak için motive edici sözlerle destekliyorlar. Bu değişime şahit olmak beni son derece mutlu ediyor.

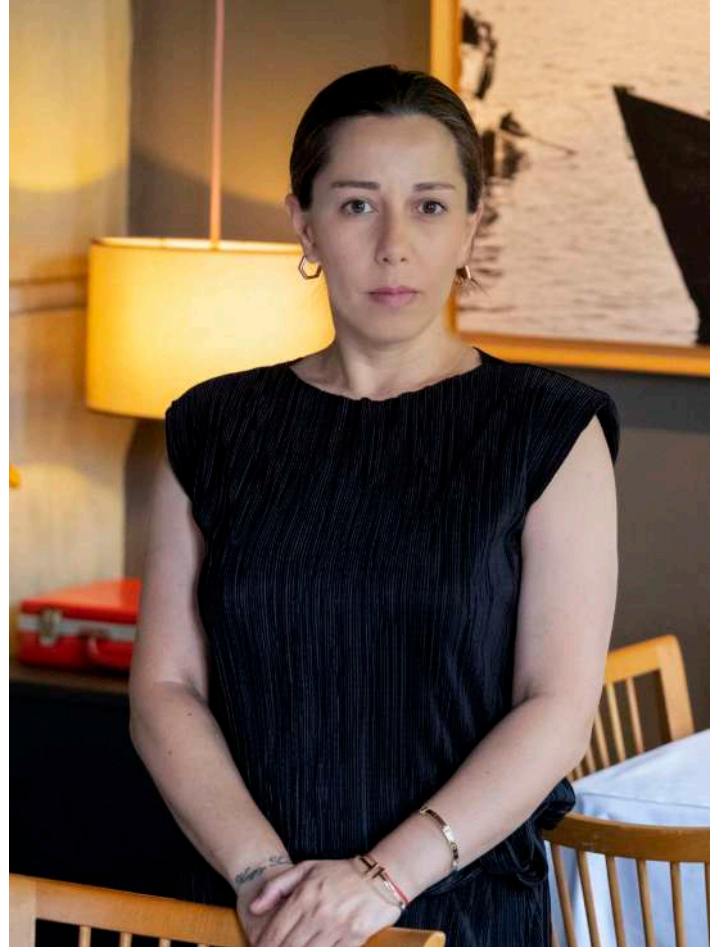
Gölge öğretmen ya da kolaylaştırıcı kişi olmak isteyenlere tavsiyeleriniz var mı?

Kolaylaştırıcı kişi ilk önceliğinin aile çocuk ve okul üçgeninde aracı kişi olduğunu bilmeli, çocuğu çok iyi tanıyıp gözlemlemelidir. Bu yüzden okula başlamadan bir veya iki hafta mutlaka çocukla vakit geçirmelidir. Özellikle kriz anlarındaki kontrol çocuğu çok iyi tanımaktan geçer. Ne sever? Nelerden hoşlanır? Nelere karşı hassasiyeti var? Hangi terapi ya da eğitimleri alıyor? Bu soruların cevaplarının hepsine hakim olması gerekir.

Kolaylaştırıcı kişi öğrencisinin girdiği her dersi dikkatle izlemeli ki ders tekrarı sırasında uygulamada yanlışlık yapma olasılığı azalsın. Aynı zamanda çocuğun temas ettiği kim varsa; anne, baba, öğretmen, psikolog hatta varsa bakıcısı temas etmelidir.

Gölge öğretmen kim değildir? En çok hangi konuda yanılıyorlar?

Gölge öğretmen çocuğun temel ihtiyaçlarını karşılasın diye onun işini kolaylaştıran, yemeğini yediren, giydiren, ona bakım veren, okula götürüp onu ders sonuna kadar bekleyen kişi değildir. Tersine bu saydıklarımı bağımsız yapabilsin diye onu destekleyen kişidir. Gölge öğretmenler özel ihtiyaca sahip olan öğrencilere birebir eğitimlik yapan öğretmenlerdir. Aile, okul, çocuk üçgeninde

aracı kişidir. Ülkemizde ne yazık ki gölge öğretmenlik, gölge abla-abi ve bakıcı kavramlarıyla karıştırılıyor.

Gölge öğretmen özel gereksinim nitelikleri taşıyan çocuklara eğitim hayatı boyunca rehberlik eden, çocuğun bağımsız olarak eğitim sürecine adapte olmasına katkı sağlayan kişilerdir.

Bu işi yapmanın sizi en mutlu eden yanı nedir?

Sanırım beni en çok mutlu eden tarafı öğretmen olmak kadar, öğrencim benim öğrettiklerime olumlu geri dönüşler vermesi. O öğrenip geliştikçe, değiştikçe inanılmaz bir tatmin duygusu hissediyorum. Onu ilk tanıdığımda 'evet' ve 'hayır'ı amacına uygun kullanamıyordu. Öğreneğın "Su ister misin?" diyordum, "Evet" diyor suyu içiyor ve ağlamaya başlıyordu. Aslında o 'evet' onun için 'hayır' demektir. Artık bu ve benzeri ufak gibi görünen ama aslında öğrencimin gündelik yaşamını olumsuz etkileyen problemleri aştık. Onun öğrenme sürecinde yanında olmak, desteklemek ve faydalı olabildiğimi görmek benim için çok kıymetli.

ÇOCUKLARIMIZI GERÇEK DÜNYAYA HAZIRLARKEN...

Nicky Nükte ALTİKULAÇ
MS, BCBA, EI (ABA Uzmanı)
Davranış Terapisi Uzmanı

Hayattaki başarımız okulda öğrendiklerimizden çok önümüze çıkan engelleri aşabilme, hayal kırıklıklarını tolere edebilme becerimizle orantılı değil mi?

Gerek aileler, gerek eğitimciler olarak hepimizin ortak ve nihai amacı çocuklarımızı kapının dışındaki gerçek hayata hazırlamak, öyle değil mi?

Aklımız erdiğince, aklımıza geldiği kadar, kendi bildiğimizce çocuğumuza o, gerçek dediğimiz hayatta gerekli olacak tüm becerileri; akademik beceriler, özbakım becerileri, iletişim becerileri, sosyal beceriler öğretmeye çalışıyoruz. Bu sırada bazen gözümüzden kaçan ama bana göre çocuğumuza en çok gerekecek "tolere etme" becerisini öğretmeyi unutabiliyoruz.

Bu beceri benim için niye mi çok önemli, çünkü gerçek hayat dediğimiz yerde hayal kırıklıkları, tahammül edilmesi zor insanlar ve ortamlar, başarısızlıklar, imkansızlıklar da

olacak. Çocuklarımız hayata her ne kadar akademik ya da özbakım becerileri açısından hazır olsa da, bu negatif deneyimleri tolere etme becerileri yeterli değilse her önlerine çıkan engelle birlikte mutsuz olacaklar. En kötüsü de denemekten vazgeçecekler.

Bizler için de aynı değil mi gerçek hayat? Hayattaki başarımız okulda öğrendiklerimizden çok önümüze çıkan engelleri aşabilme, hayal kırıklıklarını tolere edebilme becerimizle orantılı değil mi? O yüzden çocuklarımıza hala bizim kanatlarımız altındayken, önceden planlanmış senaryolarla, yapılandırılmış ortamlarda, tolerans limitlerini aşmadan, aşamalı olarak bu becerileri kazandırmayı ihmal etmemeliyiz diye düşünüyorum.

OTİZME GÖNÜL VERENLER...

Yıllardır gönüllülük esasını ile bizi destekleyen, her özel günümüzde çocuklarımızın yüzlerini gülümsetmek onlara ve unutulmaz anılar bırakmak için yanımızda olan en büyük destekçilerimizden olan gönüllülerimiz ile

Sera Yöndem

SERA YÖNDEM

Hangi işle uğraşıyorsunuz?

Ben okul öncesi öğretmeniyim, İstanbul Aydın Üniversitesinde de öğretim görevlisiyim. Aynı zamanda LEGO Education Akademi eğitmeniyim. LEGO markasının altında iki alt başlık var; bir tanesi oyuncak yani perakende LEGO, diğeri de LEGO'nun eğitim tarafı yani LEGO Education. Benim uzmanlık alanım LEGO Education materyalleri ile çalışmak ve çocukların gelişiminde oyun yoluyla öğrenmenin önemini ortaya koyan, vurgulayan içerikler geliştirmek.

Bizden önce özel gereksinimli bir çocuk ile yolunuz kesişmiş miydi hiç?

Özel gereksinimli çocuklarla yolum ilk kez üniversite yıllarında kesişti. Otizmlili bir öğrencim vardı. Fakat o öğrencimin otizmlili olduğunu bilmeden sadece bir üniversite öğrencisi olarak, kendimi

geliştirmek adına özel ders verme eğilimine girmiştim. O süreçte aile ile gidip tanıştığımda öğrencimin özel eğitim gereksinimli bir çocuk olduğunu öğrendim. Aslında bu konuda donanımlı değildim. Fakat süreç içerisinde ailenin katkısı ve benim kendimi geliştirme motivasyonuyla farklı eğitimlere ve seminerlere katıldım. Süreç içerisinde kendimi geliştirerek öğrencimin evine haftada beş gün giderek kendisiyle bireysel çalışmalar yaptım. Özel eğitim gereksinimi olan çocuklarla ilk temasım bu şekilde oldu.

Ben de yaklaşımınızda onu fark ediyorum. Nasıl yaklaşacağınızı çok iyi biliyorsunuz... LEGO materyallerini iletişim aracı olarak kullandığınızı gördüm...

Nasıl ki çocuklara yaklaşmanın bir pedagojisi varsa, LEGO'nun da bir pedagojisi var. Bu iki başlık bir araya gelince güzel bir karışım çıkıyor ortaya; herşey oyunun içinde doğal bir şekilde ve kendiliğinden gerçekleşiyor. Sadece bir iletişim aracı olarak da değil; çocukların bütünsel gelişim süreçlerini yani çocuğun sosyal, duygusal, bilişsel ve psikomotor becerilerini bu materyalleri kullanarak destekleyebilmek mümkün.

Bazen gönüllüler çocuklara acıyarak gelebiliyor. Biz bu tutumu oldukça sakıncalı buluyoruz. Oysa sizin çocuklarımız ile zaman geçirirken çok eğlendiğinizi görüyoruz. Gönüllü olarak eğlenmek mümkün mü?

Ben çocuklardan çok öğrenen ve onlardan öğrenmeye de çok gönüllü biriyim. Bana göre tek taraflı insanın kendini besleyerek ilerleyebileceği bir süreç değil bu. Her zaman sahada yani işin mutfak kısmında olmayı çok önemsiyorum. Burada onlarla birlikte anda ve akışta olmak bana çok haz veriyor. Akıştaysak keyif almamak mümkün mü?

LEGO ile neler yapılabilir? Aileler bu konuda nasıl çalışabilir? Ailelerimize birkaç tüyo verebilir misiniz?

Öncelikle, LEGO materyalleri çocuklarla bağ kurmamızda ya da varolan bağımızı güçlendirmede anahtar bir role sahip. Öğretmen çocuk ilişkisinde de, ebeveyn çocuk ilişkisinde de. Çocuğa bir şey öğretme kaygısı taşımadan onların ritmine uyum sağlamak, onların ritminde ilerleyebilmeyi önemsiyorum. Ve elbette yetişkin olarak kendimizi de o akışa bırakmak... Önemli olan birlikte geçirdiğimiz oyun saatinin süresi değil, niteliği. Bir de çocuğumuzun oyun sürecinde tasarladığı modeli sunmasına rehberlik etmek, bu tasarımların üzerinde birlikte beyin fırtınası yapmak, kimi zaman yeni bir problem durumu ortaya atarak varolanı geliştirmeye devam etmek de çok kıymetli.

Alen Ohannesyan

Siz yıllardır bize destek veren isimlerden birisiniz. Sizin özel gereksinimli çocuklar ile çalışmanızın nedeni neydi? Ailenizde biri var mıydı?

Ailemde özel gereksinimli biri yoktu. Benim kendi çocuğum da yok ama çocukları, yeğenlerimi çok severim. Böyle bir çalışma yapma fikrini ilk kez lösemili çocuklar için düşünmüştüm. 2000'li yılların başında lösemili çocukların tedavi edildiği hastanede benim de bir tedavi sürecim olmuştu. Fakat oradaki hemşirenin dediği bir şey beni çok etkilediği için yapamadım. "Bu hafta bazı çocuklarımız burada ama bir hafta sonra geldiğinizde ne yazık ki bazıları burada olamayabilir. Buna hazır mısınız?" Tabii orada hemşireler çok tecrübeli ve kimin neden nasıl etkilenebileceğini de biliyorlar.

Yine de çocuklar ile bir şey yapma fikri hep aklımdaydı. Sonra çocukları güldürmek ve güzel vakit geçirmeleri için Noel Baba olarak bazı okullara ve özel eğitim kurumlarına ziyaretlerim oldu. Çocukları güldürmek beni çok mutlu ediyor. Hep şunu diyorum, "Bir çocuğu güldürmek aslında bütün çocukları güldürmektir." Çünkü bir çocuğa gülmeyi alıştırmak çok önemli. Gülümsemenin o çocuktan bütün çocuklara yayılabileceğine inanıyorum.

Sizin bu işlere başlamadan önce de bambaşka bir yaşamınız vardı diye biliyorum...

Geçirdiğim rahatsızlıktan sonra ben de değişmiştim. Daha fazla kendimi dinlemeye ve 'fay-

dalı ne yapabilirim?’ diye düşünmeye başlamıştım. Çocuklara yönelik bir şey yapmaya karar verdim. Algı Özel Eğitim’e Noel Baba olarak gelmeye başladım. Burası öyle bir yer ki gösterilen özen ve olaylara yaklaşım beni çok etkiledi. Uzun senelerdir de özel gereksinimli çocuklar için buraya gidiyorum. Bir yanda da gençliğimde bitirememiştim şimdi üniversite okuyorum. Emekliyim. Sağlık sigortası konusunda danışmanlık yapıyorum. Ama özel çocuklar için çalışmak bambaşka bir şey.

Siz çocuklardan neler öğreniyorsunuz?

Ben başta kendi yeğenlerim olmak üzere bütün çocuklardan hepsinin birey olduğunu ve hayata karşı kendilerine ait bir bakış açıları olduğunu görüyorum. Ben de çocukların gücünden, ışığından ve hayata tutunmalarından çok şey öğreniyorum. Burada tüm ekip arkadaşlarımin yaptıkları da benim için çok kıymetli. Başta Arman Kaptan olmak üzere hiçbiri beni kırmıyorlar ve özel çocukların özel günlerdeki etkinliklerine geliyorlar.

Bu etkinliklerde biz de çok güzel vakit geçiriyoruz. Hayata karşı olan hayallerimiz ve umutlarımız artarak ayrılıyor bu etkinliklerden.

Gönüllü olmak isteyenlere ne tavsiye eder-seniz?

Gönülden isteyerek yapınca anlamı da oluyor. Biz de unutulmaz anlar yaşıyoruz. Çocuklar ile tanışıyoruz. Bir sonra gördüğümde hepsi büyüyorlar. Yirmi yaşına geldiği halde bana hala noel baba diyenler oluyor. Bu kalpten yapılacak bir şey. Kalpten yapılınc siz de verdiğinizin çok daha fazlasını alıyorsunuz.

Jibid Sultanyan Köse

Sizi biraz tanıyabilir miyiz?

Ben İstanbul Teknik Üniversitesi’nde Kimya Bölümü’nde okudum. On iki on üç yıl ilaç sektöründe çalıştım. Oğlum hayatımıza girdikten sonra ilaç sektörünü tamamen bıraktım. Eşim Arman Köse uzun süredir animatörlük yapıyordu. Onunla beraber organizasyon işleri yapmaya başladım. Şu anda da bu işe devam ediyorum ve evden organizasyon işlerine devam ediyorum.

Siz fazla göz önüne çıkan bir isim değilsiniz ama adeta ekibin gizli kahramanısınız. Organizasyon işinde olmak ve çocukları mutlu etmek size neler hissettiriyor?

Ben daha çok kurumsal şirketlerde görev almıştım. En son işimde de ruhsatlandırma departmanındaydım. Oradaki işim de Sağlık Bakanlığı’na evrak vermek olduğu için her

şeyin düzenli, derli toplu ve yolunda gitmesini sağlıyordum. Şimdi yaptığımız işte de ben daha çok arka kısmı toparlayanım. Çocuklarla ilgili kısma gelirsek de, yüksek lisansımı bitirdiğimde fen bilgisi öğretmenliği üzerine bir formasyon almıştım. Ama çok fazla bire bir çalışmam olmamıştı. Yine de çocuklar çok sevgi dolular ve onlarla bir şey yapmak çok keyifli. Onların mutluluğunu görünce siz de gayriihtiyari mutlu oluyorsunuz. Onların enerjisi size de geçiyor.

Bizden önce hiç özel gereksinimli çocuk tanı-mış mıydınız?

Hayır, ilk defa burada tanıdım. Daha önce muhakkak görmüşümdür, rastlamışımıdır ama hiç birlikte çalışmamıştım. Yazlıkta yan komşumuzun çocuğu var. Ailenin yaşadıklarını, nasıl tepki verdiklerini görüyorsunuz. Sizin de çocuğunuz var. Dikkatinizi çekiyor. Ama Sera’nın dediği doğru. Her çocukta öğrenmemiz gerekenler var. Özel eğitime duyan ya da duymayan için çok ayırt edici bir şey değil bu.

Burada özel gereksinimli çocukları tanımak sizi nasıl etkiledi?

Çocukların hepsi benim için özel. O konuda aklımda farklı bir düşünce yok. Herhangi bir çocuğu mutlu etmek insana enerji veren, rahatlatan ve ona huzur veren bir şey. Bizim burada olmamız belki sizin de hoşunuza gidiyor ama inanın bizim kazanımımız çok daha fazla. Büyük bir gönül rahatlığı ile buradan gidiyoruz. Burada yaptığımız iş bizim için bir yük değil, büyük bir keyif. Buraya çok eğlenerek geliyoruz. Ailele de mutlu oluyor, çocuklar da. Hepsi bize güzel tepki veriyor.

ARMAN KÖSE

Sizi Kısaca tanıyabilir miyiz?

Ben Arman Köse, 1980 doğumluyum. Eğitimimi elektrik üzerine aldıktan sonra bir süre IT sektöründe çalıştım. Yaklaşık otuz senedir de doğum günü organizasyonları ve çocuklara yönelik animasyon işlerine yan iş olarak devam ediyorum. On beş senedir fotoğraf çekiyorum. Bir okulda robotik öğretmeniyim. Çeşitli alanlarda çalışmalarım var. Ama hepsi de çocuklar ile ilgili işler. Son iki senedir de Mimar Sinan Üniversitesi'nde öğrenci oldum ve fotoğraf bölümünde okuyorum.

Ne kadar dolu dolu bir hayatınız var! Çocuklarla birlikte bir şey yapmak aklınıza nereden gelmişti?

Çocuklarla beraber olmaktan ve bir şeyler yapmaktan mutlu oluyorum. Bu da hayatımın genel anlayışında "Mutlu olduğun şeyi yap" fikri ile bu işi bana devam ettiriyor.

Siz de ekibin diğer üyeleri gibi tamamen gönüllülük esası ile çalışıyorsunuz. Özel gereksinimli çocuklar için gönüllü olmaya nasıl karar vermişsiniz? Ailenizde biri var mıydı?

Ailemizde özel gereksinimli birey yoktu. Ama Alen'in önderliği ile biz de bu çocuklarımıza elimizden geldiğince yardım etmek ve destek olmak istedik. Güzel bir ekip kurduk. Başladıktan sonra da yarıda bırakmak olmaz dedik ve uzun süre daha da devam etmeyi planlıyoruz. Çocukların bize hissettirdiği çok güzel duygular var. Bu duyguyu aldığımız sürece de devam ediyoruz. Büyüklerle çalışmaktansa çocuklarla çalışmak beni her zaman mutlu etti.

Özel gereksinimli çocuklardan siz neler öğrendiniz?

Tüm çocuklar "çocuk" olarak aynı aslında. Büyütülecek hiçbir farklılık yok. Oyun için içine girdiği zaman bunu daha da iyi görüyoruz. Özel gereksinimli çocuklar sadece bazı şeyleri yapmakta biraz zorlanabiliyor. Onlara da yapabildiği şeyleri verdiğinizde o da oyundan keyif alıyor ve o oyun oynanıyor.

Peki, bazı organizasyon firmaları özel gereksinimli bireyler ile çalışmaktan çekiniyor. Sorun yaşamaktan korkuyorlar. Gerçekten korkulacak bir yanı var mı?

Ben farklı kurumlarda da özel gereksinimli çocuklar ile etkinlikler yaptım. Kimsenin gözü korkmasın. Hiçbir sıkıntımız yok.

LİDYA YAZMACIYAN

Sizi tanıyabilir miyiz?

Ben Boğaziçi Üniversitesi'nde ekonomi okudum. Profesyonel hayatta da uzun yıllar marketing alanında çalıştım. Seramik ile de yine Boğaziçi'nde öğrenciyken tanıştım ve o günden sonra seramikten hiç kopmadım. 25 yıldır çamur hep hayatımda. Önce hafta sonları farklı sanatçıların atölyelerinde sonra da kendi atölyemde devam ettim. Sergilerim oldu.

Bu uğraşım giderek profesyonelleşmeye başlayınca, emeklilik projem diye düşündüğüm şeyi daha erken yaparak kurumsal hayattan ayrıldım. Sanatçı olarak dört yıldır bu yoldayım. Uluslararası plastik sanatlar derneği üyesiyim. Aslında heykeltıraşım ama bir yandan da Karagözyan İlkokulu'nda seramik öğretmenliğine devam ediyorum. Kendi atölyemde de çocuklar ve yetişkinlerle seramik çalışmalarına devam ediyorum.

Burada da çocuklarımızla yaptığınız kil atölyesinde onların el becerilerini ortaya çıkarmada muazzam başarılısınız. Nasıl yapıyorsunuz bunu?

Çocukların içinde o güç var zaten. Onlar bizden çok daha yaratıcı. Özellikle 7 yaşın altında çok daha özgürler. Onlara o alanı açınca zaten ellerinden bir şeyler çıkıyor. Ben biraz yönlendirerek sevdikleri şeyleri ortaya çıkarmaya çalışıyorum. Neyi, nasıl koyacakları konusunda onlara aracı olmak için uğraşıyorum. Mesela yapıştırmayı bilmiyorsa ona yardımcı olup, yol açıyorum. Aslında kendi içlerinden gelen şeyi yapmış oluyorlar.

Sizin ailenizde özel gereksinimli biri var mıydı? Bizim için gönüllü olmaya nasıl karar verdiniz?

Benim ailemde ya da yakın çevremde özel gereksinimli biri hiç olmamıştı. Benim için burada olmak çok güzel. Çocuklar arasında fark görmüyorum aslında. Çocuklar kil ve elleri ile bir şey yaptıklarında, o şeyi ortaya çıkardıklarında, "Ben yaptım!" dedikleri ve beğenip mutlu oldukları bir an var. Gözlerinde bunu görüyorsunuz. Benim bu işle ilgili en büyük motivasyonum işte o an. Çocukların gözündeki mutluluk bana yetiyor. Özel çocukların da biraz daha fazla ihtiyaçları olduğunu düşünüyorum. El ile çalışmak, konsantrasyon arttıran bir şey.

Çocukların seramik ve kil ile çalışması hangi bakımlardan onları destekler? Aileler bu konuda ne bilmeli?

Sadece özel çocukların değil, bütün çocukların dikkatleri belli bir oranda dağınık. Ama seramik ile çalışmak dikkatlerini toplayan bir aktivite. En hareketli çocuğun bile bir saate yakın benimle oturup, kil ile yaptığı şeye konsantre olup çalıştığını gözlemleyebiliyorum. Ailelere önerim evde bol bol kil aktivitesi yapmaları. Artık renkli, kendi kendine

kuruyan, fırın gerektirmeyen veya ev fırınında fırınlanabilen çok çeşitli kiler var. Çocuğun motor becerilerini, zihinsel becerilerini, yaratıcılığını ve bunlarla beraber kendine güvenini "Ben bunu yapıyorum" hissini destekleyebilirsiniz.

Krikor Sar

Krikor Sar kimdir, sizi biraz tanıyabilir miyiz?

Ben uzun yıllar Maral Müzik ve Dans Topluluğu'nda folklor oynadım, sonra davul çalmaya başladım. Bir ara da bizim Ermeni folk grubumuz vardı orda da perküsyon çaldım, vurmali çalgıların hepsini çaldım.

Kuyumculuk sektöründe yetiştim. Uzun vadeli çıraklık ve kalfalık dönemim kuyumculukta geçti. Yıllar geçtikten sonra bir vesile ile kurumsal bir firmada gayrimenkul danışmanlığına başladım ve halen devam etmekteyim. Özel çocuklar ile de arkadaşım Alen vesilesi ile tanıştık. İllüzyon gösterileri yapıyorum. Her biriniz çok değerlisiniz, çok önemli katkılarda bulunuyorsunuz, bizler de bu katkının içinde az da olsa çorbada tuzumuz olsun istedik. Uzun yıllardan beri sizleyiz. Mutluyum, huzurluyum çünkü gönüllülükle yapıyorum bu işi.

Her yerde menfaat beklemeyeceksiniz, her yerden para beklemeyeceksiniz. Gönüllülükle yapılan her iş güzeldir.

İllüzyon nasıl girdi hayatınıza?

Yıllar önce Gülhane Şenlikleri vardı. Gülhane Şenliklerinde illüzyonist abilerimiz stant açarlardı. Ben de stantlara giderdim, meraklıydım. Bakardım ilgimi çekerdi. Parasını verdiğim oyunun bana hilesini gösterirlerdi. O şekilde deneye deneye, baktım bu işi yapabiliyorum... Sonra daha profesyonel aletler almaya başladım.

Daha önce hiç özel çocuklarla tanışmış mıydınız buraya gelmeden önce.

İlk kez sizin çocuklarınızla tanıştım. Daha önce de mutlaka karşılaşıyordum ama onları fark etmiyordum. Artık farkına varabiliyorum. Ailelerine ve onlara daha özenle yaklaşma şansı buluyorum. Bu çok önemli. Farklılıklarının farkına varmamız gerektiğini düşünüyorum.

Özel çocuklarla vakit geçirmek size nasıl hissettiriyor?

Müthiş keyif veriyor. Farklı olan her şey güzeldir. Farklı çocuklarla diyalog kurmak sizi daha farklı duygulara götürüyor. Her çocuğu severim tabii ki, her çocuk ayrı bir güzeldir. Ama özel çocuklara daha fazla özen gösterilmesi gerektiğini düşünüyorum. Özen gösterildiği zaman bizlerin de destekleri ile kendilerini güçlendirip daha kuvvetlendireceklerdir. Bizler ne kadar bu farklı çocuklara destek verirsek o kadar çocukların gelişimine daha iyi olacağını düşünüyorum. Büyüklerle çalışmaktansa çocuklarla çalışmak beni her zaman mutlu etti.

İlk kez sizin çocuklarınızla tanıştım. Daha önce de mutlaka karşılaşıyordum ama onları fark etmiyordum. Artık farkına varabiliyorum. Ailelerine ve onlara daha özenle yaklaşma şansı buluyorum.

PSİKIYATRİ YANSIZ, YÖNSÜZ VE YARGISIZ OLMALI

Çocuk ve Ergen Psikiyatristi Dr. Ömer UÇUR: "Sadece bir tarafa eğilmemek, sadece bir tarafa destekleyici olmamak gerekir. Ebeveynlerin her ikisine karşı da yük veren, suçlayıcı 'Burada hata yapmışsınız' şeklinde cümleler kurmamalıyız. İç görü kazandırmalı ve çözüm odaklı ilerlenmeli."

Çocuk ve ergen psikiyatristlerinin otizm konusundaki pozisyonları nedir?

Otizm multidisipliner yaklaşılan bir konudur. Alan yazında da bu şekilde gösteriliyor. Fakat Türkiye'de kurumların biraz birbirinden kopuk olmasının etkisiyle ve biraz da otizmi Google'a yazdığınızda karşınıza sayfalarca sonuç çıkması nedeniyle bu alanda çok fazla kişi bir şeyler söylüyor.

Hekim olmayanlar bile ailelere "Bu çocuk otizmlidir" diyebiliyorlar. Burada biraz empatik bakmak lazım. Kendi çocuğunuz olsa hemen 'otizmlidir' der miydiniz? Size söylene başta

nasıl tepki verirsiniz? O kişiye bir öfke duyabilirsiniz. Hemen sizin modunuzu düşürür. Bunu aklınızdan atamazsınız. Gece uykularınız kaçır, uyuyamazsınız ve sürekli çocuğa farklı bir gözle bakmaya başlırsınız. Çocuğu sürekli didikleme zorunda kalırsınız. Giderek sizde de bir depresif eğilim olur. Bu da ister istemez bütün aileye yayılır.

Peki, tanıdığımız bir çocuğun otizmlidir olduğundan şüpheleniyorsak bunu ailesine söylemeyelim mi?

Ailenin dikkatini çocuğun farklı gelişimsel özelliklerine çekelim ama bunu kesin tanı

koymak şeklinde yapmayalım. O noktada bir çocuk ergen psikiyatristinin kararı, onun söylemesi çok önemli.

Benim çok farklı danışanlarım var. Ama otizm için gelen ailenin modu hiçbirine benzemiyor. Çok farklı bir ruh haliyle ve çok farklı sorular ile geliyorlar. Görüşmeye çok farklı bir frekanstan girmemiz gerekiyor. Çünkü büyük soru işaretleri, büyük kaygılar, depresif eğilimler, uykusuzluklar, çocuğa farklı gözle bakmalar, başka insanların yorumlarından etkilenmeler olabiliyor.

Düşünün, nasıl da onların çığlıklarını duymayan bir dünya var. Çocuk, anne ve baba nasıl bir süreç yaşıyorlar? Bunu bilerek görüşmeye tamamen terapötik odaklı girmelisiniz. Tanısal değil. Aileler bir tanı istiyor olabilirler ama siz görüşmeye bu frekansta girerseniz olayın boyutu çok değişir.

Terapötik odak nasıl oluyor?

Terapötik odak özellikle anneye ve babaya karşı olmalı. Çünkü çocuklar zaten küçükler. Genellikle 2,5 belki 3,5 yaşında oluyor çocuklar.

Tanı için kullanılan klasik DSM ve ICD kodlamaları vardır. Bizim de eğitim sürecinde bildiğimiz ve takip ettiğimiz temel tanılama kılavuzlarıdır. Orada moda mod yazan şeyleri sormamaya çalışıyoruz. Zaten aile o konuya çalışmış ve gelmiş oluyor. Sorduğunuzda karşınızda büyük stres altında bir insan var. Ne kadar objektif bilgi vermesini bekleyebilirsiniz? Zaten genellikle kaygılı oluyorlar ve o tanının konulmasını istemiyorlar.

Aileler çoğu kez "İnşallah bu doktor çocuğunuzda otizm yok" der diye geliyor. Elbette her doktor bunu söyleyebilmeyi ister. Ancak tanısal bir seviyeye gelince, ne diyeceğimiz konusunda açık ve şeffaf olmak zorundayız. Ama burada bir psikiyatrik görüşme var. Tanı ailenin önüne test soruları koyarak tik atmakla ilgili değildir. Tanıyı deneyimli bir klinisyen koyar ve otizm tanısını koymak zordur. Kolay olmadığı için de mümkünse bir seansta karar vermeme gerekir. Hekim bu konsept içerisinde mutlaka aynalı gözlem odası kullanmalıdır. Bizim görünmediğimiz, aileyi aldığımız, yabancı hiç kimsenin bulunmadığı ev ortamını taklit eden bir ortama aileyi alarak gözlem yapmalıyız.

Tanıda gözlem odasına neden ihtiyaç duyuyorsunuz?

Küçük yaştaki bir çocuk yabancı kaygısı da hissedebilir. Yabancı kaygısı, çocukla aranızda bir perde oluşturur. Asıl gerçekleri görmeyi engeller. Diğer bir noktada da, tek bir seansta çocuğun genel durumunu değerlendirmenizin çok zor olmasıdır. O sırada çocuk aç, uykusuz ya da huzursuz olabilir. Ailenin tutumundan etkilenebilir. Anne ile baba büyük çatışmalarla da gelmiş olabilir. Baba 'Bence yok' derken anne 'Ya varsa...' diyerek eşinin ısrarı ile yanına getirmiş olabilir. Buna da sık rastlıyoruz. Diyelim ki, böyle gerginlikler var ve gözlem odasında bir de çocukla oynayacaklar... Düşünebiliyor musunuz, bir değerlendirmede bundan sonuç çıkarmak zorundayız.

Otizm geniş bir spektrum... Fakat DSM-5 tek bir başlık altında birleştirdi. Siz bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Bu aileler için biraz dezavantajlı bir durum oldu. DSM-5 ile birlikte atipik otizm de olsa, asperger de olsa OSB diyoruz. Oysa asperger çok açık bir şekilde dil gelişiminin çok iyi olduğu bir tanı grubudur. Klasik otizmde ise konuşmanın belirgin şekilde gecikmesi gibi çok bariz farklar vardır. Aspergeri de içeren toplumsal iletişim bozukluğu ya da sosyal iletişim bozukluğu diye bir tanı kategorisi de çıktı. Aspergeri de biraz oraya kaydırdılar.

Fakat bizim amacımız sadece tanı koymak değil. İnsanların ruh sağlığını önemsemek de görevimizin bir parçası. Yüzleştirmek için bir süreç tanımak gerekebilir. Karşımızdakilerin çocuk ve aile olarak nasıl daha

Otizm denilince mutlaka ilaç yazacağız gibi bir durumda yok.

sağlıklı ilerleyebileceğini de düşünmeliyiz. Fakat maalesef Çocuk Ergen Psikiyatristleri Sağlık Bakanlığı Genelgesi'nde görüşme sürelerinin 20 dakika olması durumu çok güçleştiriyor. Bu yirmi dakika yeterli değil. Az bir zaman içerisinde karar verilmesi gerekiyor. Bunu da hekimin bir şekilde yönetmesi gerekebilir. Sonuçta ailenin ruhsal durumunu önemsemek her şeyden önce gelmeli bence.

Otizimli çocuklukların kullandığı bazı ilaçlar yetişkinlikte artık fayda etmiyor... Fakat aileler yetişkin otizmlilerle ilgilenen çok az sayıda psikiyatrist bulabiliyor. Neden daha az?

Evet, aileler bu konuda zorlanıyor. Bu sorunun aşılması belki de erişkin bireylerle ilgilenen psikiyatristlerin, çocuk psikiyatrideki eğitim rotasyon sürelerinin daha uzatılması ile mümkün olabilir.

Mesela çocuk ergen psikiyatristleri dokuz ay gibi bir süre erişkin psikiyatride çalışıyorlar. Neredeyse dört yıllık ihtisas süresinin bir yılına yakını gidiyor. Erişkini yani çocuğun anne ve babasını tanımak açısından iyi eğitim alabiliyoruz.

Fakat erişkin psikiyatri, çocuk psikiyatrisinde sadece dört ay bulunuyor. Bu sürede dikkat eksikliği, hiperaktivite bozukluğu ve otizmi ne kadar iyi tanıyabilir? Erişkin psikiyatride üç yılını geçirmiş, son yılında dört ay ergen psikiyatri rotasyonuna gelmiş, şimdiye kadar dikkat eksikliği bozukluğunu ve otizmi çok görmemiş... Dört ayda ne kadar tanıyabilir?

Şöyle düşünün ben ilk defa çocuk ergen psikiyatri ihtisasına başladım. Dört ayda ben otizmi ne kadar tanıyacağım? Çocuk ergen psikiyatristi için bile otizm zaten zor tanınan bir şey.

Bazı ailelerimiz bize otizm de apraksi sık görülüyor mu diye soruyor...

Aprakside, çocukta içten gelen bir potansiyel vardır aslında. Bir adım daha atsa yapacak ama yapmıyor durumudur. 'Var ama yok' gibi düşünülen durumlar için kullanılır.

Sık görüldüğü düşüncesi biraz ailelerden kaynaklanabiliyor. Çoğu ailede uyum bozukluğu gelişir. Uyum bozukluğunun ilk aşaması nedir? İnkardır. Çocuğunun başına bir hastalık geldiğinde ebeveynler önce inkar ederler. "Bence yoktur" derler. Sonra bu aşama yerini pazarlık evresine bırakır. Uyum aşamasına geldiğinde ailedeki uyum bozukluğu düzelmiş olur. Ama bazı aileler inkarda takılabilir. İlerleyemezler. Bu konuya da biraz uyum bozukluğu odaklı bakmak gerekiyor.

Uyum bozukluğunu aşmakta sorun yaşayan aileler de duruma biraz böyle bakıyor olabilir. Çocukla ilgili umut geliştirirler, kendilerini de adapte ederler ve genel gözlemleri içerisinde çocukları için konuşacak aslında diye hissederler.

Özellikle babaların kabullenmekte zorlandığına sık rastlıyoruz...

Babanın kabullenmemesi küçük bir sorun değil. Onun kabullenmesini çok isteriz ve gerekirse bunun için de çalışırız. Kendi kurumumuz altında bir erişkin psikiyatristi ya da psikoloğumuz varsa bu da çalışılabilir. İç görü kazandırmak dediğimiz bir süreçtir bu. Ebeveynlik pozisyonu odaklı baktığımızda da, anneler kesinlikle çocuğu ile daha empatik olabiliyor. Çünkü onların organik bağı var. Bu bağ kesildi ve çocuk öyle dünyaya geldi.

Dolayısıyla anne daha empatik, duygusal olabilir ve daha fazla çaba sarf edebilir.

Babanın da aynı pozisyonda onun kadar olması şart mıdır, diye de sormak lazım.

Ama babanın pozisyonu burada annenin duyguları olabilir. Kendi içinde kabul etmemesinin nedenlerini profesyonellere sorabilir. Açık ve şeffaf davranabilir. Onunda kendi duygularını açması ve kabullenme sürecini çalışmak gerekebilir.

Babaya "Siz bunu kabullenmek zorundasınız" diye yaklaşırsanız olmaz.

Bir psikiyatrist böyle yaklaşmamalı. Psikiyatristi yansız, yargısız ve yüksüz olmak zorunda. Bu bizim temel görüşme niteliğimizin içindedir. Ne olursa olsun, hep bunu göz önünde bulundurarak çalışırız.

Biraz açar mısınız?

Sadece bir tarafa eğilmemek, sadece bir tarafa destekleyici olmamak gerekir. Ebeveynlerin her ikisine karşı da yük veren, suçlayıcı "Burada hata yapmışsınız" diyen cümleler kurmamalıyız. İlgörü kazandırabilir ve çözüm odaklı ilerlenilebilir.

Otizmlilerde çocukların kullandığı ilaçlar konusunda ne düşünüyorsunuz?

İlaç, hekimin elinin altında bulunan güçlerden biridir. Çözüm ortaya konulacağı zaman kullanabiliriz. Nörogelişimsel bozukluklarda özellikle kullanırız. Çünkü "nöro" kısmında genetik şeyler yattığı için sadece psikoterapi ve özel eğitimle çoğu kez ilerlenmez. Otizmin hala psikofarmakolojik bir çözümü yok. Ama otizmlilerde ilaç kullanımı var. En çok kullanılan ve hakkında en çok bilgi sahibi olduğumuz ilaçları tercih edebiliyoruz.

Hatta çok faydası öngörülen ama hakkında yeterince çalışma yapılmamış ilaçlardan biraz daha uzak durabiliyoruz. Bildiğimiz, bilmediğimizden her zaman iyidir. Hekimliğin düsturu "Önce zarar verme"dir.

Otizmde ilaç kullanımında ön yargılar bulunabiliyor...

Otizm denilince mutlaka ilaç yazacağız gibi bir durumda yok. Burada karar biraz genel semptomatik ve ailenin yaşadıklarına bağlıdır. Biz ilaçları otizm için değil, çocuktaki irritabilite için tercih ediyoruz. Kolay öfkelenme, kolay huzursuzlanma için verebiliyoruz. Kısmen de olsa, B tanı kriterleri var ise (törenselle davranışlar, rutinde ısrar, duyu hassasiyeti gibi) bu konularda bazı antipsikotiklerin etkisi olduğuna dair çalışmalar olduğu için verebiliyoruz.

Komorbid durumlar için de kullanabiliyoruz. Mesela otizme DEHB eşlik ediyor olabiliyor. Burada ilaçtan faydalanılabilir. Ancak özellikle ilaç kullanımını gerektiren bir durum yoksa ailenin de böyle bir tercihi bulunmuyorsa tercih etmiyoruz.

ÇOCUKLARDA BAŞ AĞRISINDA 5 ÖNEMLİ SİNYAL!

DOÇ. DR. HEPSEN MİNE SERİN

Her baş ağrısı 'tümöre' işaret etmiyor, ancak... Migren çocuklarda da yaygın! Gelişigüzel ağrı kesici vermeyin!

Baş ağrısı en sık görülen sağlık problemlerinde ilk sıralarda yer alıyor. Yaşam kalitesini oldukça düşürebilen baş ağrısı sadece yetişkinlerin değil, çocukların da yakındıkları bir sorun. Üstelik cep telefonu ve bilgisayar gibi teknolojik cihazların kullanım sürelerinin uzaması baş ağrısının görülme sıklığını artırıyor. Çocuklarda baş ağrısı özellikle yeni başlamışsa ve şiddetli bir ağrı ise ebeveynlerde büyük bir kaygıya neden olabiliyor. Çocuk Nörolojisi Uzmanı Doç. Dr. Hepsen Mine Serin, toplumdaki yaygın inanın aksine her baş ağrısının tümörün habercisi olmadığını

belirterek, "Baş ağrısının çok sayıda nedeni oluyor ve ayrıntılı öykü ile nörolojik muayeneyle tanı rahatlıkla konulabiliyor. Ancak çocuk sık sık baş ağrısından yakınıyor, günlük aktivitelerini yapmakta güçlük çekiyor, okula gitmek istemiyor ve ödevlerini yapamıyorsa mutlaka doktora başvurmak gerekiyor. Ailelerin dikkat etmeleri gereken önemli bir nokta da baş ağrıyan çocuğa sürekli ağrı kesici ilaçlar vermemek olmalı. Zira sık ağrı kesiciler çocukta baş ağrılarının daha uzun, daha şiddetli olmasına yol açabiliyor ve tedaviyi güçleştiriyor." diyor.

Migren çocuklarda da görülüyor!

Hemen her yaşı etkileyebilen migren çocuklarda da gelişirken, özellikle ergenlik döneminde görülme sıklığı artıyor. Migren gibi ataklar halinde olan ve tekrarlayıcı baş ağrıları çocukların yaşam kalitesi üzerinde olumsuz etkilere neden olabiliyor. Çocuklarda migren belirtileri yetişkinlerden biraz farklı seyredebiliyor. Örneğin ataklar bir saatten kısa sürede hafifleyebiliyor. Genellikle yetişkinlerin tersine ağrı başın iki bölgesini de etkileyebiliyor. Yetişkinlerde olduğu gibi çocuklarda da baş dönmesi, ışık ve kokuya hassasiyet, görme bozukluğu ile halsizlik gibi sorunlar yaşanabiliyor. Detaylı öykünün yanı sıra nörolojik muayene, çocuklarda migren tanısı için yeterli geliyor. Migren tedavisi, baş ağrısını tetikleyen nedenlerin belirlenmesi ve bunlardan kaçınmak, akut baş ağrısı ataklarının tedavisi ve koruyucu tedavi olmak üzere 3 bölüme ayrılıyor. Çocuğun atak sıklığına ve şiddetine göre planlama yapılabilir.

Enfeksiyonlardan diş çürüklerine...

Baş ağrısı kafatasının içinde ve dışında bulunan ağrıya duyarlı yapıların çeşitli nedenlerle etkilenmesi sonucu oluşan bir belirti. Çocukluk çağı baş ağrıları 'primer' ve 'sekonder' baş ağrıları olarak iki gruba ayrılıyor.

Primer baş ağrıları: Migren ve gerilim tipi baş ağrısı çocukluk çağında genellikle de ergenlik döneminde sık görülen baş ağrısı nedenini oluşturuyor.

Sekonder baş ağrıları: Virüs ve bakteri kaynaklı enfeksiyonlar, burun tıkanıklığı, diş çürükleri, görme bozuklukları, hipertansiyon, beyin tümörü, hidrosefali, beyin kanaması ve kafa travması gibi nedenlere bağlı olarak ortaya çıkıyor.

Baş ağrısında 5 önemli belirtiyi dikkat!

Çocuklarda baş ağrıları beyin içinde yer kaplayıcı olaylar, beyin kanaması ve hidrosefali gibi ciddi sorunların habercisi olabiliyor. Bu tür tablolara hızla müdahale edilmesi yaşamsal öneme sahip oluyor. Çocuk Nörolojisi Uzmanı Doç. Dr. Hepsen Mine Serin, zaman kaybetmeden hekime başvuru

Hemen her yaşı etkileyebilen migren çocuklarda da gelişirken, özellikle ergenlik döneminde görülme sıklığı artıyor. Çocuklarda migren belirtileri yetişkinlerden biraz farklı seyredebiliyor.

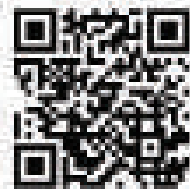
rulması gereken belirtileri şöyle sıralıyor:

- Özellikle hayatındaki ilk ve en şiddetli baş ağrısı olması ya da zaman zaman gelişen baş ağrısının şiddetinde artış ile özelliklerinde değişim yaşanması
- Baş ağrısına kusmanın eşlik etmesi
- Sabah erken saatlerde gelişmesi veya gece uykudan uyandıracak şiddette olması
- Çift görme/bulanık görme gibi ek yakınmaların gelişmesi
- Kişilik ve davranış değişikliği olması

Tedavi nedene yönelik planlanıyor

Çocuklarda baş ağrısının tedavisi için öncelikle altta yatan nedenin tespit edilmesi gerekiyor. Çocuk Nörolojisi Uzmanı Doç. Dr. Hepsen Mine Serin, migren ve gerilim tipi baş ağrılarının tedavisinde öncelikle yaşam kalitesini arttıran tedbirlerin alındığını belirterek, sözlerine şöyle devam ediyor: "Uzun zamandır ve ataklar halinde olan, ancak çocuğun genel durumunda bozulmaya neden olmayan baş ağrılarında önleyici tedbirler fayda sağlayabiliyor. Migreni tetikleyen besin maddelerini tüketmemek, yemek öğünlerini atlamamak, ekran maruziyetini azaltmak, stres oluşturan faktörlere çözüm sağlamak, uyku saatlerini çocuğun yaşına uygun olarak düzenlemek, yoğun egzersizden kaçınmak, okul ve ödev zamanlarını ayarlamak gibi yaşam alışkanlıklarında düzenlemeler yapılıyor. Buna rağmen ataklar devam ederse ağrı sıklığını ve şiddetini azaltmak için koruyucu ilaç tedavilerine başlanıyor. Sekonder baş ağrılarında ise altta yatan nedene göre tedavi planlanması yapılıyor" diyor.

#otizminfarkındamısın

www.oced.org.tr/otizminfarkindamisin